

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

P. 1-3 nebst Inventarium

Gerson, Jean

[Straßburg], 1488

Plures tractatus de catnicis canticorum

[urn:nbn:de:bsz:31-300776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-300776)

In infantia . in adolescentia . in iuuentu
te / mibi semp adbesit . nec adhuc p̄ senectu
te deficientibz membris meis / me deserit .
Est aut̄ hoc malū desiderū voluptatis . de
lectatio carnalis . tempestas libidinis / que
multis et varijs modis infelicē aīaz meam
laceravit / dissoluit et omni virtute destitu
tam / inanem ⁊ debilez reddidit . **F**ateor
mitissime ⁊ dulcissime deus / fateor coram
oipotencia tua . me hoc ope nefario . huius
opis nefarij imūdis recordatiōibz . sepe esse
pollutū . incēsum . ardores imoderatos ⁊ in
bonestos passum ⁊ nō solū meaz delectati
onū malas memorias ⁊ stultas recordatio
nes mibi nocere . sed etiam aliorum male
facta / mibi narrata . et per recordationes
sordidas ad memoriā reducta cor meuz
non paruo neuo iniquitatis maculare .

Ecce deus meus piissime et misericor
dissime deus . q̄uis non paruum verecun
diā passus . expandi corā te iniquitates me
as / ostendi vulnera mea et peccata . et oīdi
aīam meā malis opibz maculatā . maloz
opm delectationibz infectā . malaz cogita
tionū recordatiōibz fedatā . deus me^o mia
mea / respice ad pniaz meā . et respice ad pie
tatē tuā ⁊ suscipe cōfessiōem meā . et fac me
cū fm mīaz tuā . **S**i iniquitates obfua
neris dñe / dñe q̄s sustinebit . Vel etiā iusti
cia sua . sine mia tua poterit liberari ⁊ Pro
pitius esto mibi dñe . propitius esto mibi pec
catori . Parce pctis ⁊ iniquitatibz meis . vt
p tuā mīaz ab oībz vicijs mūdatus ⁊ purga
tus . ab oībz peccatis clementer absolut^o
finita spali cōuersione / pducī me rear ad
regnū celoz . vbi cū sanctis oībz te lauda
re benedicere et glorificare valeam in secu
la seculoz Amen .

Finit.

Sequuntur plures

tractatus de canticis cōpositi ab eodē Lā
cellario p̄sienē .

Prohemium

Ratiā diuini talenti / nolē
tes in vacuū recipere / q̄ tot iter
turbines horridos recipibz
contulit oīz locū / liberavit a
calūnijs hoīm . dedit ad nutū
necessaria . simul attendētes / qm̄ in die pro
speritatis mādauit dñs mīam suā . et nocte

tribulatiōis canticū eius . nō ociosum . nō
inutile . nō ingratiū reputamus / tempestatē
hac nocte pfunda / de canticis scribere po
steritati / si malignitas p̄cellosa reddiderit
aures surdas etati p̄senti . **Q**uis o deus
optime spandū sit / multos vt olim spibus
Delie ita nostris tuos tibi reliquisse culto
res . **C**ōplectitur aut̄ quasi sinu grandi .
verbū de canticis / plures materias seu vo
lumina q̄s p cōfusione vitanda / p thomos
seu tonos . p notas ⁊ notulas / tradet lecto
ri notandas p̄is exordiū / tituli vel tabule
vicē tenens . **V**olumē vnū / cuius titul^o
est de canticoz originali rone / sub hoc euā
gelio verbo . **L**ecimus vobis ⁊c . tres cō
tinet thomos / sicut ip̄e plogus insinuat . in
tra triplex genus canticoz / et triplicē inue
stigandi facultatē . Nam est canticū sensua
le qd̄ tractat historia . et intellectuale qd̄ in
quirit philosophia . est diuinale sen supmē
tale qd̄ sola nouit theologia . **S**unt in q̄li
bet thomo . i . sectione aut si p̄pter rem q̄ agi
tur tonū p simbolo dicere maluim^o . **S**unt
in q̄ notule plures / fm totidē p̄ticulares p
positiones vel doctrinas . **S**unt in p̄mo
triginta . sunt in scdo . xxi / sine canonibz in
strumentoz . sunt in tertio quinquaginta .
Volumen alterū est de canticordo . hoc
est de canticō cordis . tres habens p̄ncipa
les tonos cū notis et notulis . **P**rimus in
quirat potissime dñaz canticordi . h̄ ē canti
ci cordis / a cāntico oris . Vel aliter de canti
co morali et rōnali / cū cāntico sensuali . cu
ius toni sunt notule q̄nquaginta due . **S**e
cūsdus tonus descendit ad p̄ticulāriozē cā
ntico di rōnis . cuius sunt notule . xij . per notu
las . xxx . diuise . **T**ertius tonus q̄si specula
tiuā musicam deducēs ad praxim / tractat
de nouo gāma misticō et morali p . xij . no
tas habentes notulas quadraginta q̄nqz
singulares . **V**olumen aliud / colligit in
se tonos tres plus fm modos traditionis
varios q̄s p diuersitate materie . **P**rim^o to
nus cōciliat et obsequi facit / facerem elegi
am cantatricem amorem dñe theologie q̄i
lyricum vel odarū carmen . **T**honus alter
scōus habet canōes seu regulas amphoriz
mos vel maximas aut theozemata de cā
nticis p notulas quinquaginta . **T**honus
alter tertius verbū solarij multiplex in se di
rigit per particulas quinquaginta . **E**t ita
iuncti simul hī duo thomi centilogium cō
stituunt .

ff 2

Primus tractatus
de canticorum originali ratione.

Quoniam inimus vobis nec saltasti
lamentanimus et non plan-
cistis. Precentor noster chri-
stus amator innocentie vobis
huit exemplis innocentu pue-
rorum/p nostra eruditione pluries vti. nunc
ad humiliatiōem. nunc ad simplicitatem.
vt essemus paruuli non sensibus sed malī-
cia. Hunc vero nos cōmonet ad spirituale
canticorum exercitationem. ponens coraz o-
culis/pueros cantantes in foro. Neqz enī
parum refert pueros sic vel sic assuescieri in
musicis et cantibus: put **A**resto. politifans
docuit. et in bene instituta cōmunitate cō-
uenit obseruari. **H**os autem quos in do-
mino pueros vel infantes nouiter genitos
effecit noua regeneratio. sic decet et expedit
in foro p̄sentis exilij frequentare canticum
nunc exultatiōis ad saltandum spirituali-
ter/nunc lamentatiōis penitentialis ad plā-
gendum. Habemus in exemplū sacre scri-
pture librum in quo sunt iuxta visiones **E**-
zechielis lamentationes carmen erve. **C**ō-
cordat illud apostoli **G**audere cum gaudē-
tibus. flere cum flentibus. qz tempus fler-
di et tempus ridendi. **S**ubditur consone
verbo p̄posito. tempus plangendi et tem-
pus saltandi. **C**um autem iuxta posteri-
us elucidanda sit aliqđ canticum sensuale
vel animale/sit canticum rationale vel mo-
rale. sit canticum mentale et diuinale. **D**e-
scribemus sub triplici tono/naturam et ori-
ginem canticorum cum suis habitudinibus
Docebit p̄mum historia. secundū queret
philosophia. tertium theologia declarabit.
Narrat historia sacra p̄pe **B**enefis inici-
um/cui ratio supposita fide concordat /qz
Tubal fuit pater canentiu in cythara et or-
gano. **Q**uo tempe vtpote ante diluuiū cō-
stat illos non fuisse/quos gentilium littere
tradunt carminū et organorum primos inuē-
tores. **S**ic historia capit veram canticorum
noticiam et causam/p̄mitus ex fide /q̄ credi-
dim⁹ aptata esse seculo verbo vite. et qz for-
mato **A**dā/cōmunicata est ei plenitudo
scientie quantum cōueniebat illi quo totū
us hūani generis principiu velut in suo se-
minario residebat. nedum in esse nature s; in
bene esse morum et doctrine. **C**ōiūim⁹

hoc ideo. qz post sopores adductis ad se cū-
ctis animantibus imposuit cunctis nomi-
na sue proprietati naturali consona. **N**eqz ta-
le aliquid facere potuisset sine cognitiōe q̄
tamen sensibus participata non erat. **O**p̄-
tuit igitur qz ex alto id atqz a summo sum-
psisset. **M**odus alter sumendi cantico-
rum originem fuit ductrice experientia. nūc
in illis regionibus. nūc in istis. quibz mu-
sica et nūc fuerat vel fm **A**resto. et sequa-
ces de eternitat; errore fuerat infinites va-
riata et absqz numero defecerat atqz redies-
rat fm transmutabilitates nature cuiuslibet
mutabilis innumerabiles. **A**dditur
modus alter qualis a **L**ullio ponitur duz
venatur quanta sit eloquentie si sapientie
iungatur vtilitas. qua factum esse dicit vt
homines prius agrestes neqz ciuilitate ne-
qz politice neque moraliter conuientes/
conuenirent in vnum. modo pagum. mo-
do domum. modo ciuitates. modo prouin-
tiam. modo regnum. qui simul ita iuncti
adunati/ varias tam ad necessitatem qz ad
voluptatem studio vehementi comperit
artes. quoniam vbi intendis ingenium
valet. et iuxta poetam. **L**abor omnia vincit
improbis et duris egens in rebus ege-
stas. dum sequens ad priores aliquid rati-
ocinatione docta supaddit. **P**restabat inua-
men/ apta complexio ad ista vel ad illa. **D**-
cium namqz liberum datum aliquib; **S**ic
apud egyptios tradit **A**resto. aliquos con-
quisitis que ad vitam erant necessariis /p̄-
pter admirari cepisse philosophari. **P**or-
ro narrat **A**ugusti. libro de ordine radices
vnam non dissonam prioribus his que al-
to videntur sumpta principio. **L**oquens
itaqz de virtute vnitatis quā inquit et fa-
cit amicitia/nō dubitat ponere quamlibet
scientiam ex amicitie et vnitatis appetitu
manasse. **D**icebat **A**ristophanes teste **A**-
resto. p̄mo politicoz hanc esse amicorum cō-
ditionem vt vnus esse vellet alter. vel vnus
in altero. **N**on dissona ad verba **J**ohānis.
Qui manet inquit in caritate in deo manet
et deus in eo. **E**t apostolus dicit. **Q**ui ad-
heret deo vnus spiritus est. **U**erum nei-
quit fieri talis transmutatio qua vn⁹ ami-
corum suo esse qđ habet in p̄prio genere dep-
dito/ conuertatur in alterum **J**am quippe
non maneret alter amicorum. et ita nullo pa-
cto essent duo/ sed vna natura. quo qđ ab-
surdius poni non potest. **P**ropriam enim

vocem ignorabant nonnulli hereticorum
 ut almaricus et begardi dum ita desipere
 comperti sunt. Uniuntur igitur amici nō
 illo sed alio quo fas habent modo. Hinc
 fuit inter homines et precipua cura sermo
 nis mutui. quo latentes cordis sui passio
 nes et cogitationes consilia et amores/ cō
 modissime cōmunicarent iocunde q̄ con
 niuerent. Facta est proinde super locutiōi
 bus ars. que scribendo valeret apud absen
 tes se sibi manifestare. hec est grammatica
 cōgrue loqui docens et scribere. Postmo
 dum fuit euitanda deceptio circa veritatis
 inquisitionem. cum regulis illationū quas
 logica ob hoc orta tradidit. Fuerunt insuper
 amicorū amicitie non quomodolibet. sed
 vtiliter. delectabiliter. et efficaciter iudicā
 de. q̄ in rhetorica facere positum est. q̄m
 possumus appellare logicam moralem. eo
 q̄ ad moralis philosophiē p̄ncipia viam
 habet. sicut logica scientiis speculatiuis ob
 sequitur. in quibusvis sermonis precisior
 sine tropis viget et figuris. Ventum est cō
 sequenter ad mathematicas disciplinas. q̄
 plurimum conferunt artibus mechanicis
 sine quibus vita ciuilis non agitur. confe
 runt preterea conuictu i amicorū quo fiat
 vita p̄sens ornatio atq̄ iocundior. Sic
 inter ceteras artes p̄parata est mago plau
 su/ musica et ad diuinas res atq̄ ceremoni
 as/ tandem adhibita. Hinc apud ruricolos
 et pastores/ bucolica carmina vel egloge.
 comedie leges. hinc acriter satire. hinc p̄
 modum grandioribus ampulose tragedie.
 hinc deniq̄ metroꝝ heroicorum elegiacorū.
 iambicorū. zaphicorū. et aliorū ve
 lut innumerabilis multitudo. **U**ides
 quemadmodum musica suum cepit a na
 tura et ab amore/ vnitatem q̄ p̄modū. que
 creuit adhibitis per artem regulis et nume
 ris. Quis vtiq̄ non aduertat/ homines si
 cur ad loquelam/ sic ad quandam musicā
 velut ab infantia et puericia pronos esse.
 quā inclinationem ars et vsus perficiunt.
Hinc animaduersum est/ triplicem esse
 partitionem musicę. sicut potest ipse sonus
 causas tres habere. Unus enim fit statu. al
 ter pulsu. alter voce vel cantu. Tres obin
 de musas fictio poetica dedit. puta Varro
 ne refert Augusti. quas ideo postea dixert
 nouem/ p̄pter totidem imagines/ ab excel
 lentissimis sculprozibus cum quadam sus

perandi intentione depictas. **C**omptū
 est insuper/ tres dumtaxat in numeris so
 noris/ portiones esse delectabiles. Diates
 serō. diapente. diapaſon. quas vulgari mo
 do nominamus. tertiam. quintā. et octauā
 Nec sunt plures deinceps que non reducā
 tur ad istos. quemadmodum sexta et quin
 ta super octauam. et rursus octaua duplex
 Et ita per ascensum/ quantum vel vox vel
 ratio fas habuerit. que conquisitio suā ha
 bet artem propriam/ tā speculatiue q̄ pra
 ctice traditam cui musice nomen damus.
Docuit amplius experientia mirabiles
 fieri mutationes per musicam sensualem.
 de qua iudicat tanq̄ de obiecto p̄prio auris
 corporalis et que sola videtur apud vulga
 res cognita vel considerata. **T**estes sunt
 historia cū philosophis et medicis ut mar
 rianus et bontius. quibus non discordat
 sacra scriptura de David et Delizeo filiis
 q̄ p̄phetarum. Nonne philosophus politi
 cans docet in policia bene instituta/ curā
 de musica p̄cipue p̄ iuuenibus habendam
 esse. que sit ad temperantiam et virtutem
 idonea. non petulans. non dissoluta. non
 agrestis. non irritans. sed nec animos mu
 liebriter emolliens. **F**lorant siquidem ex
 dictis Aresto. vlti. polit. expositores sui. q̄
 tuor esse species melodie quas ipse denomi
 nat vel a rectoribus vel a patrijs videntibus
 eis/ vna vocatur mistolidista. secunda lidi
 sta. tertia dorista. quarta frigista. **P**rima
 mouet ad compassionem. secunda mollit
 ad concupiscentiam. tertia ad virilitatem
 que stabilis est et virilis in qua sunt iuue
 nes instruendi vel exercendi. quarta rigidi
 or est rebermentior q̄/ rapiens animos ad
 terribilia vel aggredienda vel sustinenda.
Porro. iuxta varietatem complexionū
 variatur complacentia et iudicium melo
 diarum. imo et traditio quam frequētat ec
 clesia de varietate tonorum octo/ posset ad
 hanc melodiarum diuersitatem appropri
 ari. ut q̄ prima est septimi toni. secūda q̄
 ti. tertia primi. quarta tertij. **P**osset alte
 ra fieri distinctio musicę. quoniam alia est
 aptior ad diuinum cultū p̄ deuotiōe. nūc
 leta. nunc lugubri. nunc pia. nūc iubilanti
 Quedā potior est p̄ moꝝ disciplinatione
 Altera iocundior et suauior in amicabili
 seu ciuili cōuersatione. Aut dicam⁹ q̄ vna
 est heroica. altera diuina. quedā moralis et

De canticorum

politica. altera sensualis et animalis p p u s
croꝝ vel impfectoꝝ recreatione. ¶ Aut rur
sum addamus q̄ vna magis cōuenit in sa
tira. quedam in tragedia. quedam in come
dia. quedam in bucolicis. quedam in odis
vl̄ lyricis. Aut postremo fm̄ varietatem ho
minū. alia fortibus et virtuosis cōuenit. a
lia lubricis et voluptuosis. alia subtilibus
et ingeniosis. alia bestialibus et stolidis.

¶ Valissimam omniū esse tradit Aristot.
fistulatiōem. quā ideo pallas abiicit / suaz
videns in aqua ex tibijs buccam inflari. h̄
sumpsit poetica fictio necnon illud q̄ Vi
das rex. buccas habuit asininas. eo q̄ suo
iudicio Pan deus pastoz fistulans Apol
lini p̄ferebatur citharisanti. Demum quot
sunt hodie qui tympanum gallice tabour
cum fistula citius ac hilarius audiūt / q̄ cy
tharam aut psalterium. Ita rursus sic aui
bus / sic hominibz / suus cuiqz cantus placz
et cui factus est vel aptatus. ¶ Pretereun
dum vero censemus / quemodum ad res di
uinas reputabant gentiles carmina tran
stulerunt execrabili superstitione. quo factū
est vt qui sine deo vero erant / ludificarētur
a dijs illis. de quibz in psal. Omnes dii gē
tium demonia. ¶ Quis sunt quippe artes ma
gice carminibus vtentes / quas incan
tationes vocant. quarum effectus mirabi
les / nedum poete. nedum ipi idolatre com
memorant. sed attestatur scriptura sacra cū
expositoribus. Unde dicitur i Exodo. de
maleficis pharaonis q̄ fecerūt simile ad
Moysen in p̄mis duobus signis. et hoc p̄
incantationes egiptias et archana dei. ita
dicit textus. Verum exquisitior de carmi
nibus istis sermo non expectetur hic et nūc
Latissimus enim est / et seorsum debēt sue
queri cause vel effectus. ¶ Habet subinde
musica sensualis que consistit in modula
tione vocis suam artem. cuius artis velut
alphabetum quoddam traditum in gāma
manuale sub sex vocibus vel notulis. vt. re
mi. fa. sol. la. de quo non est hic declaratio
facienda. sed supponenda simul qua ratio
ne seruit musico cuilibet instrumento no
tulationis huiusmodi peritia. Sed nec de
metroꝝ legibus numeris varietate in po
stremo de gestulationibus aliud tradere
disposuimus. ¶ Placuit tamen annotare
p̄pter reuerentiam scripture sacre / nonnul
la vasoz vel instrumentoz musicaliu no

mina. Quoniam pariter monet nos ratio
nature consona. Posuit itaqz Plato corp
bus animas assistere tāqz motores suis or
bibus et organis. qd̄ satis in celo Aristot.
et fides recipiunt de intelligentijs. quas vl̄
angelos vel virtutes fides appellat. Verū
de nostris intellectibus necnon de bruto /
rum formis / non cōueniunt cum Platone
quia ponunt animas inherere corpozibz
cum materia constituere compositum. Lo
cordat tamen vtraqz positio sup hoc q̄ fm̄
varietatem formaz / reperitur varietas i cor
poribus. Hinc illud phic apud Boetium
de huiusmodi formis loquentis ad deum
p̄ consona membra resoluīs. Hinc p̄terea
vifononi tradunt animas insequi corpo
ra. quanqz verior est locutio / corpora suas
animas insequi tanqz instrumenta causas
principales suas. ¶ Quapropter hanc si
militudinem rei nostre / dicentes q̄ ars imi
tatur nature / cognoscens quedam esse can
tica quoz modulatio fit aptius per vnum
genus instrumentoz. et alia per aliud. si
mul vt minus fastidiret / varietas fabrica
uit sibi vasa diuersa musicorum instar na
ture / dans diuersis cantibus organa valde
distantia magnitudine. figura. materia q̄
sicut natura dedit animabus apra sibi cor
pora. vnde corp⁹ animalis vocat Aristot.
organicum qui de manu hominis dicit ip
sam esse organum organoz. Ecce causas
multiplicationis vasoz musicoz duas q̄
sunt delectabilitas pro varietate. et idonei
tas pro consonabilitate. Quid si tertiā ad
diderimus causam p̄ misterijs et intellecti
bus sapientius occultatis apud indignos
et hebetes que panduntur studiosis soler
tibus et deuotis. ¶ Quamuis autem ser
mo de misterijs instrumentoz / locum ma
gis haberi videatur in morali musica / vel
intellectuali q̄ sensuali. nihilomin⁹ admo
nent nos verba christi / non esse pretereun
dam vasozum musicoz interpretationem.
Primum quia facit in preassumpto verbo
mentionem de tibijs fm̄ Luce narratiōez
Cantauimus vobis inquit tibijs et nō sal
tastis. Dehinc xp̄us in parabola filij pdigi
refert seniozem fratrem cum appinquali
domui symphoniam audisse et choꝝ p̄zo
inde psalmi quos de se scriptos asserit. ple
ni sunt noibus instrumentoz. p̄ quibz sac̄
ad p̄sens fuerit vltimū sumere psalmumve

Plut exponendum Laudate dominum in sanctis eius. **H**oc ista est vox anime dei/for-
 mis ac deuote que post contemplationem
 vel meditationem sursum directam et deorsum
 p omnia videt quaquaversum. Quonia-
 miam pleni sunt celi et terra gloria domini
 Tunc dilatato mentis ore. iubilat exultare
 exclamat ad omnem generaliter creaturam.
 Laudate dominum in sanctis eius. Et cum seraphi
 accedente sibi. Sanctis sanctis sanctis domi-
 nus deus sabaoth. Pleni sunt celi et terra
 gloria tua. **P**ossumus sanctos eius (si
 sobrie sapiamus) accipere primum et filium cum
 sancto spiritu. qui sunt tres persone sed vnus deus
 et dominus et vnus sanctus. Aut sancti sunt
 dei nomina eius sacratissima. Sunt om-
 nia quod domino cultu specialiore sacra aut cer-
 te sancti dei sunt omnes spiritus consummata iam
 beatitudine deo primum. aut sunt homines exal-
 tati a terra quasi iam sine terra. qui typo christi
 trahunt omnia ad se per contemplationem di-
 lectionem et laudem oia referendo ad gloriam
 conditoris. Tales imitatur anima dei formis/
 qua ut has prouumpe laudes dicimus. Lau-
 date dominum in sanctis eius. **H**anc impleue-
 rat animam dominus laude sua. saginauerat eam
 bis eterne satietatis. repleuerat in bonis
 siderum suum. et ut a quile iuuetatem reno-
 uauerat quod in labijs exultationis laudaret
 os eius et eructaret verbum bonum. Laudate
 dominum in sanctis eius. **U**ult hec anima regredi-
 ens de cella vinaria aut certe putat omnes
 sentire. quod sentit de domino in bonitate prope
 sibi complacet in laude domini. Congratulatur
 omni collaudati. que etsi non habeat iustionis
 in oibus audacia ut laudent. fiducia nihil
 omnius accipit cohortationis applausus et
 iocunditatis cum alacritate tripudio et coer-
 uitatione. laudate dominum in sanctis eius. **S**
 Scit vltima nedum sui sed oim beatitudinem
 in domini laude positam. quibus non eodem gra-
 du. sicut non oia ex quo participat domini cogni-
 tionem et liberam et voluntate dilectionem. Si-
 cut propterea diuersi sunt status in hominibus etiam
 libertatis arbitrium. duo precipue vnusque
 per fidem et spem ambulat. alius patrie vbi per
 petua finis et termini stabilitate vacat anima
 beata. videt. amat. laudat. Exerceam igitur
 hic in terris vocem laudis quam nobis preue-
 ret in celis. Dicat vnusquisque viatorum profer-
 tim ecclesiasticorum et dedicatorum laudibus dei. **D**is
 spiritus laudet dominum. **U**is autem scire oia

que et qualis sit vita tua non pudeat te per-
 phiam erudiri que vitam cuiusque rei potest
 in operatione debita nature. alioquin sine o-
 peratione quali scilicet sit illa sibi debita po-
 tius mortua dicitur aut dormitas quam viuens
Perge vltimas cum phia usque dum occurrat
 sapia diuina que se querentes preoccupat. et h-
 docebit te. quam propria et finalis operatio hominis
 est cognitio summi dei cum fruitione et lau-
 de sua. viuens igitur homo et quantum laudat
 anima tua dominum. Est et istic iter quo ostendit do-
 minus salutare suum. Quare noli conqueri
 dum laudas. quasi nihil agas. quasi non dum per
 mia capias. laus est magnam tibi crede proci-
 um sibi. magnam valde etiam dum gratias sit. imo
 maius dum gratias sit. **C**ertum hoc habebat anima
 deuota quem introduximus dicentem. lau-
 date dominum in sanctis eius. **Q**uod si vellemus
 in his et singulis que sequuntur immorari
 que sit firmamentum virtutis dei que sint
 virtutes eius. qualis denique sit multitudo
 magnitudinis eius. succuberet sermo cona-
 tui nec tempestiue satis arripemus promissam
 de vasis psalmodum homini maxime roes. **H**oc
 vnus tamen diximus quod in re quilibet deo soli debet
 laus honor et gloria sicut ipse est oia in oibus.
Hinc psalmus. **D**is terra siue ois creatura adori-
 ret te deus et psallat tibi. psalmus dicat nomi-
 ni tuo altissimo. Nulli vero creature datur
 laus homini per patriam nec ut signum est ut imago
 nec propter aliam quamuis attributionem si proprie se-
 riam sicut nulla res creata summum bonum
 est neque ut res neque ut signum vel aliud attri-
 butum. **A**uero quod loquendum ut plures sentie-
 dum ut pauci. laudant in creaturis deum ado-
 ratione patrie. sicut in cruce et in imaginibus
 christi. imo sicut in omni re. quemadmodum quilibet
 est imago vel vestigium tenue trinitatis
 non minus naturaliter quam aliquid sit artificialiter
Laudet tamen in laude vel patrie creaturam a se-
 dulo que fieret si adoraretur publice deus in
 demone vel eius imagine. in asino / vel in
 bufone. imo nec in angelis et hominibus.
 quantumcumque sanctis. quoniam proprius eis
 et alter honor inest. **Q**uibus in transitu
 dicitur ad instrumenta musica pergat sermo
 noster. **P**reponitur tuba cum sono vel ut
 alia translatio habet cum clangore cuius
 materia finis et usus varius est. Nam est tu-
 ba cornea ut est illic. **I**n voce tube corneae
 in recordationem arietis immolati per Abra-
 ham. Est tuba ductilis vel argentea vel e-
 ff 4

De canticorum

rea. que metalla / fusibilia malleabiliaq; sūt
Cuus itaq; sit affectus quāuis ex carne
nascatur / fortis vt cornu / nō lubricus / aut
effluens. sit ductilis. i. suauis imitator sa
pientie que de sursum est. Sit bonis cons
sentiens. sit non immansiuus. p̄rijs opini
onibus p̄tinax in illis. sit ad fines sub fine
deo / vsusq; varios accōmodus. Hāz tuba
clangit nunc ad denunciatiōem solennita
tum. nunc ad congressum belloz. nunc ad
legis pmulgatiōem vel auditum. put in si
nay. nunc ad cetis conuocatiōem. nunc p
neomenia. hoc est illuminatione noua i in
signi die solennitatis. Nōnunq; ad opera
tionem miraculoz sicut in deiectione mu
rorum in Jericho. **R**ursus ad euangeli
sationem. dicitur enim p̄dicatori. dicitur et
speculatori. Quasi tuba exalta vocem tuā
quemadmodum de Baribolomeo legitur
q; vox eius quasi tuba vehemens. Deniq;
magnum nimis tremendum simul et iocū
dum habet misterium tuba nouissima vo
cis archangeli et vocis christi in clangore
mirifico qualiscunq; fuerit. concipiendus
magis intellectualiter q̄ sensualiter. resur
gent mortui. Sane tam efficax erit. tam la
te patens. tam omnia penetrās vox illa tu
balis. que saluandis gratissima. damnandis
dis vltra q̄ dici fas est horrendissima per
streper et tonabit. Talem se fatebatur assi
due **D**iero. audire ad terrorem simul et sp̄e
terrorem cruciantis inferni. sp̄em gloriificā
tis paradisi. **S**ubsequitur. Laudate
eum in psalterio et citbara. Differunt hec
a tuba vel buccina. quoniam pulsu seu ta
ctu non flatu sunt. quorum sonus est capa
cior atq; serenior. qualis aptior est aurib;
contemplantium confidenter habitantiū
i tabernaculis eterne pacis. Hec autem est
distantia psalterij cum citbara. quia psalte
rium sonat a superiori p̄cedens a grauiori
bus sonis ad acutiores descendendo. Ha
bet insuper cordulas vel argenteas / vel ex
electro quasi tinnientes. leuius q; tangen
das. **C**itbare vero formam / ad psalterium
videbis euersam. Cuius sonitus a grauiori
bus deorsum / ad acutiores sursum sonos
rendit. cuius fides et corde de morticinis fi
unt intestinis animalium desiccatis subtri
liatis et tortis. Que omnia / nonne signifi
cant congrue statum vel affectum peniten
tis / ascendenti a cōualle plorationis. cor

pus quoq; p̄rium torquentis et extennā
ris / ad obediendum citbarisanti spiritui.
Talem habere suadet dominus p̄ **I**saiam
anie peccatrici sub typo tyri. Sume citba
ram circū ciuitatez meretrici obliuioni tra
dita / bene cane / frequenta canticum vt me
moriam tuam sit. **C**onueniunt psalterium et
citbara. quia pectori iunguntur et formam
cordis habent instar scuti. habent et hanc
figuram singla instrumenta musicalia. Hā
trigono piramidi. p̄ima sunt omnia siue
que pulsu siue q; flatu consonant. Ac p̄in
de queso / nonne docentur in omnib; can
ticis instrumentib; habere sursum cor ad
dominum. **U**nde p̄terea differentiam suā
quomodo cōcordant psalterium iocūdū
cōtemplationis / cum citbara penitentiā
afflictōis. quemadmodum cōsonare dul
ce est garrui philomene turturis suspiriū
Sic spem cum metu et exultationem cum
tremore / miscere monuit psalteris regius.
Seruite inquit domino cū tremore et ex
ultate ei cū tremore. Fecit qd monuit. dū
psallens et subsiliens totoq; conatu saltās
nudatus est coram archa domini. sicut vn
de scutis ait **D**iehol. Cuius imprope
rio / scimus **D**avid quid responderit. **L**u
dam et vilior siam plus q̄ factus sum / ero
humilis in oculis meis. **S**ubiungitur **R**
Laudate eum in timpano et choro. **T**im
panum / vulgo gallice dicitur tabour / vl
don. compositum ex pelle derasa tensaq;
cuiusmodi non est vna vel magnitudo vel
forma vel vsus. **S**unt timpanula duo. gal
lice naquaires. vnum obtusi supra modū
soni. alterum pacuti. vbi significationem ac
cipere possumus timoris humiliantis et
spei eleuantis. p̄rie miam et iudiciū q̄ dño
cantande sunt. **S**pes in cōtemplatiōe di
uine pietatis et gratuite bonitatis. timor i
affectu seueritatis. insistentabilis aduer
sus peccatores quos obdurare dicitur sicut ali
orum misereri. **S**unt alia timpana vulga
ribus magis assueta. quia facilliora. quia
sonabiliora ad saltū inconditos. et alia tri
pudia. quibus solent iungi fistula bifora /
mina vel triforamina. tripos insuper non
grandis calibet / hincinde percussus. **C**
Lybala quoq; nōnunq; ex ere. p̄ mutu
am collisionem / tinnitus a cutos reddētia /
quibus iudeos veteres vsos fuisse **L**yra
non siluit. **T**u forte rudis es et ad psalterij

cythare & subtilitatem ineptus. cantes in
 tympano mortificationis concupiscentie
 carnalis per abstinentiam et ieiunia. Con-
 cinas in choro fraternae caritatis et conui-
 ctus honesti sine querela que dissonantiaz
 operetur. deniq; quomolibet id egeris dū
 non fileas a laudibus creatoris. ¶ **Chor?**
 vocatur a nonnullis vulgaribus instrumē-
 tum quoddam instar trabis oblongum et
 vacuum/cordas habens grossiores. mul-
 to plus q̄ cythara duas aut tres/que bacu-
 lis erunt percusse. varie variant rudem so-
 num. Atvero conformius ad expostiores
 et certū chorus ē cohortis canentū s̄ i mo-
 do corone. put litteraliter ad oculum vide-
 mus in ecclesie choris. et in choris tripudi-
 antium. Dic existimandū est mariam soro-
 rem moysi cū alijs aliquātis/ympana pul-
 sasse post egressum maris rubri. Reliquos
 autem omnes choros dixisse/cum respon-
 sione vocis canticordi atq; plausibili. Sic
 in reditu filij pditi/ pater familias euange-
 licus/cū prandio vituli saginati iūxit sym-
 phoniam et chorum. Sic filij p̄betarum
 ducebant choros quando Saul occurrē-
 eis mutatus est in virum alterum tam effi-
 cas erat musica p̄phalis. ¶ **Symphoniā**
 putant aliqui viellam vel rebeccam q̄ mi-
 nor est. Atvero rectius existimatur esse mu-
 sicum tale instrumētum quale sibi vendica-
 uerunt specialiter ipi ceci. Nec sonum red-
 dēdum vna manu resoluitur rota parui/
 la thure linita. et p̄ alteram applicat ei cum
 certis clauibus cordula menieroz. put in
 cythara. vbi p̄ diuersitate tractuum rote va-
 rieras armonie dulcis amena q̄ resultat. ¶
Huc symphonie q̄d ap̄tius compandū
 reputabimus/q̄ nostrū cor. assidue se mo-
 uens. ac p̄ inde fantasiam agitans: q̄ si cre-
 ditur a motione nunq̄ quiescit moto cor-
 de. Cor vero si cessat a motu mori animal
 cōtinuo necesse est. Felix musicus spirita-
 lis qui suo hoc symphonico canticordo/me-
 lodiam iugiter scit et studet/per meditatio-
 nis digitos modulari. q̄tis affectuū voces
 fm̄gāma misticū/inaues reddat. Felix qui
 magnalia dei nedum in naturalibus. qua-
 lia sunt omnia mirabilia valde facta in ei-
 sapia cuius non est numerus. sed in artifi-
 cialibus etia; recognoscit. quemadmodū
 et p̄foratione modici ligni in sambuca vel
 fistulis. aut ex metalli ductione in tubis et
 cymbalis/aut in neruoz aut intestinoz de-

ficata torsione put in cytharis/tot resonā-
 tie variantur. ¶ **Sequitur.** Laudate euz
 in cordis et organo. Corde fm̄ glo. posite
 sunt p̄ quibullibet instrumētis alijs a psal-
 terio et cythara que cordis sonant repercus-
 sis. sit viella. sit symphonia. sit lyra. sit rota. ¶ **S**
 sit guiterna. sit licius. sit nablum. sit fistru.
 sit scacorum. sit rebela. sit generaliter l' mo-
 nocordū vel diacordum vel tricordū vel te-
 tracordū vel pentacordū vel sexacordū. se-
 ptacordū. octicordum. nonicordū. deca cor-
 dum. et sic absq; termino cordarū in instru-
 mentis que vel olim vel posterius compo-
 ni potuerint. ¶ **Ceterū.** latius adhuc orga-
 na recipiuntur a glosis/p̄ musico qualicū/
 q̄ compingatur instrumento. ¶ **Habet ve-**
 ro modernus vsus appropriatiōem nec irra-
 tionabiliter ad organa ex plumbeis vel stā-
 neis fistulis. que cum follibus et cū digitis
 multiplicem et p̄fectam habent inter aliud
 quodlibet instrumētū vocaliū/resonātiā
 fistularū. que fistule nō illiberales appellā-
 de sunt. q̄ nō oris deformatione. sed follis
 inflatione sonant. Hoc solū vel p̄cipuū re-
 tinuit ecclesiastica cōsuetudo musicum ge-
 nus instrumenti cui vidimus aliq̄ iungi
 tubam. rarissime vero bombardas seu tha-
 lenias seu cornemusas grandes aut puas
 vel alia siqua sunt que noiauerimus instru-
 menta. q̄lia Daniel liber/ oia cōcludere vi-
 detur in adoratione statue sub omni gene-
 re musicoz. ¶ **Verū** ampliari id q̄d mō-
 diximus de organoz solo vsu p̄ celebrē ec-
 clesie ritū. cōmonet id q̄d p̄pha subiungit.
Laudate dñm in cymbalis bñsonantibus
laudate eū in cimbaliis iubilationis. Sūt
 erca cimbala ea q̄ vocam⁹ cāpanas. q̄s bñ
 fortiter sonare nullus ambigit. Talib; yti-
 ecci plusq̄ alijs sectis/ad dñi laudes tanq̄
 vice tubaz legis veteris. q̄rū officia meir;
 quidā exp̄ssit loquentē inducēs campanā
Laudo deū verū. plebē voco. cōgrego cle-
rum. Defunctos ploro. pestem fugo. festa
 decoro. Sūt et cāpanule p̄ melodia ve-
 lut in horologijs aliquib; ordinate. Qui-
 bus in omnib; n̄ri possunt interiores affe-
 ctus erudiri simul et impelli. qualiter expe-
 riebat ille/cuius animus cōmotus ac ri-
 ter. eleuatus. dilatatus. q̄n fiebat b̄mōi reso-
 nantia celebris/iubilabat totus in se reco-
 lens illud seraphicum de deo. Pleni sūt ce-
 li et terra gloria tua. Or. R. vat tout. Dec
 est inestimabilium profusio gaudiozum

De canticorum

Subinfertur pulchra nimis ad hora cō-
dusio. Omnis spūs laudet dominū. De
pfecto toti psalmoz contextui p̄cipue suo
subferuit initio/quo dictum est. **Beatus vir**
Quid enim viri beati dicimus officium / q̄
vot laudis ad dominum. **Iuxta** illud **Be-**
ati qui habitant in domo tua domine / se-
cula seculoz laudabunt te. **Verum** de hoc
in subsequenti thomo seu tono / magis in-
tellectus eoz omniū que diximus aperit.
vbi de canticoz rōnalium vel intellectua-
lium origine p̄ha verbum facit. **Unde** lu-
cidius apparet / quante sit fecunditatis / q̄n-
te iocunditatis hec exhortatio **Omnis spi-**
ritus laudet dominū. vel vt transfert **Hie-**
roni. **Omne** qd̄ spirat laudat dñm. **Hic**
teñtationi si quis cupiat magis inniti / po-
terimus omne qd̄ spirat ip̄i homini p̄ app-
ropriationem dare. quemadmodū nomina-
uit hominem spūs omnem creaturam qui
dictus est in **Beñ.** **Inspiravit** spiraculū vi-
te homini de terra formato. **Est** aut̄ ma-
terialis spūs (vt interim de spiritali sit si-
lentū) **radicatus** in corde / quo tanq̄ mini-
stro et ligamēto quodā / rōnalis aia exercet
suas opatiōes in organo p̄rii corpis. cui
tanq̄ in spera actiuitatis sue coaprat. **Est**
triplex iste spūs aut̄ status / instar fumi te-
nuissimi. naturalis sc̄z vt talis. et animalis
cui medicoz aliqui tantam attribuerunt
virtutez / quasi p̄ se sufficiat ad hominis o-
perationes. nam posito spirita altero / intē-
dunt si nō errant dicere / q̄ medicus vt me-
dicus est / cōsiderans corpus humanū tan-
tum vt sanabile / non magnope curat de cō-
ditione vel existentia spūs materialis alte-
rius cōquirere. **Proinde** constat varia-
ri certissime / rōales nedū aiales bois opa-
rationes fm̄ dispositiōem materialis hui-
spūs. que spirat et respirat cor p̄ cōsona mē-
bra p̄sertim ad cerebrū vbi sit aialis sensiti-
uus sc̄z et motiuus. **Hic** enim spūs si fuerit
splēdidus. si serenus. si subnilis. si mulcebr̄
erit exinde totus hō letior et alacrior. (si de-
uotus est) ad laudandū deū. subtilior et i-
geniosior ad recogitandū ip̄m. p̄nior q̄si tot-
liquefactus ad diligendū eum et suauit am-
plexandū. si nō abusus fuerit dono tali
Donū certe dicimus dei / talē spūs materi-
alis serenitatem. sit illa a deo immediate sit
mediate p̄ misterii angelicū. sit p̄ cōplexio-
nis temperiem cū apto regimine corporis
sit p̄ opitulatiōem impetratiōem q̄ sc̄to:ū

fit maxime tandem p̄ habituatiōem vber-
mentem in obsequio dei / in ocio sc̄to. in ex-
ercitio cōtinuo fidei spei caritatis q̄ virtu-
tum. **Quōd** vsq̄ adeo fieri pōt ab homine
cū gratia dei. q̄ videbit assidue versari mē-
eius in apto lumine / cū iocidissima q̄ sen-
sum oēm exapat pace / cū illa sup̄ admirabi-
li diuisionis spūs et aie / cū vnione ad deū.
cū ignoto cōiungit ignote et ab omni p̄bi-
litate reducit ad monadē. hoc intellexerūt
qui dixerūt. **Secura** mens quasi iuge con-
uiniū. **Et iterū.** **Nō** est leticia super cordis
gaudiū **Et rursus** **Quā** magna multitudo
dulcedinis me domine quā abscondisti tū-
tibus te **Lū** ceteris in hanc sniam sine nūe-
ro. **Blorientur** in dño qui sunt hmoi-
ri valde. sed sunt q̄uis raro et ad tps bñpla-
citi tui deus qui das vt vis et quō vis can-
ticū. in hac nocte mortalitatis q̄ satbanam
tenebrosos spūs ingerētem rep̄mis. q̄ pos-
tes absq̄ vlla dubitatiōe sine materiali q̄
uis spūs tuas in mēte collustratiōes suauis-
simas q̄les dicte sunt et ampliores illabens
do sup̄ admirabiliter opari. **Atvero** ne sint
yacia diuine sapie opa que sic res admini-
strat vt eas p̄rios motus agere sinat. non
repellit apram spūs aialis dispositiōem. q̄
taliter in cellulis cerebri (q̄s medici triplis-
ces ponūt p̄mam mediā et postremā) p̄t de-
purari / vt et imago sit viuatiō. estimatiua
p̄spicaciō. et memoratiua tenaciō. sic p̄tes
rea q̄ pars aliqua cellularū vtputa sup̄ior
subtiliorē obtineat sereniorē q̄ fantasmas
tū vel idoloꝝ rep̄natiōem / remanētibus a-
lijs p̄tib in obscuritate maiori. **Quis** rei
possumus exemplū accipe circa cōbustio-
nem lignoz q̄ ad varias ignis dr̄as in flā-
ma vt carbone / aut p̄ similitudinē nubium /
aut mōs alicui altissimi. **Et** in vertice splē-
det sol nitidissimus. cū i infimis nubes va-
genatq̄ caligines. **Adde** splēdores instar
fulgurū coruscantiū vel emicantiū sc̄ntil-
larum. quarum illustratione veluti subito
disparenti / pulcherrime veritates emicant a
pud agentem intellectum elicentem ex fā-
tasmatis in hac luce presentatis species
intellectuales purissimas / cū affectionibz
quas nemo nouit nisi qui accipit. **Puto** se
serunt talia viri spūs p̄betici et deuoti **Sē**
sit et hoc ip̄a virgo br̄a dū in se cōsideras di-
uisiōem aiez spūs dedit cui liber qd̄ suū est
prumpens in hoc canticū. **Magnificat** aia
mea dominum. **Et** exultauit spūs meus /

deo salutari meo: **P**otuerat ad extremū p cantici sensibilibus intellectu plurima cō memorari de musica que satis vulgata sūt vt est figuratio gāme manualis. vt traditō de tonis octo/p antiphonas et neumata / qualiter illi philocapro de amore dei/ beato Ignacio/ familiari matris dei/ fuisse per angelos in monte reuelatum tradit narra/ tio vite sue. Sed terminus hmoi thomo priori statuatur/ ad alterum de canonicorū origine magis ad philosophias spectantē pcedendo.

Secūdus thomus

Processit hūana studiositas cui oculus nec fatiatur visu. nec auris impletur auditu/ quin vlti orā iugiter inuestiget quousqz iuenerit id quod pfectus est. Processit inqz a musica sensibili que dicta/ ad musicāz sola ratione vel intellectu pceptam. argumē/ tantes ita. Si corporalis habeat auris i ob/ iecto suo proprio/ qd est sonus causatus ab aere repulso/ pulcros suauē qz numeros. cur a sensibus alijs vt sunt visus et tactus aliquid simile negabitur/ ppter ea musicāz in gesticulationibus visu perceptibilibus In ipso pterea tactu silenti venarū pulsati/ lium posuerunt. vt et medicorū disciplina Marcianus exponit. Erophilus inquit e grotatiū venas/ rignorū collatiōe pēlabat **P**rogredientes vltius inuenerunt in sensibus interioribus qui sunt imaginatō fantasia et estimatio/ numeros passionum et affectionū motuarū/ pceptibiles ab his sensibus omni cessante pro/ fus ab extra sonante aere. Possum⁹ hanc noiare musicā cordis. cuius tot sunt voces/ et soni/ quot inueniuntur motus interiores/ numerosi pas/ sionum interiorū/ vel affectionū. **A**scen/ derunt cōsequenter hmoi cōquisitores ve/ ritatis ad vim rationalem. que corpeo nō videtur organo. Et ab hac supius ad intelli/ gentia/ que est apex mentis. Ad sinderi/ sim deniqz que vocatur scintilla quedā sup euolans et supemicans ad eterna que p **A**resto. videtur endetechia noiari. Sed et ipa ratio pita in rōnem supiozem et inferi/ orem tanqz in virū et mulierem. de quibus hic nō dicendū. qm in tractatu de theolo/ gia mistica et in alio de passionibz elucida/ ta est hec distinctio. Posuerunt igit in his omnibus potentijs musicam et armonia/

fm diuersas ipaz motiones **F**uit apud nōnullos phantes dubitatio si tam nume/ rosa sperarū torbium tā qz velox curcūit⁹ crearet sonū. ab auditu corporali pprie pcep/ tibilem. que ad modū queritur a theologis si de beatis illud de psalmis habeat verita/ tem. **E**xultationes dei in gutture coz. ma/ xime cū ciuitas illa dicatur plena modulif/ et canore iubilo. vbi quoqz est vna vocle/ rā tium. vox laudis. et actio gratiarū **A**resto. qui post et inter ceteros/ plenius assecutus est veritatem de quinta essentia celesti que in corruptibilis impartibilis qz est. ponit cōsequenter neqz sonum neqz auditū pro/ prie sensibiles illic esse. sed omnia ad intel/ ligentie rōem et pceptiōem referenda qz **P**i/ tagoras imo et Job/ de cōcentu celi posue/ runt. Sic intelligeretur a plāz de linguis angelorū. De hoibz vero maxime post coz/ poz resumptiōem. nō est impabile musi/ cam vocalē illis esse. **V**ult forsitā audi/ tor instrui post ista que dicta sunt de nūer/ in omni creatura reptis **V**ia quippe fecit in numero **Q**uo pacto musice colligim⁹ exinde rōem? **G**rata fatemur dignaqz scitu/ cōsideratio. Neqz eni solus sufficit nume/ rus ad musice rōem. sed vt sonorus sit op/ ter. Est itaqz subiectū musice/ numer⁹ sono/ rus. **A**hilominus vigei nos apls cū cere/ ris autēticis/ ponere cātica et voces fieri in/ cordibz nris ad deū/ sicut et clamores desi/ derioz **D**esideriū pauperū inqz. ppha exau/ diuit dñs. Et hoc vtiqz nedū cōcedim⁹ sed ad huius rei manifestatiōem/ opusculū se/ patim edidimus de cāticorūdo. i. de cātico/ cordis. cuius initiale verbū est. **B**eati q au/ diūt verbū dei. **A**tuero sicut auris tran/ sumptiue dicit in deo/ dicit in angelis. ad oēm deniqz trāfferet intellect⁹ cōgnitiōem vt ibi. **Q**ui hz aures audiēdi/ audiat. cū sis/ milibz multz. **N**ō aliter vox et sonus vt in p/ posito nō op methaphorā accipiat necē est **S**ilr de statu vel de spū flante. mouente. et exagitāte/ vocelqz formāte/ cōsiderare nos cōuenit. **N**ō eni dñs laudat omē qd spirat sine spiratōe vñ sit vox. et pnter auditus suo/ mō. **S**pūs autē mltiplr dō fm declaratiōez **D**idymi libro de spūscō. **E**st eni de⁹ spūs vt in Jobe scribit **D**e⁹ spūs ē **E**st apppare et pprie tertia in trinitate persona necus pa/ tris et filij quo se dicuntur diligere spūm/ sancto. **D**icitur et spūs sapientie mltiplex. **S**pūs insup extenditur ad angelum tam

bonum & malum. Qui facit angelos suos
 spūs ait ps̄. **D**icuntur et hoīm spūs esse. i
 mo & brutoꝝ. fm̄ Ecciaſte. **E**xtrēdit ad vē
 tos & spūs pcellarū. Accipit ſpēaliter a me
 dicis spūs p̄ instrumēto p̄mo viuēdi mo
 uendi & ſentiēdi in aialibꝫ. et eſt fumoſitas
 ſubtilis pcedens a corde. Quid tandē m̄
 tis immoramur. cū nomen spūs ad omnē
 vim impulſiuam ſubtilē et maxime ſecretā
 extendat. Quo ſit vt oīs amor dicat ſp̄ritꝫ
 Quid enī ſubtilius. qđ uehemētꝫ ad mo
 uendū vel impellēdū qđ amor. **I**nde illud
 Augꝫ. Pondus meū amor meꝫ. illo ſeroꝝ
 quocunqꝫ ſeroꝝ. **H**inc valerius noīat amo
 rem nedum ſp̄aliter ſed ſp̄m̄ ſc̄m̄. Et qm̄
 in omni repitur amor / qui eſt vir
 tus quedam motiua et impulſiua pur con
 tinuo docebimus. pulcerrime et diuine cō
 cluſit ps̄. **O**mnis spūs laudet dominum
 Tanqꝫ diceret. omnis creatura amet te de
 um creatorem ſuū adoret et p̄ſallat nomini
 tuo altiffime. **M**etaphicalis demum ratio
 cōcludit totū iſtud vniuerſū recte dici mo
 nocordū diuine ſapiētie. **I**n quo delectat
 ludēs ab initio. cuius monocordi / amor ē
 vnica corda. **H**inc apud Boe. phia canit.
O felix hoīm genus ſi n̄ ſos animos amor
 quo celū regitur regat. Quid hec tibi ſona
 re videtur optatio / niſi canticū liberi arbit
 rij nō diſſonare mūdi totius monocordo
 (ſola quippe diſſona ſibi volūtas eſſe pōt)
 que p̄ ſup̄mū ſaltem deū nihilominꝫ ad cō
 cordiā p̄ iuſticie amorē ordinat. **P**ergat
 igitur deinceps cōpoſitio n̄ra loqꝫ pauca
 amore tanqꝫ de intelligibili quadā volun
 tate. qđ vitali ſuo pulſu / pcutit aures cordis
 intellectuales / nō abſqꝫ ſua melodia / dū
 amor ſua numeroſitas adiūgitur. **E**t in p̄
 mis reſpiciētes ad exēplar vel ideam amor
 ſi creati / nō ponimꝫ p̄ fidē edocti talē aliqꝫ
 ideam ſepatam qđ nō ſit deus quō redargu
 it Plato. **A**reſt. **C**ōcedimus tū qđ omnia qđ
 facta ſunt / ſicut in verbo vita erant / ſic i ſpi
 ritu ſancto amor erant ſuo modo. **N**am et
 amor ip̄e vitalis eſt. **P**onit inſuper fides a
 morem in deo eſſentialem ponit & p̄ſonalē
 quozꝫ vt qꝫ reſpectu creaturarū idealis dī
 ci poteſt. **S**ed qua p̄rietate loquēdi / qua
 li rursus diſtinctione vel reali vel formali
 vel modalī vel ſolius rōnis / nō eſt p̄ſentis
 inquisitionis. **Q**ualiter porro ſit in diuina
 trinitate. vō pa tris ip̄e filius verbū eius /
 qualiter amor amboꝝ ſp̄ū ſc̄tū cū quodā

numero vt conſequēter ponat illic muſica
 ſuauiſſima quā ē amor numeroſus / nec cau
 demus nec volumus aliqꝫ in verbis noi
 uiratem aperire / que nō a ſacris litteris ſic
 exp̄ſa. nobis quippe ad ſolam hanc regu
 lam loqui fas eſt. **A**mor creatus p̄ducit
 a tota trinitate fm̄ triplex genus cauſe effi
 cientis. formalis vel exēplaris. et finalis. ap̄
 propriatiue vero cauſaliter a patre. exēpla
 riter p̄ filiū. et finaliter & cōicabiliter in ſp̄ū
 ſancto. **E**ſt autē amor iſte creatus / inclina
 tio quedam / pondus / coaptatio / tendētia /
 motio / cōueniētia cuiuslibꝫ / indita rei ad bo
 num et in bono hoc a p̄mo bono appetibi
 li deo. quīs inde quelibet res ſic tracta & in
 clinata / reuertatur ad ſuū appetibile p̄mū
 quaſi circulo quodā intelligibili. **E**t hoc
 mediate vel imediate. **S**ic intelligi pōt qđ
 monas genuit monadem / in ſe ſuum refle
 ctit amorem. vel de beata trinitate fm̄ ali
 quos / aut de mundi p̄ductiōe tā maiorꝫ qđ
 minoris fm̄ alios. **R**urſus amor creatꝫ
 quadruplex eſt. naturalis. aialis. rōalis. in
 tellectualis. quibꝫ addit diuiniſmus amorꝫ
 increatum diuinalem. **N**aturalis amor / in
 ſitus eſt et impulſus in re qualibet tanqꝫ ſili
 tudo ſue cauſe que eſt amor diuinus / qđ mo
 tus eſt deus ſe cōicere rebus. **S**ic amor na
 turalis tantundem eſt in qualibet creatu
 ra quam habet de eſſe vel natura. ſicut enī
 ens et verū / ſic ens et amor cuius obiectus
 eſt bonum cōuertitur / vt p̄rie paſſiōes cū
 ſubiecto. **A**ntique dictum eſt. **B**onum eſt
 qđ omnia appetunt et amant. **E**t ita oīa vt
 etiā materia p̄ma p̄rie nihil poſita / amet
 formam vel appetat vt mulier virum. & tur
 pe pulcrum. et formam inſorme. nec enī
 materia puranda eſt pure nihil. **A**liquin
 qualiter eſſet pars eſſentialis compoſiti.
Dicitur tamen ex ſe nihil eſſe ſupplendum
 eſt formale / quale cōmunicat ſibi forma. **A**
 mor p̄rea ſicut impulſus eſt ab amore p̄
 mo / ſic in ip̄m reſlectitur. **S**i enim creatus
 ra nequit fieri nec cōſeruari ſine cauſa effi
 ciente & cōſeruante / cū ſinis ſit cauſa prin
 cipij mouens efficientem. **N**ōne magis in
 tetur creatura cāe finali qđ efficiēti. **N**onne
 p̄rea nonnulli phantes negātes creatōꝝ
 rez a deo nec cauſam eazꝫ ſufficiētem. po
 ſuerūt nihilominus ip̄m eſſe ſine eazꝫ. cuiꝫ
 gra ſunt & agunt et mouētur. **S**peciāt ad
 h̄ dicta phozꝫ qđ appetibile mouet appeti
 tū circulo quodā. qđ deus ſtabilis manet

dat cuncta moueri. q̄ est spera quedam in-
telligibilis cuius centrū ubiq̄ est/circūferē-
tia nūq̄. q̄ ad ip̄m trahimus nos vt ad la-
pidem fixum in litore/et hoc cordis deside-
rijs. vel sicut p̄ catenulam et scalam sursum
vbi deus innititur iuxta visionē Jacob/
Sic demū repetunt p̄rios queq̄ recur-
nec manet vlli traditus ordo. nisi q̄d sinu
iunxerit. stabilem q̄ sui refert orbe. **H**ic car-
do est hic tenax vigor/hic artis rote volubi-
lis torius creature/hic postremo tenor vni-
cus totius musice mūdiālis. **A**mor iste
naturalis cōsequitur cognitiōem sicut et q̄
liber amor. nam penitus incognita quis a-
mauerit. **H**ec refert de cognitione. **N**az q̄
dam est nō cōiuncta rei diligenti. quedā cō-
iuncta vel essentialiter vnita. **P**rimā inseq̄-
tur amor pure naturalis sicut lapis tendit
sursum. et sagitta ad signū. non p̄ p̄riā co-
gnitiōem. sed p̄ cognitiōem impellētiōe di-
rigentiōis. **S**ic suo mō quilibet amor vel tē-
dentia naturalis rerū in suos fines/fit p̄ di-
rectiōem et cognitiōem intelligētiē nō errā-
tis que deus est vt phus et cōmētator: suus
tradit. **C**eterū triplex amor alius tripli-
cem sequit̄ cognitiōem cōiunctā. sicut aia/
lis amor/sequit̄ cognitiōem sensitiuam in-
teriorē et exteriorē. rōalis sequitur co-
gnitiōem rōis homini cōiunctā essentialis/
ter. amor intellectualis in angelis plus ho-
mine cōiunctā/sequitur intellectualem co-
gnitiōem. **H**abemus p̄rias cuiuslibet amo-
ris ad alterū differētiās. vñ amor natural'
qui bonus est/nec malus esse p̄t. sicut nec
errare potest suus director et causator deus
q̄ suis inueniatur in agentibz volūtarijs. n̄
tamen ea rōne qua volūtaria sunt. et q̄ suā
insequūtur cōiunctam cognitiōem. sed p̄
respectū ad instinctū vel impulsū prime
rōnis se pate quā esse deū cōstat. **S**ic i ho-
mine solo/genus quodlibet amoris inue-
nit̄ tāq̄ in minore mūdo q̄ oī p̄cipat cre-
atura sed hoc est alia et alia rōne. **A**mar ita
q̄ pure naturaliter sequēdo motiōem p̄ri-
me cognitiōis se pate. **A**mar aialiter/ or die
ad cognitiōem sensualem sibi iūctā et intrin-
secā. **A**mar rōabiliter sequēdo intelligenti-
am mētis sue. que est sup̄ma portio rōnis.
Queret aliquis q̄d ad materiā de canti-
cis/ tanta de cōditionibz amoris digressio
Rādemus multū p̄ omnē modū/ qm̄ in p̄-
mis et hoc vltimo colligi debet distinctio
seu diuisio multiplex canticoz in sensuale

et intellectuale. **T**rahitur insup̄ diffinitio
canticū rōnalis et intellectualis q̄d ē amor
numerosus/ rōne pceptibilis vel intellectu-
tanq̄ spūali mētis aure. **H**abetur post rō-
q̄d sit canticū pure naturale q̄d omnis cre-
atura cantat/ psallit modulatur et iubilat deo.
qm̄ est amor naturalis numerosus. in dei
glām ordinatus. qualis etiā in demonibz/
obstinatis et obstrepētibz volūtariē deo p̄-
horrendas blasphemiarū dissonātiās/ pul-
cre sonore q̄ collocat ordines. **S**uper-
sunt ad integrā canticoz noticiā moraliz
q̄ et rōales sunt/ alie distinctiōes de amo-
re. maxime penes voluntariū et inuolūta-
riū. diuersimode penes meritū et demeritū
penes iocundū et luctuosum. letū et triste.
Effragitaret rursus ordo loqui de canticoz
do. hoc est de canticō cordis/ nisi sup̄ hac re-
tractus iam specialis haberet cuius initiū
est. **B**eati q̄ audiūt verbū dei. vbi practica
traditur p̄ gamma nouū et misticū in vlti-
ma pte. p̄ moraliz notulatione canticoz. **A**t
vero pluribz omissis prius offert sede
monocordo memoria. cuius sola q̄ resonat
corda ponitur amor. **E**t eius figuraz suffe-
cerit hic ponere vidēdam ad oculū relatiue
ad pater noster. **S**up̄ ad def aliud exemplar
de psalterio decaordo q̄d ad eandē p̄rie re-
spicit cōsideratiōem. **S**ubdetur cōpositio
moralis scacarij ex quibz hēbit solers ani-
mus facultatem circa q̄dlibet instrumētū
musicū p̄ tropologiam allegoriam et ana-
logiam facilliter excogitādi silia. **T**empe-
dit aut fieri rememoratiōem sub cōpendio
de gamma p̄dicto. q̄d duplici metro cōple-
ctitur. **A** sit amor gaudēs. e. spes/ cōpassio
tota. **D** timer. v. q̄ dolens odit. et ista notet
Declaratio stat in h̄ p̄mo q̄ voces in gam-
ma misticū/ nō intelligēde sunt sensibiles
auribz extrinsecis. sed dicūtur interiores af-
fectiones mēte vel corde pceptibiles q̄ cuz
sunt innumerabiles/ nihilominus ad pau-
cas phia sil cū theologia et medicina redu-
cit. nūc ad vnā. nūc ad duas. nunc ad tres.
dehinc ad quatuor. ac deinceps vsq̄ ad vnde-
nariū in quo stetit **A**rest. **H**obis autem
placuit ad p̄ns numerus p̄ncipaliū quatu-
or affectionū quasi simplicium/ iuxta q̄nta
velut ex multis cōposita. **P**lacuit rursus
has affectiones quinq̄ p̄ q̄nq̄ vocales de-
signare/ tanq̄ p̄ notulas q̄nq̄ proportionabi-
les illis de gamma manuali. videbis etiā
sub solis q̄nq̄ vocalibz eas cōplecti. q̄nis

De canticorum

vna scz. a. duplicet in fa. et in la. Undere /
moris consonantibus aut mus ab vt. re. mi.
fa. so. la. sup sunt hic vocales quinq. v. e. i.
o. a. quas aliter hic ordinamus mutantes
a. e. i. o. v. **A**pplicamus consequenter af-
fectiones nostras quinq. que sunt amor seu
gaudiu. spes seu desideriu. compassio qua
si mixta. debinc timor seu metus. postremo
dolor vel odium. Applicamus in qua istis
quinq. vocalibus vt. A. significet amorem
gaudiosum. E. spem seu desideriu. non vir-
tutem theologiam. I. vel iora compassioes
D. timorem. A. dolorem vel odium. **S**ic
p spicua est duplicis metri snia sic omne ca-
ticu possumus ad gamma misticu reduce-
re. sit illud canticu veraciter in corde vl me-
te. aut figuraliter in quibuslibz psalmis in-
strumentis ve musicis. sicut in sono tube. i
psalterio et cythara. in tympano et choro.
in cordis et organo. in cymbalis bñsonan-
tibus et iubilationis. Deniqz quomodoli-
bet. Omnis spūs laudet dñm. **L**eteruz
vis cognoscitiua rōnalis ministrat qñ lit-
teram canticordi iuxta meditatōes varias
fm quas vis affectiua p̄cipue si fuerit for-
titer habituata / prumpit in voces numero-
sas affectionū quinq. p̄dicarū. eas multi-
plicando penes graue acutum sup acutum
sursum scz et deorsum p̄ sistolem et diastole
quasi sine termino. In latitudine p̄teia se-
cundū breuitatiem et plonatiem. demū
in cōiunctione mutua supra quā beat fieri
in musica sensuali. ibi maxima vbi est i ce-
lo vna vox letantiū et vnus ardor letantiū
Decreuimus ad extremuz de tot instru-
mentis / trium **S**ed diximus figuras appo-
nere. vtz monocordi iuxta litteram oratio-
nis dñice. et decacordi fm alphabetū. siml
et pater noster. et litteram. x. p̄ceptoz. **S**ca-
cordū vero qz duplex habz officiu rāq̄ cho-
rus castroz. a. canticū militare describitur
cum sua quadam elucidatione seu canone
vt in prioribus. Sed antea migrabimus
tandem duce theologia. post theologiaz et
phiam ad cantica canticoz. p̄ tertio et fina-
li homo p̄ntis opusculi de canticis iuxta
suum originem distinctiuo.

Thomas tertius

Canticoz diuersas spēs inuesti-
gauim⁹ fm historiam. p̄mo quo
ad cantica sensu p̄ceptibilia. des-
hinc fm pbicam disciplinā de canticis in

omni creatura repertis que p̄ intellectu p̄-
cipiunt. Putabit aliquis nihil supesse / q̄
niam vltra vel supra creaturam vniuersaz
que cantica repies: At uero si theologiam
videbimus gradiora supesse. que ad modū
mirabiliori mō causa causarū quā in amo-
re fundauimus tractat. inchoans suam ab
eo traditiōem / vbi et in quo phia stent / nō
habeus vltra quo suū deduceret scrutiniū
Ecce qz progressus phie fm aplm et sapien-
tem / sit ab eis que visibilia sunt ad invisibi-
lia dei q̄si p̄ scalam aliquā. que vbi deficit /
phiam stare necesse est. vl in tenebris teme-
rariam cōcutiendo palpare et errare. Nam
que sunt diuine volūtatiz p̄sus liberrime
cōstituta que leges. que ipm p̄stitutiones
solus ille scit et cui voluerit revelare qui vo-
luit et dixit et facta sunt. **O**mittamus inte-
rim verbū de misterio beatissime trinitatiz.
q̄ enarrauit filius vniigenitus in sinu pa-
tris qui solus nouit que sunt eius. **S**ilea-
mus p̄teia de ipō verbo dei p̄ q̄d facta sūt
omnia. et de amore p̄sonali qui est spūs san-
ctus quem mutuo cōicat et spirat summa li-
beralitate pater et filius. **C**reaturaz quip-
pe p̄ductio q̄d est / nisi quedam punctualis
et vitalicuius momenti cōicatio respectu
cōicationis illius infinite que fit in spiritu
sancto. **D**efinamus insup querere si conue-
nienter possumus de illa trinitate glorio-
sissima. ponere canticū summe suauitatis
et leticie sicut illic ponim⁹ verbū numero-
sissimū plenū rōnibus et ideis absqz ter-
mino. **P**onimus et amorem iocūditissimū
spūs sanctum quo verbū tendit in patrem
et pater in verbum tenore gratissimo. **P**o-
nunt aliq̄ hierarchiā illic vbi pater inq̄unt
nō gradualis p̄fectione maior sed in p̄sona-
rum origine p̄ncipatur. **D**imittam⁹ in-
q̄ talia / diuina theologie p̄scrutatoribus
cū ocio magno. cū ingenio clarissimo. cum
exercitio diutissimo. **N**obis sit hic et nunc
satis de canticis in creatura positiz loqui-
plus ad deuotionis excitatiōem / q̄ intel-
ctus admiratiōem et eleuatiōem i alta ma-
iestatis. scientes qz p̄scrutator maiestatis op-
primetur a gloria. et quo amplius accesse-
rit homo ad cor altū / eo amplius exaltabit
deus. **V**eniamus ad rem nostram collo-
cantes pedem inuestigatiōis vbi stetit phie
ce pes inquisitionis. hic autem si bñ tene-
mus pes erit in amore. sicut canticum suū
generalitate sumptum describi poterit q̄ ē

numerosa vox amoris. vel amor numero
sus. vel numerus amorosus. **A**dditū est
de spēbus amoris post dinam. qm̄ vn̄ est
naturalis cōuertibilis cū ente. alter aialis.
alter rōnalis. alter intellectualis. quoz cō/
dio naturaqs̄ descripta ē. Porro de creato
amore sup̄naturali/de caritate quā qui ha
ber manet in deo et deus in eo. De amore
quoq; nuptiali dei cū hoib; verbū nulluz.
in quo tū et sup̄ quem fundatur cantica cā
nticoz q̄ epitalamia noīamus/et canticiū di
uinale **E**rat autē ab initio p̄ncipal̄ inten
tio facere verbū cōsonāter ad xp̄i pabolam
de cantico duplici. vno fm̄ saltatiōem vel
exultatiōem. altero fm̄ lamētatiōem et plā/
cium et hoc nō seculari seu phana vanita/
te sed xp̄iana pietate. Cōuerte fideles ocu
los ad xp̄m videbis affirmo tanq; in exem
plari pietatis/īpm̄ duplex hoc cantici gen
resonasse. nam et exultauit sp̄s sc̄to rapē ad
vocē patris intus sonātē cū clamauit. Cō
fiteor tibi p̄ celi et terre. q; abscondisti hec a
sapientib; et prudētib;. et reuelasti ea puulis
Ita pater sic placitū est ante te. Rursus ita
lamentatus est et planxit vt cōgreret palā:
D vos oēs qui transitis p̄ viā attendite vi
dete si est dolor sicut dolor meus **T**alia col
ligimus hic duo cantica. vnū exultationis
aliud lamētationis. ad qualia nō hūit phi
losophia scrutādo venire. quoz quodlib;
fundatur in amore. nō q̄liciq; sed caritat;
et amicitie deiformis. fm̄ oppositas tamē
et diuersas rōes. vna ē diuinalis adoptioz
desponsatio. altera reprobatio et repudiatio
Nihil p̄mo cantico melius. iocūdius. bea
tius. Nihil secūdo deterius. insuauius. in
felicius reperitur. **P**rimū cecinit Salomō
in canticis. et Dauid plurib; psalmis. **A**
lterū Jeremias in trenis. et **I**saia ibi. **L**
tāto dilecto meo vbi d̄ repudio canit syna
goge. **H**unc ascendat theologia sup̄ra
phiam non inchoans p̄cessu ab infimis i/
star phie sed a deo p̄mo oīm p̄ncipio. ad
q̄ attingit vtiq; p̄cessus hoz phie. **E**t dis
camus vltra phiam q; de? ip̄e tanta pietat;
dignatione. tanta caritatis bonitatis q; di
latione humanam dilectat natura/ vt eaz
formaret ad imaginem et similitudinē suā
qt̄s sui p̄nceps esse posset. et ita particeps
q; eidem iungeretur felicissimo federe nup
tiali sicut sponsa sponso suo/qua dilectioe
et caritate/ nullā diligibiliorem/ nullam ca
riorem estimare potest cor humanū **I**po

suerunt nec negamus aliā phantiam ma
gis eleuati et diuinitus illustrati sicut **A**
re sto. q; vltima felicitas hominis cōsistit in
dei cōtemplatione. nec vt arbitroz seq̄strat
set amore eius. nihilominus cū cognouit
sent deum/ non sicut deū glorificauerunt ne
q; grās egerunt. et qd̄ inde securū fuerit pu
det recordari qd̄ ap̄lus ap̄iat. Amabāt dei
virtutem/illustrantem intellectū. sed ip̄am
que sanaret que corrigere q; rephederet af
fectum (dicit **A**ug) non amabant. **A**m
plius ip̄i phi q̄uis aliquē hominis amo
rem ad deū ponerent et debū scirent/ null
lo pacto tamen valuerunt attingere vel sus
spicari q; mutua esset amicitia p̄sertim sp̄s
salis/ dei ad hominē. et econtra. quales no
bis reuelauit theologia/ fundata in carita/
te de qua est illud **C**aritate p̄petua dilexi te
Nō enim quilibet amor dici meretur am
icitia fm̄ philosophū. sed ille quo sibi mu
tuo cōcant et cōiuunt et cōgratulantur et
cōiūntur amātes. quale aliud neq; **P**la
to dicens deū nō misereri hoibus. nec **A**
re sto. redemptionis ignorās misterium. nec
aliud omnino fas habuit sine fide. **T**es
temus nūc de canticis exultationis et lamē
tationis aliquid dicere/ qd̄ sit sup̄ra nō cō/
tra philosophiā. que duo cāntica notās qui
dicit **D**iam et iudiciū cāntabo tibi domie.
Nec autem esse iam tetigimus. vnū nupti
ale qd̄ epitalamiū noīatur. aliud repudia/
tionis reprobe qd̄ infernale dici poterat.
Oporter igitur vt a nuptiis carnalib; figu
ram accipiamus/ nō dissonāter ad ap̄lm̄/
qui loquens de corpali m̄fionio **S**ac̄m̄
in q̄ h̄ magnū est. in xp̄o dico et ecclesia
Sunt vero litteraliter tres modi despōsa
tionis. vnus viri cū libera. alius viri cū an
cilla. tertius viri cū dñā **U**ltimū hunc mo
dū tenuisse videt solus **J**oseph vir iustus
cum vxore sua **M**aria **P**rimū legimus in
Abraam cū **S**ara qd̄ quotidianū est. **A**
lterū ip̄ius eiusdam cū **A**gar ancilla/ sicut i
Jacob duplicē hunc modū reperit respectu
Lye et **R**achel liberaz. quib; additū est an
cillarū vtriusq; cōnubiū. **V**eniamus ad
misteriū. figurauit namq; m̄fionū **A**de cū
Eua cōsorter libera cū adhuc nō peccasset
cōiūctiōem dei cū aīa sc̄tā. etiā si nō fuisset
incarnatio filij dei subsecuta. **F**igurauit in
sup̄ fm̄ ap̄lm̄ cōiūctiōem xp̄i in carnati cū
eccia cuius caput est et cōsors in natura **F**i
gurauit cōiūctiōem humane nature cū deo

in unitate suppositi. Figuravit fm Augu-
 et sequaces cōiunctiōem portiois superioris
 quasi viri. cū inferiori tanq̄ mulieris. Fi-
 guravit iuxta metaphoram salomonis de
 forti muliere cōiunctiōem hoīs vel spiritus
 sapiens cū lege dei vel sapiētiē. Sic enī lo-
 quitur alibi. Quēsiui sponsam mibi assue-
 re eam. **S**ubinde m̄rionū Abrae et Ja-
 cob cū ancillis/ notat a plus figurasse con-
 iunctiōem xpi cū synagoga que generavit
 filios in seruitute Deniq̄ matrimoniu Jo-
 seph cū Maria certe cū dñā que non ab eo
 pepit nec eam humiliavit/ sed eius custos
 fuit/ aptatur cōgrue cōiunctiōi plati cum
 eccia sua/ quā spūs sanctus imp̄gnat/ nō ip-
 se qui custos est q̄ suis sponsus. **D**ē mul-
 ecce septem genera spūaliū nuptiarū de q̄
 bus non erit dicendū p̄ singla. grata nihil
 omīnis esset speculatio circa vnūquodq̄
 genus inuenti. quo pacto cantica cāntico-
 rum salomonis aptarentur vnicuiq̄ tāq̄ i
 epithalamio saltationis vel exultationis.
Et quidem de cōiunctiōe xpi cū synago-
 ga veteri. rursus cū eccia noua et libera nec
 nō et naturali. doctores copiosissime disse-
 ruerunt in expositionibz canticorū literaliter
 et allegorice De cōiunctiōe p̄terea dei
 cū aīa fm tropologiam nō siluerūt. sed nec
 vsq̄quaq̄ de cōiunctiōe plati cū eccia vice
 xpi tauerunt. **C**eterum de altero dupli-
 ci cōiugio mystico qd̄ sup̄est/ siq̄s aperue-
 rit os in canticis vt p̄ anagogiam differerz
 igno ranius. **S**cimus venerabile Richar-
 dum nō vnū nō alterū sed oīa pene volū-
 na sua de hoc m̄rionio spūs et aīe p̄ miste-
 rium compleuisse. p̄cipue libro de. xij. p̄s-
 archis/ subtilitate mirabili. cui consonant
 tractatus alij de archa mystica. de visionibz
 Danielis. de exterminatione mali Deniq̄
 totus in ista versatus est metaphorā/ q̄ por-
 tionem superiorē virū et inferiorē appella-
 ret mulierē. nec siluit sensualitatis cōcubi-
 nas. verū nō traduxit ad cantica qd̄ videri
 mus. **V**isum est tū mibi nōnunq̄ medi-
 tanti in secreto cordis mei cubiculo/ p̄ no-
 cres heu p̄ntis vbiq̄ calamitatis/ posse fie-
 ri vt epithalamium diuinale cōsonare mon-
 straretur huic cōiugio spūs et aīe/ p̄sertim
 in xpo. Rursus alteri cōnubio spūali/ sapi-
 entie diuine create cū spū creato deiformi
 sicut in exultanti spū Marie potissime cō-
 perebat. Si pausē? interea paululū. de
 hinc alio velut sub exordio naturam epita-

lamū p̄mo designantes. postmodū tēptabi-
 mus illud exponere qd̄ nobis meditatio lo-
 cuta est de xpo et Maria. qd̄ certatim lau-
 dant angelici spūs. imo quelibet creatura
 a quibz vtrā nō discorderet vox nostra. laus
 nra. studiositas nostra. carmen q̄ n̄m qd̄
 et saltare docet et plangere cū pueris in fo-
 ro ludentibz. **E**pithalamium nō hic ac-
 cipimus sensuale canticū p̄ nuptijs carna-
 libz/ quibz hymeneū p̄esse gētilitas fabu-
 latur/ nō insup̄ intelligimus canticum cele-
 ste beatitudinis eterne. vbi p̄fecta securaq̄
 fruitione nuptiali/ felices anime cū deo to-
 taliter vniūtur. transformant. sopiūtur. iō-
 cundant. sed epithalamū dicim? hic canti-
 cum vie/ p̄ desponsatione diuinali que per
 grām hic incipit et in glā cōsumat/ aut si p̄-
 ditur in finem caritatis/ aīa p̄petuo repudio
 cruciatur. **E**pithalamū/ p̄supponit amo-
 rem naturalem. aīalem. rōnalem. dilectio-
 nem quoq̄ libera/ beniuolētiē/ et honeste
 quoq̄ cōcupiscētiē demū socialis amicicie
 Sed addit in p̄posito n̄ro/ donū caritatis
 gratie viuificans diuinitus assimilans et
 pficiens. donū insup̄ spei tendentis in cō-
 sumatiōem glorie. donū quoq̄ cuiusdā zel-
 lotipie laudabilis et fidelis q̄ zelant se mu-
 tuo sponsus et sponsa. Est zelus amor ve-
 hemens. nō cōpatiens qualecunq̄ contra-
 riū vel aduersum fieri tōtra rem dilectam.
Et hoc p̄stat fides. Est igitur epithalamū
 nostrū describere canticū sponsi et sponse.
 fide spe et caritate iunctorū. **E**pithalami-
 um Salomonis qd̄ cantica canticorū di-
 cimus/ composuisse creditur et tradit ab ec-
 clesia rex Salomon/ inspiratus a spū sancto/
 tempe quo erat amabilis dño/ q̄ suis verba
 videantur carnalia. q̄nis insup̄ auctor p̄-
 modū miserabiliter et lamentabiliter corru-
 erit. vt non gloriētur stulta p̄sumptio cor-
 dis humani/ si misteria oīa cognouerit q̄/
 lia sunt in canticis maxima. sed q̄ gloriat.
 in dño gloriētur. videat q̄ ne cadat. Fiat
 ita circa nos o gloriofissime sponse Jesu-
 dum te cogitamus loquimur. extollimus
 cū dilecta sponsa tua ne qm̄ cū illa vasti su-
 perba repudiemur a regali copula tua. **E**-
 pithalamū datur p̄ symbola. vt fm Au-
 gusti. desideret ardentius. nuderetur iocun-
 dius. speciosius videatur. nihilominus o-
 portet si fructuose. si secure. si salubriter cā-
 tari debeat. q̄ eleuet se mens ad remotionē
 fantasie vbi nō sit masculus neq̄ femina.

sicut nec caritas sexum habet. **O**portet ite-
rum depurationem fieri virtutis appetitive
quā nulla titillet carnalis sub carneis ver-
bis placētia vel libidinoria. **O**pret apli?
hūilitari virtutē irascibilem. vt nulla surre-
pat p cognitis misterys supbia. sed quāto
maior est hūilitet se in omnib? **E**pithala-
miam tēptatur incaute cātari ab aīa quan-
tūcūq; seculariter erudita. si non fuerit
purgata prius a sordib? peccatorū. qd doce-
tur fieri in puerbyz salomonis si nō fuerit
p̄terea sursum eleuata et illūata p̄ tēptū ter-
renorū ad qd monet **E**ccl̄astes. **S**i nō fue-
rit postremo cordialiter affecta et p̄fecta d̄si-
derio sup̄noz quod q̄ritur i canticorū cāti-
cō exerceri. **A**c p̄de describit̄ epithalamū
triplic̄ fm̄ tres act? hierarchiā purgā. illūia-
re et p̄ficere. q̄ tria p̄stat sol iusticie triplici-
ter ecurēs montes nature sublimis hūane
Epithalamū salomonis pōt insipies et
aialis hō fideliter admirari et simpliciter cre-
derē s; non arrogāter p̄scrutari qz nihil picu-
losius. p̄t homo rōnalis et p̄ficiēs illō pie
meditari ruminatōis typo. s; non erabrupto
p̄cinere. quo nihil difficili? **P**ōt hō spūa-
lis iā carni d̄sipiēs et s̄guini/epithalami-
um sapiētē cū sapore depm̄ere. quo nihil
suauit̄ et in terris beati? erit. **V**ide opa dei
q̄ fit idē canticū electis in edificatiōe. cō-
solatiōe. et bonū odorē. alyz in scādali.
ruinā. cōtradictōnem. et odoris in mortē.
Epithalamū fieri nō amāb? oio barba-
rū nec intelligibile. fit mala. et carnaliter amā-
tib? in offēsiōnem et scādali. quib? auget
inde furor igne? fetor carne?. ifaciabilis qz
pruritus. **D**ō etate n̄r̄ayl̄ inficis q̄busdā
deuotis/ cōptum punitū qz p̄ ignē fuit. **A**c
uero si fuerit deo p̄picio exercitatus hō spū-
alis pati d̄ina/ sicut de **J**erotheo suo loqui-
tur dyonisius. si fuerit ino e deiformis et bñ
ignat? affect?. si feciat diuisionē aīe et spūs
a verbo dei fieri. si p̄ multa p̄batus multū
dei sensum cōgnouerit. p̄gat qui b̄mōi est
epithalamū frequētare. non in delictis et
verbo superbo. sed in hoc benedicat deum
qui fecit illum et in ebriantem eū talib? bo-
nis suis. **E**pithalamium est quod ḡma-
tici nominant dragma vel dragmaticum.
qd̄ sit inter duos more dialogi. non qualis
cunq;. **E**st enim dialog? inter magistrū et
discipulum. cui dialcolicon nomē est. **E**st
alius inter loquentem et suū interpretem.
Sed iste tertius fit inter dilectum et dilectā

cū p̄piorū celatōe nōim **E**t p̄t dragma eē vl̄
ideclinabile neutri l̄ d̄clabile feminū sc̄de
decli. l̄ neutz terciē. vt ibi frequētate nob
dulcia cātica dragmarū. **V**idebis i cāticis cā-
ticorū sic q̄bseruari vt spōsa p̄loq̄t. sponsus
respōdeat. cōmict̄ aliqui interrogatiōib? vl̄
r̄n̄siōib? sodaliū sine adolecētulaz siue cu-
stodū siue aīcorū. **E**pithalamū introducit
spōsa q̄si p̄bilo captā et in amozatā de spō-
so suo. cui? assidue presentia. verba. p̄plexū
oculus desiderat. sed hoc tamē cū virgiali
pudicia et mira gratas puellari verecun-
dia **Q**uid em̄ p̄caci?. quid odibili?. qd p̄u-
bilis in spōsa puella. et virgine. si vltro ne-
dū rapiat virū. si vel palam petat aut roget
ad cōsumatiōem opis nuptiarū. petit tamē
signis aliquib? cū pudica circūlocutiōe et
insinuatione verecūda tps expectās et locū
beneplaciti viri. dū fuerit introducta p̄ euz
in m̄ioniale cubiculū. nō iam vt sponsa p̄
sp̄. sed vt vxor p̄ felicē nec āplius dissolubi-
lem vnionem. **E**pithalamū introducit
spōsum tanq; p̄bilocaptū sponsa non sine
verecūdia quadā si videt in turba cū spon-
sa vel ad sponsum. querit ob inde solitudi-
nem vt illa blandiatur. p̄spicit p̄ cācellos et
fenestrans zelans scire qd̄ agat sponsa salit
et tripudiat festinus totus dū p̄git ad eam
dum vult audire vocē suam. faciem videre
hostiū aperiri. se sequi. **N**ihilominus expe-
ctat horam venire cubiculi nuptialis/ nō
lens ante legitimū tps spōsam cognosce-
nōdum federe cōsumato. **H**abemus ex
istis epithalamū notulis nō p̄uaz/ nisi fal-
lor/ eruditiōem p̄ cognitiōe reliquoz. que
vel illic tradit littera vel glosa doctorū no-
tat. **S**ed adhuc pauca iungamus/ nō que
dant totū sup̄ cātica cōmentū. hoc eni nō
est p̄ntis opusculi/ tot metaphoras sigillas
tī aperire/ satis erit vel vbertim aptas repe-
tere. sat erit aliquas quasi scintillas excute-
re p̄ collustratione cū incendio leui cordis
deuoti. **E**pithalamū est canticū d̄ amo-
re ad amorem. de caritate ad caritatē. de di-
lectione ad dilectionē sine fa n̄rasia carna-
lis sexus in amante vel amata. **D**icet aliq̄s
hic cōtradictōem implicari p̄ terminos
Nōne masculinū inquiet genus ad mascu-
lum. femininū spectabit ad feminam. alio-
quin distinctio talis qd̄ opabit in articulo.
Rursus si qd̄ natū est ex carne caro ē. sic qz
filitudo carnalis eloquū causat/ nōne cor-
porēū fantasma putandū est **V**erz artēdat
B 5 3

De canonicorum

qui sic opponit dictum hoc vltimuz reror
queri p nobis. Nam potest oculus ratiois
et intellectus ex fantasmatibus vtiq; corporeis
spēs elicere et fodere spūales p q̄s itel
ligit ea que sunt spūs. qui teste xp̄o carnem
et ossa nō habent nec eoz similitudinē. sed
q̄d natum est. ex tali spū/spūs est. Videre
est p inde rem eandem p̄cipue spūalem reci
pere quēlibet articulū. Exemplū de spūsā
cto quo nihil indubitabilius. et sine secu
latine hic dicitur spūs. hec caritas vel spi
ratio passiva vel gratia. et hoc flamē. bebra
ice hec ruba. grece hec neuima vel carisma.
Deniq; deus si p̄ Isaiām sponsū et spō
sam se virum et mulierem que matricē etiā
habeat cōfiteatur. Ita demū dat intelligi se
p naturam neutram esse. p metaphora; ap
ponitur vterq;. nisi forte q̄s ita desuperit.
vt hermafrodita p duplici sexu monstruo
so q; credatur. **E**pitthalmiū vocat alte
rum amorem tanq; virū et sponsū. nō p
secu carnis. sed qm̄ est potentie maioris sa
pientie clarioris. influentie prioris. Vo
cat alterum amorem vt sponsam. nō ppter
debilitatem sexus que nō est. exempli grā.
in sapientia increata nec creata. sed ob quā
dam fecunditatem. vniuersitatem. iocundita
tem allecliuam. quib; sol; mulieri eminere
sibi quasq; tribuit sapientia. Ego inquit
mater pulcre dilectionis cū alijs sonanti
bus ad p̄dicta. Deserat igitur mens / epita
lamiū canens. palliū metaphora; foris.
et nudam caritatem vel amorem introdu
cat. alioquin si nescierit se non idoneum.
qui canet epitthalmiū fateatur. **E**pi
thalmiū / p̄prie est in via nō in termino. i de
sponsatione nō in cōsumato cōnubio. Cō
cluditur ex p̄missis hec epitthalmiū n̄ri cō
ditio. que cōsequenter infert epitthalmiū
non req̄rere confirmatū amorem vel cari
tatem. Ac p̄inde datur intelligi q; exultatō
epitthalmiū / compatitur secū lamentatio
nem et planctum non minus aliq̄ q; ele
giacum carnē. in amore carnale quod ele
giacum a miseria noiatur. q; i litore q̄t cō
che / tot sunt in amore dolores. ait vnus. in
sanos amores docere se p̄ artem iactans.
Epitthalmiū salomonis capbat q; mox
intulimus. lic; in amore diuino videri pos
sunt indigna. Et quidē de saltatione et ex
ultatione de tripudio gestienti gaudio. nul
las vel ambiguit vel malefert si sint in amo
re diuinali. Auero vis in sponsa audire la

mentationem et planctum. Filie hierusalē
nunciate dilecto / q; amore languet. Et ire
rum. Percusserunt me et vulnerauerunt me
Quid porro totus iste circuitus inquit en
do dilectum sonat / nisi suspiria gemitus et
luctum. Vis et hoc audire q̄d amplius mi
reris in dilecto. Vulnerasti inquit cor me
um soror mea sponsa. Ceterū dum clamat
ad hostium foris. Caput meū inquit ple
num est roze. et cincinnati mei guttis nocti
um / se pati frigus iniurias q; aeris nonne
plangit. **E**pitthalmiū canticum nō red
dit cantantē beatū / nisi tantum in spe. a q̄
tē vt multi pōt excidere. Hinc est p̄fecto la
me natio qm̄q; nō equabilis n̄ enarrabilis
vlli ppter timorē repudiū dū tps aduenerit
cubiculi. Neq; forte redicat illō ei pabolicū
de fatuis virginibus imparat. et clausa ia
nua petentibus introitum. Nescio re. **O**
bum durum et asperum. **O** discidiū solay
leui suspicionē recogitatū / amanti sponse
non ferendum. **E**pitthalmiū nō ita cu
rat aut perit / mutuas hic in via consolatio
nes amoris / qu in ad cubiculū eternitatis
plus anhelet. Colligitur ex fine canticorū
vt sponsa monita p̄ sponsū. Que habu
tas inquit i hortis amici auscultant. fac me
audire vocem tuam. Illico respondit. **F**
uge dilecte mi sup montes aromatu Quis a
micum talem et taliter velle crederet spons
sum fugere nec secum esse. Desiderabat cu
biculum quale non erat i hortis / neci ami
corum turbis. imo sursum sup montes aro
matum in quo fugere sponsū perit / quoniā
illuc se trahendam mox sperabat. Amplius
et si sponsa deliciofa cupiebat ocium cum
sponso. sciens tamen voluntatem suam. et
se de cura qm̄q; p̄ponebat suis spō
si voluntatem. **V**eni dilecte mi egrediamur
in agrum cōmoremur in villis. **E**pittha
lamiū tradit multis sub metaphora; et
circumlocutionib; sponsam alloqui spon
sum p̄ consolationib; recipiendū hic ab eo
Audis quemadmodū perit osculū nūc am
plexum. nunc trahi post se. nunc fulcra flo
ribus et stipari malis. et ita de reliq; **L**
ita plane / qm̄ amor ociosus esse nequit. **I**
neus qui p̄ se p̄dere gestit assidue / q;
rit intima cordis amici penetrare. **N**az spi
ritus quidem est qui scrutatur p̄funda / q;
raptum facit et extrahit in amatum. **R**urs
amica quasi lilium inter spinas positum si
p̄tectionem / si consolationem / si recreatio

nem querit in dilecto/nemo rē mirabit
neq; iam a deo p se q̄stum p amici dilectio
ne letetur cor meū inquit. cōsidera finem
vt timeat nomen tuum vt scs in amore suo
fortiori stabilitate subsistat. Nam delecta
tio tenet opantem in opatione dicit Brest.
cū expientia. **E**pithalamium nemo pōt
pfectum cognoscere sine triplici theologia
symbolica scz ppria et mistica. Harum quā
liber tradit dyonisi. Sed symbolicam suā
latini non habent/nisi q̄ gustū eius dedit
vlti. ca. de ec. hierarchia tradens intellectu
locutiōis figuralis. qm scriptura sacra trās
fert ad angelos q̄ elati sunt. q̄ armati. q̄ lu
mina ferunt cū ceteris. Sic in eplā q̄dam
de mensa sapiētie. Sparsim vero tam ip̄e
q̄ nostri scripture glossatores exponūt bu
ulmodi symbola q̄ deo tribuūtur/p simili
tudinem ad corpalia/qualiter fit in hoc to
to canticoꝝ libro. nunc de osculis oris dei
quid sit. nunc de vberib; de capite/de ocu
lis/de lingua/de genis/et ita p̄ vniuersū qd
enucliare p̄ omnia/nō est p̄sentis opusculi
seorsum poterit forsan dari. sicut de theolo
gia mistica que p̄orsus est necessaria can
tare volenti p̄ amorem duplex opusculum
hoc illud practice tradidim. **E**pithala
mū poterat p̄ theologiam symbolicā r̄ mi
sticā ad quodlibet genus infionij cū dō
p̄ amorem spūaliter adaptari noiatiū vbi
minus videret ad ep̄i spūm et ad aiā suā
tanq̄ ad virum desponsatū cū muliere
spōsa sua. Sunt hic multa supponenda q̄
alibi iuxta cōm theologie sententiam/tra
dita sunt. **U**nū est q̄ in ep̄o fm humani
tatem/pars seu portio rōnis supior quā h
appellamus spm̄ (ne cōtrouersia sit de noie
finis) fuit ab instanti cōceptionis plene be
ta. quē admodū et nūc est et erit in secula. p̄
pterea neq; doluit neq; timuit neq; spauit
spūs iste in eterna beatitudine vbi nō erit
amplius neq; luctus neq; clamor/sed nec
vllus dolor. **S**upponimus p̄terea q̄ a
nima ep̄i que noiatur hic inferior portio rō
nis/quis esset eadē res essentialiter cū spū
non tamē fuit tunc in rermino beatitudis
sed habuit statū vie/subiecta passionibus
erēs/vt dolori/timori/pauori cū ceteris. ita
tamen q̄ nulla passio p̄ueniebat iudicium
rōnis supioris minus q̄ in adam p̄ statu
nature p̄mitus institute. sicut et de benedi
cta matre sua fuisse cōfitemur. **A**dūcim
q̄ aiā ep̄i p̄ suis. q̄dem peccatis nō doluit q̄

non habuit. sed p̄ nostris generaliter q̄ ad
sufficiētiā deletionis. sed quō ad effica
ciam p̄ solis electis membris suis. **C**ū igit
tur. ceteraie ep̄i ad suū spm̄ naturalis siml̄z
diuinalis cōuersio sicut cōtra. cōcludit sta
tim p̄spicatur speculatio/q̄ ania petebat cre
bro cōsolatiōem spūs sancti. nūc cōtra dolo
res et obiectis rerum cōtristantiū sensuali
ter et p̄ realem applicatiōem in verberibus
fame siti frigore. nūc aliq̄n cōtra res appre
hensas intētionabiliter cōtristantiōem affe
rentes cuius peccata erant aliena q̄ p̄ com
passionem sua fecerat. **E**leuet igit se p̄
animus in cōtemplatione Iesu ep̄i in lūie
fidei et euāgelice narrationis. Consideret
deuota pietate animam hanc sponsam spū
ritus impassibilis passibilem et crebro pa
tientem. si p̄ cōsolatione dilectiua suspira
bat ad spm̄. **O**sculetur me osculo oris sui
cū multis siliibus cōsolationis refrigeriū
sonantib; vt illud noiatiū Quis det mibi
te frēm meū sugentem vbera matris mee vt
inueniam te solum foris et de osculer te r̄ iā
me nemo despiciat. **Q**uid sonabat hec op
tabunda petitio si spm̄ cōsideres lac beati
tudinis toto ore. tota securitate. tota dilecti
one sugentem ab vberib; cōsolantis diuini
nitatis tanq̄ matris sentiens aiā ad illū
felicitaris statum. quē nōdum acceperat su
sperantem hec dicere. Dicebat ep̄us p̄ hac
aiā sua/quā ponere et resumere fas hēbat.
Baptismo habeo baptisari et quō coartoz
donec impleatur. que rō sciebat nimirum
glorificatiōem aie subsecuturam/moxba
ptismū mortis r̄ amplecti nō amplius dis
solubili gauisuram cū spū. **E**pithalami
um traducti poterat ad desponsatiōem spūs
ritus exultantis marie cū sapientia. sed nō
absq; tropicoꝝ cognitione sermonū p̄ the
ologiam symbolicam et anagogiarū p̄ my
sticam. **G**loria f̄ sapia/delicias suas esse cū
silijs hoim. nullā vero repperit sapia delici
as suas cum qua amplius inueniret q̄ cū
beatissimarū beatissima r̄ deiformi maria.
querebat hic cōplecti in via spm̄ marie. iū
gere secū oscula p̄ opationes inspiratiōes
q̄ virtutiū donoꝝ beatitudinū q̄ singula
rū sb̄ spe certa fructiōis iocūdistime ac in
dissolubilis in eternitate. vbi suo spūi duz
ascendit obuiauit q̄si mater honorificata r̄
quasi mulier a virginitate sua suscepit illū.
Quid porro dicemus de cōiugio spūs
deiformis beate virginis/cum ancilla sen

De rōne canticorum

fualitate sua / sub typo vel agar vel bale et
zelle. Hōne sensualitas generare dicitur spūi p
lem virtutum maxime moralium quasi i ser
uicite. Hec enim habet libertatem essentia
aliter sed qualem dicitur sibi cōicari a spi
ritu. **¶** Sup his itaq; cōiugis in eadē p
sona humana / grande silentiū est apud ex
positores canticorū. qui de ceteris mysticis
plurima disseruerunt. Hreg. et Beda de ec
clesia et xpo. Nicola^{us} de lyra de synagoga et
deo. Bern. de aia et verbo et aliqua de hūa
na natura ad filiū suppositū. S. parisiē. d
vtriusq; p declarationes et distincōes ma
gistrales p quales refert sanctus Tho.
hic incessit distinguendo multiplex osclm
multiplex verber. et oleum et yngentum. et ita
de reliquis que dilarant materiam. Orige
nem non habemus quē Hiero. in hoc ope
re testatur. nedū alios vicisse. sed scipm.

¶ Ceterū de matrimonio plati cum eccle
sia domina sua quā fecundat spūi sancto et
ipse custos est eius typo Joseph ad Mari
am. Rursus de cōiunctione angelice natu
re cū deo non legimus exposita hic p cōte
tra seriem cantica. **¶** Quid preerea q amor
ris lingua (Bernardo teste) barbara est nō
amantibus. sed qualis est precorū amanti
bus. sane difficilis cognitu p hec cantica.
si non eam efferat familiarem diuturna cō
uersatio. Occultat enī se sub enigmatibus
et figuris loquitur p interiectiones voce nūc
incognita. nūc interrupta. nūc de spūe ad
hoc in alterum. quasi sine lege vel ordi
ppositi tenacis. vel sequele. semet transfert
quāq; variatis verbis sensum retinet eun
dem. aliqñ sensus plurimos vnico vbo cō
cludit. **¶** Deterret nos hec cōsideratio ple
nitiorem de canticis canticorū temptare ser
monem in hoc opusculo tertie pationis. q
theologia post historiam et phiā assumpsit
originem cantici diuinalis in caritate radi
cati non cōpletam dare cognitiōem. q nec
magnis voluminibus expletur. addito q vn
ctio plus in hoc docet q lectio. plus deuotio
q demonstratio / plus desiderii seruēs
in affectu q studiū vebemens in intellectu
q̄uis vt pnotauimus / assidua diuturna q
meditatio sit necessaria. que valeat ceteris
omnibus curis / impleat illud. Vacatez vide
te Et iterum. Sinitate et videte. ducat aiam
oportet deus in solitudinem vt ibi loquat
ad cor eius et lactet eam et impleat solatio
eum germine scro. **¶** Concludentes ad ex

trimum dicamus q in amoris hoc cātico
et exercitio supra quodlibet aliud versatu
sus noster pabolicus pncroz in foro. qui
nūc ad saltum. nūc inducit ad lamentum.
Primū sub cōsumandi spe cōiugū in glo
ria. Alterum sub formidine pennis rpu
dij. vt exultatio sit cū tremore. Plac timor
instar corde sonātis vbi cor vicissim spe di
laratur / mox timore constringitur. **¶** Hoc
autem agere eo facilius philocaptus in a
more dei quo (ad exemplum amorosissimi
Augustini) altius misteria diuinitatis et fa
miliarius miseriam humane fragilitatis su
erit pscrutatus. dum nescit homo q distri
ctioe qd agit iudicetur. nec quo fine termi
netur. **¶** Te etiam laudabili vite hominū si
semota pietate iudicetur. Hinc Augustio
fuerunt pfundissime p pia matre lacrimae.
Hinc sibi iam seni fuerunt lacrimae panes
die ac nocte. amarissimam quoq; legis lu
gubrem p ceteris sue senectutis iam pene
extremam duxisse vitam. **¶** Crediderit ali
quis forsan hoc Augustino ppter obsidio
nem ppe civitatis euenisse / multo ampli
ppter iudicio dei formidinem anxiebat
arbitror. sciens nō magnū esse si cadunt pe
ritura mentis. et si moriūtur morituri. con
siderabat q leticie et tristicie p palibus vane
sunt et nihil si cōferantur eternis. Erat ni
hilominus in pace mentis / amaritudo sua
amarissima in sūma desperatione sūme spes
fians. **¶** Posset ex pmissis gamma mysticū
quod in quinq; voces affectuū fm quinq;
vocales litterarū alibi diuissimū / ad tres re
duci velut in trigono seu in tricoloro ad ex
emplar aliq; beatissime trinitatis Timor
cū mesticia oriens ex cōsideratione patris
reprobantis. Spes cū leticia ex cōsiderati
one verbi redimentis. Pietas seu compas
sio sui et aliorū ex cōsideratione spūi sancti
subinde cōsolantis. Vñ versus. Spes nō
mor et pietas resonant in carmine cordis.
Tres et ad has voces gamma referto no
uum. Dat spes discantum mollem. tremor
est tenor atq;. Ut cōtrateno est compatiē
pietas. Cor assidue cordas symphonia cō
coris. Huic fit ei q chorus cōcinit angelic
Ita tandem optet gaudere cum gaudenti
bus et flere cū flentibus. si nō voluerimus
improperiū ferre quale notauit xps aduer
sus reprobam iudeorū generatiōem sub pa
bola pueroz in foro clamantium. **¶** Lecini
mus vobis nec salta istis. lamenta quim? nec

placitiss.

¶ **Secūdū opusculū**

Opusculum istud de cantico rdo id est de cantico cordis h3 tres thomos. i. diuisiones vel tonos pncipales cum notis et notulis. Note sunt considerationes speciales. Note vero particule singulares. **P**rimus tomus continet pbemium cum designatione quale fuisse monocordum in statu ino centie. et quale est in statu virtutis pfcē vt i Christo fuit et Maria p nouem notulas. Ponit vltterius differentias cantici cordis ad canticum oris / cum distinctione cantici noui hominis ad veterem p. r. notas seu notulas. Ponit consequēter dabitatiōes multas circa pscntia que soluuntur p reli quas. xxxiiij. notulas. **S**ecundus tomus deducit pncipaliter q' est ponendum can rdo docens quid sit descriptiue. r que admodū habere debet suum gamma. et q' lter fuit in christo r maria. Continet. xij. notas fm cōsiderationes totidem spales pncipales et in vniuerso notulas. xviij. singulares. **T**ertius tomus instituit nō abscq' circuitu qualiter gamma formetur pro cā rdo continens notas et notulas. que se legendibus offerunt satis plane.

Thomas primus

Gratia qui audiunt verbum dei r custodiunt illud. Verbum habituri de canticis per theoriam et praxim. **D**odo pncipue de cā rdo quod est verbum dei in cordibus nostris. Quale potuimus erordium cōuenientius assumere / q' a verbo verbi dei / q' a principio de principio / q' a dei sapientia p quā condita sunt omnia et sine qua facere non possumus quicq'. Que ludēz erat cum patre dum cuncta componeret / cū ipsū laudarent astra matutina. **N**ec est sapientia quā auris bona audiet eam omni cōcupiscentia. **A**periat igitur aures nostras sonet et expediat verbum dei cuius tonitruū ista fuit exhortatio. **N**isi habet aures audiendi audiat. **A**uris itaq' cordis intelligēs **Q**uibus non aptis / sumus (intra puerbiū) **A**sinus ad lyram. qz nullā in armonia verbi dei dulciorem sup mel et fauum suauitatem inueniemus. **P**orro si repletum fuerit cor nostrum verbo dei. fiet quod ab eo dicitur.

Et abundantia cordis os loquit. **A**bū det igitur boneq' Jesu cuius os hic loquitur et eructat. cor istud verbum bonum. **A**bū det igitur obsecro spūs tuus bon' in pau perculo corde meo et impleat illud vt def sermo in aptiōe oris mei. r semper sit laus tua in ore meo. compleatur in me monitio tube apostolice / que afflatu tuo abundāter i plera / nobis omnibus insonuit et cecinit hortans docens et interpretans verbum xpī ait. **H**abiter in vobis abundanter in lōmī sapientia cōmonentes et docentes vosmet ipsos in psalmis et himnis et canticis spūa libus in gratia cantantes in cordib' vestr' domino. **O** verbuz christi. imo verbū xps quod erat in pncipio apud deuz et de' erat verbum. et verbum caro factum est. **V**eni domine Jesu habites in corde abundāter et si non in in omni sapientia saltem per fidem que p dilectiōem operetur. vt docere r cōmonere valeam me pmitus. deinde proximos meos filios tuos / in psalmis / et de psalmis himnis et canticis spūalibus. vt si mus in gratia cantantes tibi dño in cordibus nostris et gratias agentes p omnibus tibi et patri. **C**antet ecce quotidie vocib' crebris vehementer aurib' nostris spūit' tuus bonus p ora ppharum. tua organa p sonans. **C**an. do. can. no. **E**t rursus. **C**antate et exul. r psallite. **E**t iter. **P**sallite deo nro psallite. psallite regi nostro psallite. **Q**uonia in rex. ois ter. deus psal. sapi. **N**ec autez exhortatio milices repetita / nullo modo prozsus erequi poterit os nostrū nisi p mitus ir. pletis cordibus vestrīs. **Q**uonia am ex abundantia cordis os loquit in canticis. **Q**uā felix illa ciuitas in qua iugis soletanitas vbi vna vox letantium et vn' ardor cordium que plena modulis in laude et canore iubilo. vacat. vider. amat. cantat in eternum pleno corde toto ore. **F**elix n' bilominus homo qui factus est rectus. si non immiscuisset se peccando questionib' infinitis. non de paradiso voluptatis r cā r tics angelorum detrusus esset in valles la crimarum in velamentationis et planctū **Q**ui iam compatus iumentis insipientibus et surdior illis factus. cor fere sicut nabuchodonosor habet vt audiens nō audiat et intelligens nō intelligat. **F**ormaue rat itaq' dei sapia ad similitudine maior' mū di corpalis / corpus hois. in cui' medio posuit cor instar sol' in celo. **C**ōposuerat illō

Bg 5

tanq̄ instrumentum vel organum musicū
temporissime concordatū. in quo et p̄ q̄d
sp̄s humanus tunc vniq̄ psallendi p̄tis/
simus/vt pote plenus verbo dei/cātabat io
cundissima cantica syon celest̄/ bierlm. nec
erat dissonū quicq̄/in pulcerrimā oia con
sonabant melodiam. quoniā nihil erat vt
hic et nunc obuiā rōni sub cuius impio cū
cta erant. quē admodū postea fuit in orga/
no corp̄s beati illius de quo mulier quedā
extollens vocem de turba dixit **Beatus** ven
tet qui te portauit. **Beatus** p̄fecto quia p̄
omnia subditus erat verbo dei cōcor̄ quo
q̄ rationi. concors insup sine dissidētia si/
būpi. **C**ognouerunt hanc inesse debere
cōsonantiam humano cordi phantes ali/
qui sicut **Aristo.** tradit. q̄ in virtuoso om/
nia cōsonant rōni. Quid autem magis ho
mini p̄riū esse debet q̄ ratio q̄ viuere con
sequenter f̄m eam et eidem cōsonare. **Pu**
to autē nullū talē inueniat **Aristo.** virtuo
sum. vbi non frequentius dissonaret vetul
homo/rationi corpus vicz mortis huius.
sed ita voluit non quales videbat. sed qua
les esse debere censebat p̄hs ille clarissim⁹
describere dū felicitatem venatur humana
natura. **P**orro nullus vnq̄ phantum
et p̄scrutorū seculi potuit attingere vnde
esset dissonantia talis in hoie/quā beu co/
gimur sentiendo fateri. sola fides/hanc ex
peccato p̄moꝝ parentū venisse reuelat. **E**t
hoc altero duoz modoz ponitur a sanctis
Unus est q̄ iusticia originalis erat inte/
gritas institute nature humane a deo. cui⁹
p̄fecta sunt opera. qui anime immortalī cor/
pus aptauerat potens non mori. et per con
temperans rationi. **Ponūt** aliq̄ iusticiā ori
ginale fuisse habitum quendā additū. quo
fieq̄r talis coaptatio ad rationē q̄diu ra/
tio subdita esset deo qua iusticia sublata
sensus velut effrenes absq̄ retinaculo pru
erunt in obiecta sua sp̄re nec expectato re
gimine rōnis. **G**randis apta est conqui
sitionis tam phice q̄ theologicē materia.
sed ad rē quā attendimus accedat protin⁹
cor nostrū et os nostrū. tradere scz noticiā
canticordi. i. cantici cordis vnde p̄cedit cā
ticum oris. quoz differentias ad inuicem
p̄mo si notauerim⁹ patebit quidditas seu
natura citius vtriusq̄. quomō p̄crea p̄bū
dei verū/affirmat q̄ et abūdātia cordis os
loquitur et cantat. **C**anticū oris. est vox
sensibilis numerosa. ab auditu exteriori p̄

p̄rie p̄ceptibilis ponitur vox p̄ genere et nu
merosa iungitur. quasi p̄ differentia ad vo
ces. nullā habentes numerosam p̄portioz
Additur tertia clausula p̄pter voces cordia
les intrinsecas et intellectuales. que p̄cipi/
untur aure cordis vel intellectus pur scrip
turis sacris et phicis/locutionibz trahi po
test. **D**abemus sic p̄mā p̄cipuā differentia
a canticordi que est vox interior numero
sa/ab auditu solo interiori p̄rie p̄ceptibil.
Canticū oris/cōuenit aialibus p̄sertim
auiū in quibz numerosa vox inuenitur. ab
auditu exteriori p̄rie p̄ceptibilis **Est** et h
philomena/hoc alauda/hoc carduell⁹ hoc
rurtur et yrūdo/cygnus et alia multa. **C**ol
ligim⁹ hic scōdam dīaz a cārico cordis ma
xime rōnalis et humani. de q̄ p̄ns est in qui
sicio. **Un** q̄uis in auiū concinentibz si cui
q̄ suū cor sit et imaginatio quedā seu fan
tasiatio numerosa/que se monstrat exteri⁹/
sit deniqz multiplex passio. nihilomin⁹ ad
canticū nostrum cordis siue canticordum
nō attingunt. **D**ic aspīcimus q̄ passiones
et sensus sunt in irrōnabilibz determinate
p̄ obiecta sua et vniformiter opaf q̄dlibet i
diuiduū suesp̄i. **Nō** cī cātar aliter vna phi
lomena q̄ alia. sic nec aliter facit nidū suū/
Sec⁹ i hoie cui⁹ rō nō est ad vanū limita
ta. vñ tāta varietas in hūanis oris. **Nā** q̄d
est sparsum p̄ industrias singlares in bru
tis. rō colligit in se totū **C**anticū oris p̄
ab altero cognosci et p̄cipi et iudicari. **C**an
ticū vo cordis/solus ille q̄ erit innotescere
mediate vel imediate **Facit** ad h̄ illud apli
cū **Tu** dñe q̄ nosti corda oim **Et** illō **D**e
intuet cor. cū multz in hāc sniam **Qualiter**
aut pateat cor hois vel hic vel in p̄ria. tam
angelis q̄ sc̄ris seu locutiōe mutua seu oīo
nis directiōe deuota/alibi videf. **C**anti
cū oris p̄t cū altero cārico oris p̄ cōcinen
tes ad inuicē p̄binari ac i vnā colligi sym
phoniā. **H** in discātibz p̄ tenore p̄ tenorez.
p̄ minucias et p̄ fractiōes vocū multifarias
Et expientia mōstrat. et ars certa tradit et
scribit **Dec** aut oia fieri nō p̄nt saltē hic in
via p̄ hoies forz i cārico cordis. **psurgat** p̄
inde difficultas cognitiōis cāricoꝝ ap̄
eos q̄ nō p̄uertit ad cor. sz ab eo negligē
tia vel ruditate vel imperitia diuertuntur
Canticū oris p̄t inuito fieri q̄ apris auri
bus velit nolit illud audiet. aur si p̄sistit in
gesticulatiōibz vt sunt tripudiatōes illō in
spiciet nisi rē oculos clausos būcrit **C**anticū

vero cordis aliter (vt pmissus e) nō p̄cipit i mediate ab auditu vel intuitu. etiam si coꝝ natum suum dederit ad audiendū v̄l vidē dum. possunt nihilominus cōiecture que dam sumi quemadmodū ex occurſu faciei ex oculoz nutu. et gestu corpis. coꝝ se p̄dit

Canticū oris potest fieri sine libero arbitrio p̄ motū naturalem vel aiālem vel extrinsecū seu alienū. p̄t̄ in aubus. p̄t̄ in pueris. et alijs nō dū hūnib; expeditū iudiciū rōnis. Postz vero canticordū quale p̄quirimus. sola p̄ducere potest libertas arbitrij. vbi volūtas p̄monet et inclinatur. rō delibērans ordinat et imperat. Tandem voluntas exequitur et effectui mandat. Sancti p̄inde cōcordant. dū vnus attribuit (exempli gratia) orationem voluntati. alij rōni. Sic p̄terea dum vnus dicit orōem z cānica p̄ virtutes intellectuales. alius p̄ morales. alius p̄ theologicas. alius p̄ dona causalia. Si quidem nullū est canticū qd̄ nō possit a virtute qualibet impari. i. mediate causari. Ita enī videmus in oibus actibus bonis. sed immediata p̄ductis et elicitis suā habere p̄tiam virtutem. vt sperare spem. diligere caritatem. orare deū et sibi cauere religionem. que spēs est iusticie. **C**anticū oris de se indifferens est ad bonitatem vel maliciam de genere moris. datur ratio. q̄ niam de se et intrinsece non est actus liber. p̄pterea si dicitur bonus moraliter aut malus. laudabilis aut vituperabilis. oportet q̄ hoc recipiat aliūde. et hoc dicitur sequitur ad p̄cedentem. Sed canticū cordis dicitur laudabile aut vituperabile. tanq̄ sit a libero arbitrio elicite. et p̄inde essentialiter et intrinsece liberū est h̄mōi canticordū. Nolumus tamen ab actibus humanis extrinsecis. tollere laudem vel meritū. sed hoc habent ex participatione et origine prime libertatis. **C**anticum oris potest violenter elici. s. ab extrinseco nō conferente vim passo. et saltē diuina virtute. Secus inuenies in nostro canticordo ad qd̄ volūtas cogi neq̄t. Implicat enī q̄ actus cordis humani sit elicite libere. et respectu eiusdē sit violentus. i. voluntas patiens vim cōferret nec cōferret in actu suo. qd̄ implicat. **C**anticū oris est subiectiue in re materiali et extensa. siue sit sine nō sit organica. Subiectū vero nostri canticordi. est i solo corde rōis. sine sit portio superior et quasi vir. siue inferior q̄ si mulier. siue in quadam scintilla et apice intel-

telligentie pure quam mentem aut sinderim quidam appellant. Sed vbiq̄ suū elicit canticum. sine vsu corpalis organi requisito. q̄uis ad fantasmatā prius aspererit. et ex illis spēs intelligibiles abstraxerit. Et hoc si non sit ex alto. virtute verbi dei collustrantis. immediata reuelatio. **C**anticū oris spectat ad veterem hominem. canticordum vero nostrum p̄tinet ad nouum. qui fm̄ deum creatus est ad imaginem et similitudinem suam. nō dumtaxat in vestigio.

Sequitur hoc loco cōsideratiōem apostoli de biprito homine in quolibet viatore. cuius intelligentiam et misterij. nunc hic supponimus. dicētes cōsequenter tot esse diuinas assignabiles inter canticum oris et nostrum canticordū. quorū et q̄tas ap̄l̄ assignauit inter nostros hoīes. hunc veterem istum nouū. sub vna et in vna hominis naturali p̄sona. vt q̄ vetus tyrannizat lege carnis et peccati. q̄ obuiat et dissonat rōni q̄ legi dei subiectus nō est. q̄ captiuat nos sub iugo peccati. et ita de reliquis. Et nouū agitur. ducitur z regit sp̄s libertatis et iusticie. et adoptionis filioꝝ dei. et spe hereditatis eterne. **C**ollocato tenore dicendorū cōsequēter notulemus nunc r̄dendo iob iectionib;. nūc nostra ponendo. **H**abet in p̄mis dubitatiōem ea que dicta sunt de canticocordis qd̄ distinguit a canticocordis. qz p̄t fieri sine eo. **L**ū dixerit p̄p̄us q̄ ex abundantia cordis os loq̄tur. **L**ū p̄terea certum sit nulla voce que ē sonus ab ore aiālis platus. fieri sine corde qd̄ est p̄ncipium vite et motus. Respondemus q̄ vbiq̄ sunt i aliqua disciplina seu veritatis cognitione diuersi termini. quorū quilibet habet acceptiones multiplices seu p̄ analogiam seu p̄ equiuocatiōem. restrictio vel limitatio p̄t debz p̄mitus fieri vel supponi ad certum aliqd̄ significatum. alioquin incideret statim confusio. et ex confusione deceptio seu sophistica paralogisatio. Propterea si debet in p̄mis p̄supponi quid nominis sicut debet. oportet cōsequēter illud esse certum vel qz sic vult impositor. cum nomina sint ad placitum vel ex vsu autentico maiorū colligitur. Fatemur itaq̄ cor dici multipliciter et ad multa. s. os. Placuit nihilominus ex causis impositis. coartare fm̄onez. mō qui dicitur est vt cor significet h̄ in hoīe liberū arbitriū rōis. Os vero notet organū carnis. quamuis etiam cor ita sumptum

habet suū os intrinsecum vt ibi. labia dolo
sa in corde. et corde locuti sunt. Os carnis
pari mō suum os habere inuenitur vt ibi.
In ore fatuoz cor eoz. Consequenter
norandū est iuxta diuisionē apli de dupli/
ci homine. nouo et veteri q̄ duplex est i ge
nere canticū. vnū nouū. vetus alterū. Que
distictio sumit penes v̄turē et vitū. celestē
terrenum. spūale et carneum. liberum et illi/
liberum. grām et peccatū. meritū et demeri
tum. caritatem et cupiditatem. vel amorem
dei et amorem sui quē dicimus libidinem.
Quo fit in canticis vt quicqd̄ spectat ad v̄
tutem immediate v̄l mediate. elicitiue vel i
patine. intrinsece v̄l extrinsece. essentialiter
vel denotatiue. illud computetur inter cau
tica noua. aliud autem ex aduerso vetus re
putetur. Colligitur huius distictiois rō/
nabilis ex ap̄lo locis plurimis. Et quia
xp̄us dixit. Ex verb̄ tuis iustificaberis. ecce
nouitatem. Et verb̄is eodē naberis. ecce
vetustatem. que duo tamen a cordis abun
dantia pcedunt. Stabit igitur q̄ sile can
ticum. sicut in ore vnus nouū. et in altero ve
tus. imo sunt in eodem ore tempe et corde
mutatis. **C**ur aut̄ ista noramus. nisi pro
cognoscenda verius distictioe canticū cor
dis a canticū or̄. que non sic accipienda est
vt nō plerūq̄ cōueniant et sit aliqd̄ canticū
ozis nouum. licet nō intrinsece et illicitiue
Sic p̄terea canticū al. qd̄ cordis vetus dū
v̄tro pessimas machinatur cogitationes. et
ab eo exeunt iuxta verbū xp̄i cogitationes
male. homicidia. adulteria. fornicationes.
furti. falsa testimonia. blasphemie. auari
tie. nequicie. dolus impudicia. oculus ma
lus. supbia stulticia. **V**ides q̄ prauū cor
tale. q̄ dissonū et horribile. **O**pponetur
hic forte nobis de pueris qui nondū h̄nt
v̄sum cordis intellectualis. qd̄ est iudiciū
liberū rōnis. Nōne sequi videtur ex p̄nota
tis. nullū in ip̄is esse canticū nouū. neq̄ ve
tus plus q̄ in bestiis et auibus. Cū tamē
xp̄us approbans cantica pueroz hebreo/
rum. cōf. r̄mauerit dictū suū autoritate pro
phetica. **E**t ore infantū et lactentium p̄fe
cisti laudē. Proinde frustra ponent̄ in ec
clesiis pueri. qui tamen vident̄ gratissima
portio chozi canentū. Quid iterū dicem̄
de beato illo infante Ioh̄e baptista in ma
terno v̄tro gestiente. saltate et exultate. Nō
ne fuit ista spūaliū nouitas gaudioz. Cui
mor cōcinebat mater exclamans voce ma

gna. **B**enedicta tu in mulierib̄. Canticū
insup̄ addit suum **V**aria dicens Magni
ficat̄ aia mea dñm. **F**uit plane nouitas i
hoc beato puero cū nouo cordis. Aut q̄
p̄acceleratum est in ip̄o iudiciū rōnis. aut
quia spūs xp̄i mouit cor nescientis. ad exul
tatiōem nouitatis. **S**ic de pueris hebreo
ru. imo et de p̄phicis viris. et de ip̄is etiam
ap̄lis. die penthecostes dici pōt. dū diuina
patiebantur. put de Ierorbeo loquit̄ dio
nis. dū q̄ rapiebantur. ducebantur. agebā
rur a bono spū vehementius q̄ agebant.
Quo contra de vesana vate dicitur in ma
lum dat sine mente sonum. In illa siq̄dem
et silibus. spūs p̄bitonicus non erat subdē
tus illis. quemadmodū de p̄phis affirmat
ap̄lus q̄ spūs eis subiectus est. subiectioez
intellige nō seruitutis. sed cōdescensue pi
eratis. vt xp̄us fuit Ioseph **V**arie q̄ sub
iectus. **L**eterū de pueris alijs spāl̄ nō
inspiratis. cantantib̄ tamen in eccl̄a deuz
q̄ laudantibus. quid dicemus. Nunqd̄ dā
nabim̄. vel inter vetera q̄st solius ozis sine
aut carnis numerabim̄. **P**osset q̄ fieri q̄
stio de musicis organo. tam in veteri q̄ in
nouo lege. ad diuinas laudes cantandas
ordinatis. de carminib̄ deniq̄ que nō itel
ligūtur vt sepius a multis cantantib̄ q̄ sūt
sine literis idiote. **S**uppetit hoc loco
necessaria cōsideratio de libertate actuum
quā alibi latins expositam. breuiter hic recē
semus. Est itaq̄ liber actus ille sol̄ forma
liter et intrinsece. q̄ elicita voluntate libera.
formaliter et essentialiter. et tale est canticū
dñi nostrū. i. canticū cordis pur expositum
q̄ repositū est in organo cordis et dicit̄ ei
abundantia. Quisquis igitur in has for
te lras incidit. vigili corde semp̄ intellige
coaptatiōem hanc n̄ram de corde. ad signi
dum dumtaxat liberū spū humanū. quā
tis inueniat dictū cor carneū et lapideū. s̄
apud nos cor dictū de spū fm̄ distictioes su
as arbitremur. **S**unt alijs act̄ q̄ dicunt̄
liberi p̄cipatiue. eo q̄ impant̄ a voluntate
libera. et h̄ diuersis ordinib̄ vel gradib̄ p̄ri
mis aut remotis in ordine ad spūalis cor
dis impium. **E**xemplū in canticū. qd̄ elici
tur p̄mo a mēte cordis. h̄ enī v̄bo v̄nt̄ **V**a
ria in suo magnificat̄. Deinde formatur in
corde carnis. p̄ imaginatiua in virtutē. can
ticū simile p̄ impū voluntatis. **P**rocedit de
inceps ad sens̄ exteriores. p̄fert̄ ad os vbi
fit sonus vocalis. aut progreditur vsq̄ ad

percussionem instrumentorum musicoꝝ in quibus sit resonantia. que licet fiat in rebus non animatis. nec yllo modo libertatem habentibus. dicitur tamen hec cantica libera. quia sunt saltem mediate a libero impata. **E**cce plurimum de sagitta quam ad occasionem hominis missam. dicimus libere moueri. probatio quia mors inde secuta. libere facta indicatur et puniatur. **Q**uo circa patet responsio. cur possunt inter cantica noua numerari. imo et dici meritoria. multa que carent sensu quanto amplius ea que cum aliquo sensu fiunt. et cum quadam inclinatione spontanea. non sicut in pueris est. nam et bruta precipue aliqua tali spontanea licet non libera motione quia non ita prius aguntur quin coagant. **T**anta denique viget in aliquibus estimatiue virtutis claritas. ut precipue esse libertatis et diuinitatis. **U**t de apibus poeta dixit. videantur. **E**t vnde hoc si non ex lege diuinitatis a Dioni. tradita. quod infimis superiorum coniungitur supra inferiorum. que admodum igitur conuenit spiritus humanus cum angelis in apice mentis. ita et brutalis cognitio cum hominis imaginatiua virtute. **P**laceat ultra progredi. videbimus quod nulla penitus operatio in vniuerso quantumcumque naturalis habeatur quin relata ad primum principium dicatur. et sit libera. tanquam ab eo liberrime producta. **E**t ita quilibet operatio laudabilis est et collaudanda. **S**i autem deuoti precipue considerantes omnia in ordine ad suum principium. collaudare dixerint ipsum deum et ad collaudandum et benedicendum congratulando complacendo que sunt hortati. **Q**ue consideratio que late pateat ad cantica cordis nostri. sciet cor illius que ex sententia dicitur cum propheta. **V**iam mandatorum tuorum. cuius curri cum dilatasti cor meum. **Q**uale salomon dicitur habuisse latum nimis. **Q**uanto amplius illa beatorum beatissima cui ueniebat illud. **I**saie. **T**unc videbis et affluens et mirabitur et dilatabitur cor tuum. que in omnibus et super omnia videbat et audiebat cantantem filium suum dei verbum. **I**nuenimur propterea rationes alias in pueris. cor ad ecclesiastica cantica mancipatur quibus nodum plenus sit eis usus rationis primo quia tollitur oculi inersio quod multa mala docet. **D**ehinc habet tonus facilius acquiri. **R**econdit in super memoria sibi cantica que postmodum melius intelligentur. dum quasi ruminanda deducta fuerint addentes pie meditationis et iudicii rationis. **V**idemus ita fieri circa disciplinas a

lias. ut in grammatica pueri commendant donatum cuius nulla est in ipsis tunc intelligentia. **A**dde quod assistentes magni recipiunt huiusmodi cantica pueroꝝ ad eleuationem mentis in deum. **F**aciunt in super illa cantica sua esse dum ea vel precipiunt. vel instituunt. vel approbant. vel ipsis semet afficiunt. quibus non est omnino tollendum qualecunque meritum ab ipsis pueris. qui gratiam baptismalem habent. et quorum angeli semper vident facies patris. **Q**ui denique pueri. non puo quantumque affectu feruntur in deum. sicut de se refert Augustinus. **N**am euenit ibi esse plus affectionis ubi minus cognitionis naturalis positum est. **P**aret in animalibus et feminis. **C**aderet hic querimonia. nullis pro sua indignitate verbis explicanda. de pessimis seductionibus pueroꝝ. quorum puritas ut angelica venerari seruari que deberet. que ad cantica modesta scripta. iuxta etiam prophetam traditionem optebat institui. **S**ed ve et ve carni et sanguini. quam preter et ultra corruptionem naturalem puerse originis. gaudet malignans flagitiositas maior. demergere collo tenent puulos in scenorum gurgitem verborum factorum et canticoꝝ. **C**onsolatur tamen a plus electos dei quibus dicit. omnia cooperari in bouum. miris proorsus et incomprehensibilibus modis. **E**t quemadmodum de veneno componitur tyrica. sic pro dno malorum. saluatio fit electorum. **F**it demum operatio eadem. ut puta canticoꝝ oris puerilis. vni ad vitam. alteri ad mortem. ac proinde diuersis respectibus. idem canticum vita et mors notatur. **S**urgit alia dubitatio. **P**onendo differentias cantici cordis et oris. **D**ictum est. canticum cordis esse liberum et intrinsece. ac proinde laudabile et in nostra potestate. videtur experientia contradocere. cum querelis deuotoꝝ frequenter lamentantium illud de psalmo. **C**or meum dereliquit me. **N**am cur pro magno et precipuo dono loquitur David ad dominum. **I**nuenit seruus tuus cor tuum ut oraret te. si passio omnibus hoc concedi videret. **S**uperaddit obiectio non minus plena murmuris apud multos. dicitur enim. **S**i canticum cordis sufficit apud deum. cur addita sunt tot cantica oris que corpus atterant sua multiplicatione et mentem diuertunt a sua deuotione. et non nisi fastidium frequenter sua repetitione nauisanti causant. **E**st alia quoque super modo traditionis nostre de canticordo nouo. que videtur sua uouitate vel arrogans vel inutilis vel profusa vel ver

bosa. **U**erū tamen expediāmus duas an
tea ppositas dubitationes. et dicāmus ad
p̄mam de libero vsu canticordi nostri. qđ i
telligimus cum p̄supportiōe et non aliunde
scz impedito et absoꝝpto. sed stante iudicio
rationis. Nam et arbitrium dicitur liberū
de rōne iudicium. Hoc autem impedimē
tum fit aliqñ non imputabiliter ad culpaz
et toto. qñq; ex tanto. modi quoq; causan
tes hec impedimenta/ alibi traditi queren
di q; sunt. Ceterum stante iudicio rōnis/
potest nouus homo regeneratus in christo
libet cāticum nouum cordis exercere/ eli
cere/ modo tali aliquo qualem norabimus
fm voces et per voces affectuum. etiā vbi
canticum oris nullum sequeretur. Alioqñ
apostolica monitio tam Pauli q; Jacobi
frustra esset/ hoc autem fieri semper posse.
idcirco quibusdam non apparet. quia vel
non sentiunt huiusmodi affectiōes in cor
de suo carnali. q̄les dicte sunt et posite sunt
passiōes a philosophis q̄si sole. vt spes me
tus meror gaudium. aut oppositas volun
tati sue passiōes. tales ipsi patiuntur in
uiti. Hec est fatemur non mediocris neq;
irata conquesta/ timoratarū quoq; consci
entiarum vehemens exagitatio. **C**ui sub
vnius casus exemplo/ conabimur respon
dere/ aperiendo dicendis infra vias. **L**e
lebriter queritur et passim a theologis. si
dolor cōtritionis de peccatis/ debeat eē ma
ximus. et si minus esse potest. Florant ipsi
distinctionem vtilem et accomodam valde
p canticordi nostri totius intellectu. Est in
quiunt dolor aliquis in sola rōne qui libe
ro subiacet arbitrio. Dolor iste et displicē
tia vel odium vel detestatio sic elicitur cum
gratia/ sufficit ad detestatiōem peccati suppo
sito q; nullus in corpore dolor sequeret. Atta
men dicitur dolor de peccatis et dolor ma
ximus. q; de nulla re altera temporali/ ran
ta detestatio elici debet a corde rōnis. sicut
nullū est damnum pene/ qđ equipetur dā
no culpe. Dolor alius est. quez philosophi
numerant inter passiōes concupiscibilis
sensualis. qui consurgit ex apprehensione
obiecti discōuenientis ipi sensui corpora
li. habet hic insup causari cū motu spiritu
um. et cōstrictione cordis. Hunc vtiq; do
lorem/ nō oportet esse maximū in peniten
te. imo nimius et culpabilis esse posset. vt
pote cordis sensualis et corpis destructi
Porro nō est fm hunc dolorem mensu

randā semper bonitas penitentie. **L**ulus
ratio est. stat enim duos esse et sepe videm
quoz vnus ex completiōe naturali cor ha
bet strenuum et virile nec lacrimis idone
um. ita vt vel vix vel nunq; flere possit. **E**
rit alter cordis feminei mollis/ ad omnem
miserationis occasionem lacrimis lacum
vel pnum. Primus eliciet detestationem
peccati sui/ intensius in animo. forti⁹ et lau
dabilius in casu q; alius. nec appbendet il
lum sapientis verbū. Cor durum male ha
bebit in nouissimo. Jam enim talis pecca
ta detestans ppter durum nō durum cor ha
bere sed molle dicendus est. fit tamen vt se
pe redundātia doloris cordialis in corp⁹.
nisi sistat se libere mens ne fluat in inferio
ra. sicut in xpo fuit sicut poterat Adam.
sicut Maria nullum hīs motū pueniente
iudiciū rōnis impabat vt placebat in cor
p⁹. **E**liciunt ex hac distinctione mgali
et autentica vulgata pbata recepta q; salu
bres et pulcre considerationes. **P**rimo
q; noia sensibiliū passiōū transferunt rō
nabiliter ad affectiōes voluntatis signifi
candas. Hoc cōfessim p̄picuum est de do
lore de quo minus q; d plurib⁹ alijs appa
ret. **E**t hoc diffuse deduxit Aug⁹. in suo de
ciuitate diuersis libris et capitulis. maxie
dum longam de opinione stoicoꝝ et histo
ria agellij textū orōem. sumpta occasione d
passiōibz demonum fm positionem pla
tonicoꝝ. notatim apulei. qui describēs de
mones dixit eos esse aialia corpe eterna. a/
nimo passibilia. omni vici genere passio
nū q̄les in hominū cordibz eripimur. **A**c p
inde nititur saluare superstitiōes gentiliū
et sacrificia et carminationes. qm̄ dixit de
mones talibus allici vel placari. Ceterum
Aug⁹. cōcludens ex hac miserabili cōditō
ne damnatiōem demonū puerissimā plus
q; hoim bicetiam pessimoꝝ redit ad reme
moratōz duarū sectarū. Una fuit stoicoꝝ
que passiōes ponebat in sapiētem cadere
nō posse. qm̄ erat virtuosus. virtutes aut in/
sensibilitates q; sensū phibēt passionum.
Secta fuit altera peripatericoꝝ q; nō dam
nabat passiōes oēs nec a virtuoso phibe
bat si fierēt moderate. **C**ōcludit tñ Aug⁹.
disputatiōem hāc magis eē verbale de noi
bus passiōū q; reale de suis effectibz. Falle
bant āt stoici q; solū p̄siderabāt i boierōz
nec aliquid habere debere qđ esset commu
ne cū corpe credebat. Deceptus est eꝝ stly

mus epicurus nihil in homine more saduce
or preter corpus attendens. et dicens i cor
de suo non est deus. Fides vero consonat
illuminare rōnis Aresto. ponenti in homi
ne aiā rōnalem et corpus organicū. hec
sunt. put hic loquitur et caro. Fuerūt apō
nos p̄cipui duo theologi quoz vnus ma
gis insecutus p̄biam Aresto. tradidit nō
mina passionū nō p̄rie dici de affectioni
bus sp̄ialibus. Alter plus herens Augu
stino. tradidit in sp̄ū rōnali sic inueniri cō
cupiscibilem et irascibilem volūtarias fm
p̄p̄iam theologoz acceptiōem / quē ad mo
dū in appetu sensuali fm p̄biam. Et h̄ absq̄
dubitatione putamus esse veruz q̄uis (vt
Augusti. tradit) frustra de verbis / vbi de re
constat nectitur cōtrouersia. Neq̄ enī p̄b̄s
ip̄e / q̄to minus quiuis theologus / negat
etiam deo gaudiū esse delectatiōem et leti
ciam. dicit enim deū vna simplicissima et i
mutabilissima op̄atione delectari. Plato q̄
q̄ dicit deū postq̄ mundū fabricauit ecul
tasse gaudio. Et in sacris litteris. gloriatur
sapientia delicias suas in filijs hominum.
Et qd̄ letabitur deus in op̄ibz suis. non q̄
dem affectus sui mutatione. sed exterioris
op̄ationis inuouatione. **E**licet amplius
et p̄notata distinctione tanq̄s clauē nostra
p̄ cantico do q̄ nō ex motu cordis / carnal
accipi debet virtutū aut vitioz / nec etiā re
uelationū vinculis et certa distinctione. **V**e
re p̄p̄is enūciauit sapiēs. **C**or tuū sicut p̄
turicens fantasias patitur nisi ab alto imis
sa fuerit visitatio. Neq̄ parū formidanda
est verbi dei p̄ os psalmiste cōminatio. **D**i
misi eos fm desideria cordis sui ibunt ad
inventionibz suis. **Q**uanq̄s dixisse legatur
deuotus Bern. q̄ ex motu cordis sp̄ū s̄acti
p̄ntiam agnoscebat. **N**ō q̄l̄iter intellexerit
habeatur ex alijs dictis suis et regulis euā
gelicis. que nō in motu passionū corpaliū
sed imitatione et custodia diuinoz fmōnū
cōsiliū dicit eē ponendū. **C**ōsiliū meū inq̄
p̄s. **J**ustificatiōes tue. **P**assiones autē cor
dis carnal / habeo eo suspēctiores q̄ ferues
tiores necrōis frenū sequētes attēderis / q̄
tūcunq̄ sc̄tē deuote iuste sublimes appare
ant. qm̄ laret in talibz aut sub talibz vt sepe
demoniū meridianū. **H**abetur cōsequē
ter q̄ nō sp̄ illi sunt virtuosiores q̄ iudican
tur deuotiores in cōpunctiōibz et lacrimis
ad quas sexus femineus. qz pronus est cā
tatur esse deuotus. **V**erū potuerunt iste

veritates cū similibz infra explicari / solue
do tertiam dubitatiōem si scōdam p̄mit^o ab
soluerimus. p̄ rēp̄b̄sione murmurantiū
cōtra tot cantica oris que carnis esse ponis
mus. et que fieri crebro cū fatigatiōe homi
nis vtriusq̄ nemo negat. licet alia et alia rō
ne hic et ille moueatur. **C**ōsonat distinctio
de dilectione dei quā non oportet semp esse
maximam in sensu p̄ intensiōem vel exten
siōem. sed in mente p̄ app̄ciatiōem et p̄ pon
deratiōem. q̄ citius eligitur ois amor alius
p̄rie etiā vite. deserit / q̄ dei subeat offensa.
Patuit in martiribz magis q̄ incarnaliter
philocaptis. **S**aluat hec distinctio cōter
quo pacto stant simul in eodē tristitia et le
ticia. cū motus hēant cōtrarios in corde. il
la stringit. hec dilatat. verū nō in mērali. s̄
sensuali passione locū h̄. **D**emū ad edifi
cicatiōem ecclesiasticoz maxime monachoz
pauca notemus. **E**ccliam cōsiderem^o ciui
tatē glosam esse. **P**reterea reginā illā q̄ asti
tit a dextris dei in vestitu deaurato circun
data varietate. **E**ssē rursus corpus in signe
misticū / h̄ns instar corporis naturalis / mltā
mēbra q̄ nō eundē acū h̄nt. sed in ea distri
buit sp̄ū s̄ctis dona sua / put vult / tam gra
tuita solū q̄ gratificantia. gratū facientia.
Deniq̄ ciues huius ciuitatis op̄ret quēlibz
bet ambulare vocatione q̄ vocatus est. h̄nc
in actiua. alterū in cōtemplatiua. nūc in o
peratiōe. nūc in ocio sc̄tō. q̄nq̄ in obediē
tia regulari. aliq̄n in q̄dā sp̄ū et corporis lib
tate. **D**escēdit h̄mōi varietas vsq̄ ad canti
coz diuersificatiōem in ecclesiasticis cerimo
nijs multiplicē. **I**taq̄ dū apli discurrebāt
in oēm terrā ad cōuersiōem gentiū. **I**pi tū
nō legūtur in h̄mōi cāticis exterioribz semet
exercuisse. p̄sertim more iudeoz in synago
gis et tēplo salomonis. **E**t qm̄ legalia cessas
se docuerūt / ac deinceps magi traduxerunt
ritus gentiliū p̄ flamines et archiflamines
ad ecclesiasticā policiā / q̄ p̄ sacerdotiū. **A**rs
sub finetū altero q̄ gētilis. **P**orro tempo
re martirū circūierūt aliq̄ in meloz. in p̄
libz capnis. in mōtibz et spelūcis et in cauer
nis terre. apd̄ q̄s et q̄les sar̄ p̄babile ē voca
lia cātica nō fuisse. **P**ost dilatiōez eccie ac
reddita pace / fuit nihilomin^o mltā varietas
Sola psalmoz accētūatio tenuis / fuit a
pud aliq̄s. apud alios / celebrior cum arte
sua cantus. **F**uit apud alios discantus. ad
dita sunt cymbala in ecclesijs benefonā
tia que cāpanas dicimus. **F**uerunt apud

alios organa multarum fistularum iuncta
apud aliquos tubis ductilibus. **P**ostre-
mo quid necesse est numerare per singulas
quales in canticis ecclesiasticis habere sunt
et nunc observantur varietates. Re amas
ad fructum vel usum. **D**edit Aug⁹ quo-
dam loco confessionum suarum intelligi no-
tuam esse difficultatem circa rem hanc/ ita
ut in neutram partem ausus fuerit precipita-
re sententiam. Nam cum recordabatur in-
stitutionis ambrosiane de canticis et hym-
nis/ ne populus in eius custodia vigilans
merore tabesceret. dum quod lacrimas suas
meminerat quas hinc vocibus acriter co-
mor⁹ habuerat eliquabatur veritas in cor
eius et bene cum illis sibi erat. traheretur
approbare cantandi talem morem. **S**ed
postremo dum sentiens blandimenta dul-
ciorum canticorum cedere sibi in quandam au-
rium voluptatem dixit se male tunc carā/
tem non audire. nam penaliter inquit me
peccare confiteor. dum plus ipse cantus quā
id quod cantatur me delectat. **C**onsequitur
nem habet hoc ultimum/ non mediocriter/ pri-
mo de musicis instrumentis et organis. quod
nihil vix loquuntur ultra mulcentem armo-
niam nisi per incertam intelligentiam. **S**ed et
de laicis alijs quod non intelligentibus ea que
cantantur/ quasi par est difficultas. **D**e
inde supradeditur altera principalis dubita-
tio de multiplicatione canticorum/ mentis de-
uotionem suam focante sepius quod refouere. ma-
xime cum beatus Gregorius alter ex institutioni-
bus talium canticorum iudicauerit indignum
si dediti verbo dei/ studium suum in istis re-
bus quod darent. queratio videtur ad dispo-
sitos contemplationis ocio trahi. ne officium
quod pro deuotione et christiana perfectione insti-
tutum est/ contra deuotionem militet. aut
perfectionis culmen apprehendere impediat.
Pauca dicamus per tanta. fatemur enim
quod plene satisfacere non hic sufficimus. **D**ul-
te sunt cause multiplicationis psalmodia-
rum vocalium in ecclesijs. **U**na est vite lai-
corum/ laudabilis occupatio/ assistentium con-
solatio/ discolorum morum deuotio/ coha-
bitantium regulatio/ penalis satisfactio. car-
ceralis mancipatio. dei collaudatio. totius
ecclesie reuerentia/ voti completio/ mutua reco-
pensatio/ vtilis assuefactio/ mentis humi-
liatio. **H**arum autem. xij. causarum et si sunt
alio non reducibiles ad istas deductiones
non sequentes ad presens iungamus quod non

semper homo constituitur quo perfectius vine-
ret/ aut contemplando/ aut theologizando/ aut
aliorum perfectionibus obsequendo. sicut et in poli-
cia quosdam videmus seruos/ magnam tam-
ingenium. quosdam mechanicos/ quos ad libe-
rales artes natura genuerat idoneos. et ita
de pluribus quibus tradidit regulam apostolus ut
ambulet unusquisque vocatione qua voca-
tus est. **S**it hec vocatio spiritualis/ a diuina
providentia que vix generaliter et immedi-
ate concurrat in omnibus. sit hec vocatio pro-
pria deliberatione. quemadmodum in religi-
onibus quorum professoribus si murmurauerint/
quid aliud dicitur quod illud civile. **V**ideri
sibi qui taliter elegeris. **E**t iterum. **P**atere quod
sponte subisti iugum. **S**trauat plane/ nedum de-
sideriam inertem/ sed aliquam aiam plus stren-
nuam/ onus assidue repetiti seruitij. **N**am
verissima presens est ratio quam monachus de-
dit interrogatus quid esset in sua religione dif-
ficillimum. an ieiunia. an vigiliae. an silentium
Constituto inquit/ continuo repetitio cantus
Amplius vero quod murmur suum palliant
aliqui. deus inquit intruetur cor et bona vo-
luntas per facto reputat. et minora per maiora
bona recompensari possunt. sicut per contemplati-
uam actiuam. **D**icam⁹ quod iam in obligatis/
alia est ratio quod de liberis ab obligatione. et hec
est vna cur solidior aut voluntas aut com-
pensatio non sufficit spiritus. **F**lovi temporibus nostris
duos celebres in theologia doctores precipue
et in omnibus suis deus/ hi conferentes cum pri-
bus duarum religionum mihi sicut notissimis
si religionem introirent. **P**osseris inquit o-
nira religionis conformiter ad ceteros fratres
exequi/ quibus se non posse cum iam fracti essent
etate rudentibus/ sed posse studendo docendo
meditando compensationem afferre. **S**ubintu-
lerunt. **E**t si quotidie cum paulo rapet vos de-
us in tertium celum/ nisi complueris instituta re-
ligionis/ nobis quorum magna per aialis est/ non
nisi scandalum et vobis ludibrium futuros esse
noueritis. ipsi intrandi religionem/ ipsi ma-
nendi. vulgo dicitur. **Q**ui cum lupis est/ cum ipsis
vlulet. **R**ursus si voluntas per facto reputetur
apud deum quod ad meritum essentiale viret/
ne. tamen multiplex in alijs reperitur in statu. ut
in accidentali primo quod est aureola quod datur
a cui excellenti non solum voluntati. **T**erminus
in actibus privilegiatis. quod sunt largitiones
per indulgentias. ut preterea sunt exercitia sa-
cramentorum quod vim suam habent virtute operis opa-
ti. ut in super sunt opera satisfactoria. quia sunt

soluciones debitoꝝ. aut restitutiones ab
latoꝝ. vt in pposito solutio vocalis seruitij
quoz. omissiones et si nō semppter impos
sibilitatem sint culpabiles ad damnatioez
non tollit eamē oēm et sola voluntate satis
factionis obligatiōem. qm̄ semp adueniē
te satisfactionis oportunitate / p sevel suos
teneant. qd̄ nō esset soluto pus realiter pre
cio. Demū in penis et pmissis civilibus / cui
dens est. q. voluntas occidēdi sola vel volū
tas alterū ditandi / facto nō equatur. Adij
ce poribz q. in civili vel ecclesiastica congre
gatiōe sicut z in legū traditiōe / respectu ha
betur ad ea q. vt in pluribus eueniūt. nec pri
uilegia nec cōditiones nec utilitates pau
coꝝ. p pluralitati p̄iudicabiles esse debent.

Cōfiteamur tū oportet dispensationem
et bonā eq̄tatem apud tales casus. p̄icula
res locū tenere. qui si negetur p̄inaci cru
delitate aut insipienti stoliditate. non video
quid supsit afflictis. nisi recursus ad deum
patrem et solatiū cū implozatiōe misericordie
cōuertat corda patrum in filios / faciēs cūz
rempatione. puentū. potens est quippe de
us dare patribz intelligi fieri posse. p vtili
tate fratru spūali cū maria vacantiū exone
ratiōem seruitij q. datur laborantibz in offi
cijs tempalibz cū martha. nisi q. aptior est
oculus carnis ad ista q. illa. et si nō sp̄ ma
ior necessitas. **V**alebit ad extremū (sic o
pinamur) ad cōsolatiōem lugentiū sub ia
go corpaliū canticoz. declaratiō canticordi
nouī / ad quē p̄perat intentio. si attentio nō
defuerit qm̄ qui verbū narrat nō attenden
ti. q̄si qui excitat dormiētem de graui som
no. Quid aut̄ nequius. qd̄ intolerabilius
quid lege punibilius. q̄ si nolit officij sui
p̄sus honestissimi diuiniissimi. saluberrī
mi doctrinā q̄s audire. **D**edit vero nob̄ ec
clesiasticis deus regiones gentium et labo
res pploꝝ vt cantemus ei. vt in sacris / ver
bū suum scripturis audiamus. b̄ificans il
los qui audiūt verbū dei z custodiunt illō
Quō custodiūt. ne sollicitudo seculi et falla
cia diuitiaz. suffocent verbū. **Q**uale p̄būz
qd̄ insitū z in māsuetudine et patientia su
sceptum. p̄t saluare aīas n̄ras. afferens in
corde bono z optimo fructū multū cūstubi
lacione letissima in canticis z verbo solatiij.
Ecce pegrini sumus in hierl̄m celestē. **C**o
mitatur nos assidue verbū nō b̄ns amari
tudine / nō rediū / q. si comes faciūsus i via
p vehiculo est. comes alter q̄s faciūdiōz ver

bo dei / cuius verba spūs et vita sunt. **S**e
serant hoc qui dicebant. **N**onne cor n̄m
ardeus erat in nobis dū loqueret̄ in via et
aperiet nobis scripturas. **S**ed tandem no
uus homo pauculas de canticordo nouo
notulas attendat.

Thomas secundus

Quāntū nouū aliqd̄ esse et fieri i
solo corde et v̄bo mentis tradit
anagogia xp̄ianis pegrinis. **A**
nagogiam dicim̄ sursum ducti
onem q̄lem eccia quotidie monet facere cō
cinēs. **S**ursum corda **C**ur hoc. nisi vt q̄
sursum suut q̄rat n̄r hō nouus de celo cele
stis dū pegrinamur a d̄no. cōuersatiōez no
uam q̄retes in celis. vbi cātur cāticū no
uum corā sedēte in throno q̄ dicit. **E**cce no
ua facio oīa. **D**ic dudū p̄ **E**zechielē polli
cebat. dabo vobis cor nouū. z sp̄m nouū
ponā in medio v̄ri. **Q**uidni tales inouati
spū recto / cāticū nouū cātent i corde nouo
iuxta suasiōem apli scribētis ad **E**ph. **I**m
plemini spū sancto loquētes vobis in cāticis
in psalmis z hymnis z cāticis spūalibz cā
tantes et psallētes i cordibz v̄ris. **S**ic age
bat. **A**ecilia virgo sp̄ euāgelii xp̄i pl̄e no
num. plaue verbum dei semp gerens in pe
ctore / et cantātibz organis soli deo decan
tabat. **F**iat cor meum z corpus meum im
maculatū **C**āticū tale nouum rōnabi
liter appellatur cāticordū. i. cāticuz cordis
vel cordiū. **S**uū quippe subiectū. suū in
strumentū. sua corda q̄ dicit a corde suū au
ditus. sua vox. suum os. sua modulatio est
introsus vel in corde mentis vel mēte cor
dis. quē admodū vsa est psaltes n̄ra maria
in suo cātico cāticoz. p̄sus nouo. qz nouū
fecerat d̄ns sup terram. dum iam ml̄ier cir
cūdabat virū. **A**it nempe. **F**ecit potētā in
brachio suo. **T**erte nono. certe verbo dei.
Disp̄sit su. men. cor. sui. **E**cce mentem / cor
dis. siue referas ad deū disp̄gētē qui alio
loco dicit tactus dolore cordis intrinsecus
Et alibi loquit̄. **I**nueni virū fm̄ cor meuz
Sine magis libeat ad sup̄bos cōiungere
quatinus enormitas pfunda sui superbie
maiori et aggeratiōe dānet **C**āticordū
n̄m nouū describit̄ esse vox numerosa. mē
te cordis ad dei gl̄am elicitā libere. quā so
lus nouit q̄ accipit. **H**oc nimirū est mis̄te
rium q̄le loq̄batur ap̄lus absconditū. **E**t se
cundū **D**yonis. solis p̄riū xp̄ianis. hoc ē

nomeu nouum in calculo cōdido scriptū :
id est. in corde puro. qđ nemo nouit nisi qđ
accipit/ quoniam in expimētali nōtia ta
ctus spūalis/positum est. **Hinc Apostolus**
Quis hominū scit que sunt hoīs nisi spiri
tus hominis qui in ipō est. **Esse vero vo**
ces aliq̄s numerosas in corde sola cordis
aure pceptibiles nisi deo et quibus de^o vo
luerit reuelare cōuincitur exemplo Moy
si cui forinsecus tacenti dicit dñs. Cur cla
mas ad me. Et in ps. Desideriū pauperū
exaudiuit dñs. pparatiōem cordis eorum
audiuit auris tua. **Finis canticordi no**
ui ponitur esse dei glā. ad dñam veter. cu
ius finis est amor sui vsq̄ ad contemptum
dei. Ceterum libertas electiōis tenet locuz
forme iuncta maxime gratia xpi que man
datum verbi dei nouū de dilectiōe format
et implet. Discernit ex hac p̄tula que dic
elicitur liber/ cāticordiū ab omni p̄sus can
tico intus vel exterius tm̄ impato. Cā
ticordiū hmōi/ fuit excellentissime in illa be
ata que cecinit. Magnificat aīa mea dñm
Et exultauit spi. me. in deo salu. meo. **Pre**
ponimus hanc beatā in exemplar pulcer
rimū et in testimoniū pro dicendis certissi
mū. ne dicat aliq̄s ista nos confingere de
corde nostro. Ne p̄terea cogamur interim
p̄ equiuocatiōem vel aliter in aliena seu ve
tera cātica labi. Sed in sola anagogia no
uus sermo versetur ocinat et loquat. Assis
igitur nobis o gratia plena. Dignare te
nos laudare et laudando disciplinam no
uam sed certam et veram apire. Tu in q̄s
in corde qz sc̄is et nouus amor singulari
ter ardebat spūsc̄is in carne virginali mi
rabilia faciebat. et cor cruciabat verbum il
lud bonū. Magnificat aīa mea dñm. **C**
hōne tibi videt ex hoc statim cantico sc̄a
fuisse mirabilis illa nouitas in maria tym
panistrīa nostra. que nouitas appellat ab
ap̄lo/ diuisio anime et spūs. quā efficit po
test solus sermo dei viuus et efficax. et pene
trabilior omni gladio ancipiti. pringēs vs
qz ad diuisiōem aīe et spūs. cōpagū qz et me
dullarū. et discretio cogitationū et intenti
onum cordis. Videatur sup hac diuisiōe
auctor de spū et aīa. quid cōformiter ad Ri
chardū/ de verbo ad verbū tradiderit. quo
niam elucidatiō nobis est in grāde stupē
dumqz miraculum. nec attestatiōe nra so
la satis credibile. Pergamus interea cō
siderare quo pacto spūs marie dictus ē ne

dum canere. sed ad actum saltare. tripudia
re. et exultare velut extra se saltare. volebat
pabolicū illud ip̄operū cauere quod de
pueris ludentibus in foro/ xpus bñdictus
fructus ventris sui sumpsit cōtra p̄fidiam
veterū iudeoz. **Ecce inquit vobis**
nec saltastis Maria cecinit in spiritu et sal
tauit. nimirz cāmen illud erat nuptiale qđ
epithalamium dicimus. Sed quarū nup
tiarum. vtiqz plurimarz. Habebat in alio
virginalis vteri palatia. hūanitas cum dei
tate. caro cum verbo. limus cum deo. Au
bebat ecclia quā Iohes vidit tanqz sp̄saz
nouam de celo descendētem a deo parataz
nouo viro suo xpo. **Habebat deiformis**
marie spūs deo suo dño et agno qui erat tā
qz sponsus. p̄cedens de thalamo suo. verus
sol iusticie ponens tabernaculum suuz in
corde marie que erat mulier amicta sole. de
sponsata vni viri virgo casta. Jesu christo
Figamus p̄cor in hoc spiritu saltante et
exultante/ spūales oculos cordis in lumie
fidei. Cōsideremus hunc deiformē spiritū
tanqz diuisum a carne/ effulgeat apud nos
tanqz angelus vnus dei sine carne et sāgui
ne. Nihilomin^{us} aspiciamus ipm. p̄ tpe vie
tunc vere passum diuina simul et humana
flam inuenta sunt/ nō cōfusa tamen i ipō
bec omnia. spes. metus. meror. gaudiū nō
quidem p̄pter corpus solum iuxta poete se
tentiam. Hinc metuunt cupiunt gaudent
qz dolentqz. Accuras despiciunt clausē te
nebris et carcere ceco. Sed electione et ac
ceptione libera voluntatis. Holo tamē cre
dar aliq̄s spm̄ marie/ nō habuisse modum
cognitionis alioz viatoz in quibz omni
bus cognitio procedit a sensu. sed hac ade
pta spiritus suus libere vrebatur suis affe
ctionibz absqz organo corporeo de q̄ pau
lo post infra dicimus. Habebat insup af
fectiōes varias p̄portionales passiōes illis
quibz aīa sensu corporeo vtens afficit non
sine motu carnis aut corpis. aut bonas ta
men oēs habebat moderatas et ordinatas
sub monade deo. in armoniā pulcerrimaz
suauemqz. quā inhabitatricē dei sapia dele
ctabatur audire. Qđ si cognouisset stoy
coz disciplina grāuis si inuenisset ex fide.
mulierem hanc fortem/ exclamasset. p̄fecto
hic h. O diuina mens sapientis quales in
hoīe poni debere cōtendimus. a qua men
te nō gaudia sed mala gaudia. nō timorem
sed vanum timorem. et ita de spe et dolore

remonendas predicamus. alioquin quid a lapide/ qd alia quavis insensibiliter differret conditio sapientis. **T**ales preterea posuerunt tam platonici q̄ peripatetici celestes intelligentias/ quales nos xpiani angelos nominamus/ q̄ impari varietate. Audiamus t̄m in eoz positione qualēcūq̄ ad nos consonantiam vel tenuē veritatis. Abijcētes in p̄mis q̄ celū sit animatū tāq̄ aial aliq̄ rōnale cōpositū ex materia celi et forma intellectuali. **C**ōcedimus t̄m assistētes esse celis intelligentias. q̄les appellat a plus admiratorios spūs. **H**az regula est cōmunis theologie cū p̄bia/ corpalia p̄ spūalia ministrari. **C**ōcedamus q̄z verbū dei/ p̄ amorem cōmunē spiritale et vitalem alere oia quez amorem interpretata fuisse videt p̄bia apud boetiū spūm vel aiam celi et mūdi. **O** felix iquit hoim genus si vestros animos amor quo celū regit regat. **E**t alibi d̄ aiab loq̄ns deo. **Q**uas inquit lege benigna ad te uersas reduci facis igne reuerti. **I**gnē qd aliō intelligēs q̄ amorem. **P**onebant rursus isti p̄bi cōsonē satis ad magnū Dionis. q̄ in qualibet intelligentia post p̄mā et vnicaz que deus est/ triplex motus spūalis inueniebatur. **U**n̄ quasi circularis et vniciformis circa diuinā mētem ab ip̄a in ip̄am tanq̄ ab oriente in orientem. **A**lius velut obliquus de se ad se. in se tanq̄ ab occidēte redeat in occidēs/ nō sine multa p̄ticulariū quadā irregulariter recta. **T**ertius imaginabat motus rectus seu diametralis creatura a se et cōtra. **C**ātauit ista apud boetiū p̄bia dicens **O** qui p̄petua tē. videat tibi. **A**t uero dicet aliq̄s cur et vū/ talis tam q̄ remota digressio. **C**ōsonant et decore p̄ oēm/ modū. **R**espiciamus mariam/ etiā p̄ statu vie sub limē habuisse ad cōtemplatiōem omnīfariam celestīū et infernoz. **E**t hinc affectōes hāuisse multiformes. quaquauer sum. sursum. deorsum. ante. retro. dextrorsum. sinistrorsum. introsum deniq̄. **T**ales p̄o affectiones nōne qdam voces erant canticordi sui cuius naturam inq̄rimus/ et practica eius sub arte qdam tradere satagimus. **C**ur aut plus exēplo spūalis cordis **M**arie viatricis/ q̄ angeli/ q̄ ade p̄ statu innocentie/ q̄ alterius scōz/ q̄ demū ip̄ius xp̄i placuit hoc facere/ quilibet hec legerit accipiat paucis. **S**pūs marie viatricis q̄stū cūq̄ diuise cōsideratus ab aia et carne fuit passibilis. voces exp̄mēs in se. nūc amo-

ris et gaudij. nūc meroris et odij. nūc spei nūc metus. necnō p̄ oia pie cōpassionis. utpote q̄ regina mie tūcerat. **C**anticorduz igitur habemus in ea p̄eam. velut in exemplari verissimo. clarissimo. certissimo. **S**z angelos bonos sed scōs spūs glorificatos sed adam in statu p̄mitus instituto. nullus admodū passibiles dicit. **X**pūs preterea nō necessario sed disp̄satorie/ dolorem/ timorem/ miserationem q̄ suscepit. **A**lij deniq̄ viatores boni a venialiū discordantia nō secludūtur. **S**pūs vero marie cū nulla dissonantia criminali/ veniali passa est affectiones ex cōditiōe nature mortalis/ p̄portōnabiles passioibz carnis. **P**otuerat hec cōsideratio sufficere p̄ practica canticordi noui/ p̄tinus arte tradenda etponēda vcluti sunt oculis. sed antea iūgamus ad p̄mīsa qd ip̄is cōsonet. nec nos impediāt. **E**cce q̄ spm̄ marie nudū et solū et sepatū ab ania et carne p̄posuimus inspiciēdū dū etiā viueret in carne mortali. **H**ūc eadē cōsideratione nō p̄turbata formemus. imo formatuz tribuamus. imo tributū respiciamus. organū vnū p̄stantissimū. p̄ qd et in qd spiritus marie canticū suum nouū nō introz/ clausum teneat/ sed ad exteriora deducat. nec ē opus inquirendo longē progredi. **C**onuertimini intuitu ad corpus eius organū cum p̄bicū/ qd omnino cōtempatum fuit. **E**t ita p̄ozsus elōgati ab omni fomite rebellis dissonantie/ q̄ nec etiā minima p̄tuit opationū notula/ sibi discors esse gloriosum plane dixerim/ organū tale ad omnem armoniā formabilem summe dispositur. **C**eleste dixerimus illud organū potius q̄ terrestre nō natura sed gratia. **C**eleste p̄ozsus ob quandam stabilis mirabilitatis effigiem. ob inerrabilem obediētie suo spiritui legem. **Q**uius vicissitudines i motibus suis non plus fuerunt a recto deuīabiles/ q̄ orbium celestīū girationes. **P**ostremo videre erat in organo marie corporeo/ motum p̄portionatū p̄mo mobili celestī/ motum velut obliquū/ cursū/ planeta/ rum non omnino dissimilem/ motum p̄inde rectum. ad exemplar elementoz/ grauium et leuium. et hec omnia cū summo ordine cōcentu numero et pondere mensurata fuisse credideris. **A**ccipisti sub breuibz/ q̄le fuerit canticordū spūs marie/ in multis simile spiritibz angelicis. **A**diūctū est de organo corpis sui temperatissimo et

commensuratissimo. in quo et per qd spiri-
tus iste et anima marie. poterat imperati-
ue cantica spiritui proportionata foris conci-
nere. non put experimur in organis diste-
peratissimis corporum nostrum. qualia sepissi-
me lucit et plantit apostolus noster. profi-
tens non se posse bonum quod volebat. sed ty-
rannifari sub lege peccati que est concupi-
scentia. volebat ei non concupiscere sed pos-
se inquit non inuenio. quia vanitati subiecta
est omnis creatura non volens. ista tamen exce-
pta quam impleuit tota caritas et humilitas
ut locum in ea non haberet vanitas et cupidi-
tas. **C**anticordum marie vocibus innu-
meris musicalibus resonabat. dum in corde suo
conferebat omnem secum euangelicam veri-
tatem. dum preterea cantabat canticum no-
uum vobis nullus alter spiritus cantare poterat
aut poterit. Itaque si tot in cordibus nostris spi-
ritualibus cogitationes et affectiones possu-
mus eliciendo formare/ quos corpora corru-
pta/ quos proprie iniquitates supergressa ca-
pot nostrum/ grauant obtundunt obnubilant
mergunt. **C**oniecturet pius et solers animus
quid in illa scriptura sancta. spiritus sapientie sanctus
et multiplex/ operabatur quo sapientie spiri-
tu in terra plena sicut et gratia benedictione
que celesti fuit. quod ab vniuersali ecclesia non
sapientis sed antonomastica quadam appro-
priatione/ sapientia suis cum preciosis esse can-
tatur. ut quod est mater pulchre dilectionis et ti-
moris et agnitionis et sancte spei. in qua gratia
omnis vite et veritatis. omnis spes vite et
tutis. quam qui audit non confundetur quia vox
sua dulcis a dilecto predicatur. **C**anticor-
dum marie possumus ad paucas voces re-
ducere principales sub quibus et ad quas om-
nes affectiones seu passionem/ phia theolo-
gia que reducunt que sunt amor seu gaudium
timor odium seu dolor. et quanta que si completa sit
passio. **S**ciet quisque fuerit scriba doctus
in regno celorum/ proferre de thesauro suo/ no-
ua hec et vetera. de thesauro scilicet theologorum
et prophetarum qua super re sunt opuscula quedam
scripta. Nullus autem purus homo que sit
cumque scriba doctus tale aliquid sapientius
efficere cognouit/ que amica pro amore dile-
cti filii sui. cui blandiens dicit illud de can-
ticis **O**mnia poma noua et vetera dilecte
mi seruaui tibi. **Q**ue de beata. que cum virgilia
li sponso suo totiens audiuit verbum dei cor-
poris auribus et humanis custodiuit ob-
sequijs. **C**anticum marie/ potest velut sub

arte quadam exemplo sensibili ad gamma
vnum componi. **C**anticum est a phis experi-
entiam sequentibus que ars que est recta ratio
agibilem confert plurimum ipsi nature/ sic in-
genijs benedictis a natura. proficit ad e-
ruditionem et ad illuminationem amplio-
rem. **A**mplius vero si ars imitatrix nature
solet a generalioribus incipere. solet ad certum
pauca ordinem/ confusa multa que com-
ponere. solet per exempla sensibilia ad intelli-
gibilia viam dare. cur non temptabimus hanc
in musica facere spirituali/ quod factum cerni-
mus in carnali. **P**ro cuius intellectu faci-
liori tradidit nobis industria poetarum vnum gamma
ma. quod per se voces aut notulas figuratum ve-
lut oculis inspicendum monstratur. **C**an-
ticordum id est spirituale canticum non ideo pro-
hibetur gamma suum habere posse. quia iuxta
proprietaem in descriptione canticordum posi-
tam/ solus ille nouit qui accipit/ videbitur
forte pariter attendentibus hoc fieri tam irrisi-
bile que impossibile. quemadmodum de colo-
ribus ceco. de sonis surde naturaliter disci-
plina nequit tradi. **S**ed aperiamus aures
cordis ut qui habet aures audiendi audi-
at. **E**t in primis audiat phis a quo sump-
ta videtur instantia. **V**oces inquit sunt ea-
rum que in animo sunt passionum nomine **E**cce lo-
quitur ad musicam consonanter notatum ver-
bo vtens **A**udiat preterea alter loquendi
compositus ab emula **S**ampsonis **H**ic in-
quit aperuit vir meus cor suum mihi. **A**udi-
atur simul **B**reg. dicens que per sensibilia co-
gnita ducitur animus ad incognita. **A**c per hanc
quod scit cognita diligere discit/ et incognita
amare. **C**ollidamus ista pariter et scintilla
veritatis erumpet. que scintilla/ ista nimi-
rum que passionem cordis spiritualis licet inui-
sibiles/ licet insensibiles exterius aperiri si-
cut et cor vtiliter patitur. **P**ossunt siquidem
agnosci foris. sed non oino. similiter ad cor
quod afficitur et experimentatiue mouetur et tan-
gitur. hoc enim fieri non querimus **Q**uid er-
go/ plane ut cor audientis ad aliquid in se for-
mandum/ vel eliciendum si uile conticetur. **N**o-
ne sic omni die. mater audiens filium sic di-
centem. **O** doleo. o timeo. format in spiri-
tu suo vel doloris vel timoris vel compassio-
nis affectum. **E**t qua sit hoc arte. qua vera-
tione. nisi que aperuit sibi filius cor suum et
la tentes intus notauit passionem **S**uppe-
tunt plures alie rationes quibus efficitur per spi-
ritum/ arte/ de musica spirituali non esse ficticia.

non inutilem/non impossibilem, non irri-
sione sed veneratione et gratissima recepti-
one gratissima; dignissimam. Et si nō ista
forsan que subscribitur, alia tamen quā sū-
tilior et solertior tradere posset ind: 30.

Canticordum nouum seu musicum po-
test habere gamma breuius in notulis seu
figuris vel litteris/ q̄ sit gamma manuale.
Conferamus musicam sensualem vel or̄
cum musica cordis et voces vnius cum vo-
cibus alterius. Habet hoc musica or̄is q̄
potest fm frasisim, fm thesim, fm p̄portio-
nabilem insup continuationem cum alijs va-
riare voces suas. Patet potissimum vbi di-
scantant et cantant in choro plurimi siml.
Est autem in vocibus or̄is aut alijs melo-
dijs ipa frasis/elevation vel depressio p̄nes
acutum et grauem accentum. Thesis attē-
ditur in p̄ductione aut breuiatione notu-
larum sillabarum et vocum. Combinatio
p̄portionalis dicitur multoz ad inuicē cā-
tantium et cōtracantantium consonantia.
Ecce autem deficit bec tertia cōditio i mu-
sica cordis, saltem hic in via et pro arte dā-
da. Non enim satis est factibile vt conue-
niant ista duo sub p̄portionali combinati-
one latentium affectionum/sicut in audit̄
et visis. Gamma tamen manuale multipli-
cationem suam potissime necessariam ha-
bet in hac causa. Ceterum quo ad frasisim et
thesim dicimus vtiq̄ q̄ repiunt in affecti-
onibus. Sunt enim qualitates in quibz
phia ponit extensionem et cōtractionē que
est thesim Intensionem quoq̄ et remissio-
nem queq̄ est frasis. Concluditur h̄er motu
venarum pulsantū cordis materialis per-
medicos. Sed in affectionibus spūs vbi
tenent eas in se/ cesset bec cognitio medi-
cinalis/ q̄uis sit in ipis thesim et frasis. et in
qualitatibus non vitalibus de quibus mi-
nus apparet sit extensio sit et intensio secu-
dum tres dimensiones altitudinis latitu-
dinis et pfunditatis. **C**anticordivoces
poterant in maria, possunt et in nobis/ml-
tis modis agnosci. Cognoscitur ista vox/
p̄mo introsus in corde sonante, q̄ si in
cor sonare dubitauer? **I**saías te doceat vbi
legitur. **C**or meum ad **D**oab sonabit. **F**it
tamen vt non auertatur a se et quodāmo-
do raptus fiat. **S**it igitur sermo noster hic
de illis quibus loquitur deus qui conuer-
tuntur ad cor. **N**onne queso scit cor se ama-
re, se gaudere, se dolere, se compari, et ita de

reliquis. **S**cit inq̄ non p̄ opinionem, nō
p̄ solam fidem, sed p̄ experimentalem notici-
am, qualem in alteram transfundere fas n̄
habet nisi forsā in citatione quadā et com-
monitione p̄ notas verbor̄ vel signoz. **C**
Cognoscitur rursus h̄mōi vox non est du-
bium a deo et ab omnibus quibus ip̄e vo-
luerit reuelare, et hoc vel in verbo vel in p̄-
prio genere, vel in supnaturali quodam lu-
mine, quemadmodū credimus fieri sepius
in beatis, tam mutuo loquentibus q̄ n̄ra
desideria nō audirent. **C**ognoscitur ampli-
us bec vox p̄ quasdam opiniones seu con-
iecturas, q̄nq̄ p̄ autoritatem dicentis de se
nobis vel scribētis vel innuētis, q̄nq̄ p̄ si-
miles in nobis affectiones genitas ab ob-
iectis vtriusq̄ silibus p̄ntatis. **D**um in cō-
tinentes duo respiciunt virginem foris pl̄-
cerrimam/ si libidinosa sit in corde cuiuspi-
am/ fas est argumentari q̄ sit aut esse possit
in altero, nō aliter de duobus virtuosoz p̄
oppositum, vnde p̄uerbium sumptum est
Insaniens in vna passione/ de omnibz ce-
teris ita putat. **H**inc sapiens intellige que
sunt primi tui et teip̄o. **P**ostremo p̄i^o ai^o
et his passioibz q̄s circa vicia sefir aliq̄n, q̄s
isup circa primos quotidiana colligit expe-
riencia valet cōcludere varias esse voces il-
las, quas dei cultozibus audit attribui, vt
est illud **Q**uā magna multitudo dulcedis
tue dñe quā abscondisti timentibz te. **E**t illud
Nihil dulcius q̄s respicere in mandatis al-
tissimi. **E**t illud xpi. **V**enite ad me oēs. **E**t
sequē. **E**t inuenietis requiē aiabz vris. **J**ugū
eni meū suane ē et onus meū leue. **D**icta de
niq̄ doctoz ad anagogicos excessus exer-
citatoz quibz nō credere/ desipere est, et quos
imitari nolle/ stulticia et insipientia cordis
si et dñi pater celestis traxerit ad xpm. **N**am
ista est p̄pria musica et sciētia xpianozum. **C**

Canticordū marie fuit fm omnem artem
musice/ suauissime doctissimeq̄ modularū
Sane si spūs sanctus replēs aplos/ docu-
it eos oēm veritatem si eoz corda affiata s̄
ctospū/ voces diuersas intonant, sancurdi
magnalia. **S**i rursus maria fm **D**amas,
a nullo vincitur illustriū. **S**i amplius fm
Dionis, traditiōem/ lex diuinitatis ē vt om-
nis inferioz p̄fectio sit eminentius in supi-
oribus cum maria fuerit p̄ gratiam sblima-
ta nedū sup mulieres et homines, sed sup
omnes angeloz choros quis ab ea musi-
calem in summo noticiam negauerit. **N**o/
Ab 3

Inmus idcirco suadere deuotis quibus lo-
quimur/ vt se tradant musicalibus artibus
seculi cognoscendis. Curiositas enim cul-
pabilis hec esset in multis, sed si obuenerit
cognitio/ vel ex studio iuuentutis, vel aliū
de facilliter sine detrimento exercitij sanctio-
ris/ non abijciant donū dei, sed ex opibus
gentilium et egiptioꝝ ditati/ seruiant et il-
lis deo/ et ad laudem suam/ omnia/ gloriaz
qꝫ cōuertant. ¶ Canticordū marie fuit ap-
tarum fm omne tempus. nūc saltare nunc
plangere. Saltare sicut in epithalamio sa-
lomonis, plangere sicut in trenis Jeremie
Separatus enim fuit marie spūs ab omni cō-
ragione carnalis amoris quem canticorū
verba sonant. Et hoc in laqueum pedibus
insipientium, in foueam et in viscū cū car-
ne et sanguine. cū fantasīs sexuum viri et fe-
mine/ si tamen blandimentis carnaliū nu-
ptiarum cor suum dederit his cāticis. Ita
qꝫ sicut apud deū non est masculus aut fe-
mina, sic nec in cāticis istis et epithalamio
spiritali nuptiali. Et tamen nihil aliud vi-
dentur sonare/ qꝫ dilectum et dilectam. spō-
sum et sponsam, amicum et amicam, oꝑle-
tus et oscula, que qualiter inueniri possint
absqꝫ sexuum discretionē, mirum valde sꝫ
tamen verum nec ab animali cōprehensi-
bile, qui non sapit que dei sunt. ¶ Marie ve-
ro spiritu cuncta hec facilia. ¶ Porro de lu-
ctu testimoniū habem⁹ sancti senis, Quā
in qꝫ ipius aīaz p̄transibit gladius. Et hoc
p̄lamentum cum multis tempibus Ma-
ria cecinerit flendo cum flente Jesu, sicut
gaudebat cum gaudente. Precipue tū hoc
insonuit tpe passiōis bñdicti filij sui dū cū
clamore valido et lacrimis orās exauditus
est p̄ sua reuerentiā. Nihilominus fuit co-
runc/ tam in filio qꝫ in matre cū cātico p̄-
fundissime lamentationis/ cāticū alissi-
me exultationis. Verum hec et alia que se
se ingerūt loquēti de maria / trāsgressiōē
afferūt et suspensā tenēt expectatiōē lecto-
ris, qui gāma nouū cāticordi noui traden-
dū fore retinet ex n̄ra p̄missione. ¶ At uero
pausamus iterū, ne cōtinuatio fiat in cātā-
do minus accepta, sed eam⁹ cū vtraqꝫ ma-
ria ad pedes Jesu, nūc in domo nūc in cru-
ce loquētis, nūc exultantis spū, nūc plorā-
tis sub vmbra illi⁹. Sub vmbra illi⁹ quez
desiderabam (loquit aīa sc̄a aīa marie) ses-
di. Et fructus eius fructus honoris et ho-
nestatis cū folijs verboꝝ suauissimis gut-

turi meo. Butturi plane tali de quali psal-
mista annūciat. Exultationes dei in gut-
ture eoz. Quas exultationes appellamus
iure n̄o canticordū. Sup qꝫ / post theoria
p̄xim dare conabimur vt pateat et legat
in digitis, ac in manu describat. cooperan-
te verbo dei qd se inclinās olim digito scri-
bebat in terra, quo p̄dem legis notas scri-
pserat in tabulis.

¶ Thomas tertius

¶ Anima canticordi/ quisqꝫ desi-
derat vel audire vel cognoscere/
debet exire veterem hoīez et no-
uum induere qꝫ in xpo puer/
imo et stultus fiat. ¶ Talis erat nanqꝫ ma-
ria, tales nos petrus vult esse infantes scilicet
rōnabiles sine dolo, recolens dictū a chri-
sto. Amen dico vobis nisi cōuersi fueritis
et efficiamini sicut p̄uuli nō intrabitis re-
gnum celoꝝ. ¶ Irrius est a Seneca senex
elementarius, putrescat igitur qui ad ele-
menta musice spūalis admittendus est, et
meminerūt qm̄ optet addiscentem credere,
vt sit vere discipulus. ¶ Talis erat Jobā-
nis senex⁹ vt a quile renouata cū nihil pe-
ne aliud loqueretur/ qꝫ amoris noui voces
nouā. Filij diligite alterutrū semp̄ ingemi-
nans Quid mirū si dilectus de dilecto, si
custos dilectissime et amice p̄ amorem xpi
quo nemo maiorem habuit caritatez fecit
de dilectione inge verbum. ¶ Talis rursum
Arsenius dum post senatoriam et aulicam
dignitatem/ post multas in seculo litteras/
dum consulisset patrem heremicolā sine
litteris, suis mirantibus qd tantus vir lit-
teris grecis et latinis eruditus cum idiotā
sermonem p̄traxisset/ suspirabundus ait.
In veritate dico vobis qꝫ nec dum ad al-
pbabetū huius senis attingi. Fuerat enī ser-
mo suus/ nō de scientia quā didicerat solā
sed de caritate que edificat, quā ideo nescie-
bat, qꝫ nō transierat in affectū cordis. Cre-
diderat tamen humilis, more discipuli pu-
eri/ tot expientijs castissimoz affectuum et
sentimētoꝝ erudito, qꝫ fecerat opatiōem in
aquis multis tumultuantū fluctuantūz
qꝫ temptationū in mari cordis, vbi viderat
opera domini et mirabilia eius in profun-
do, ascendens nunc in celos, nūc descen-
dens in abyssos. Crede mihi qui tale nau-
gavit mare/ enarrauit pericula et mirabilia

eius. Non illi qui fetotos in ipso naufragos mergunt. nec vnq̄ emergunt quia vel non conantur vel conati prius resorbentur. Obediuerat iterum se nec ille Salomonis filium verbo de canticis et hymnis spiritualibus. liga ea in corde tuo iugiter. et circūda gutturi tuo. quāvis vix illa saperet et caneret gradiendo stando sedendo q̄. **G**amma nouum non ideo spernat hō nouus in christo si senserit se gradusculū factū in ipso. Non eget affirmo. tali monitu / quisquis vere grandis factus est in christo. Qui exemplo marie quo maior eo humilior. qui humiliori christo proximior simili / or et intimior. **S**z ita loquimur apud eos quoz exaltati est cor et elati sunt oculi ambulantes in magnis et mirabilibus super se. Ideo nec lactare iam dignantur ybera doctrine pie. Quidni maneant sicut ablati sup matre sua corde arido sicut testa. **P**oterit apud tales aspectu pmo reijci simplicitas ruditas breuitas gamma nostri. **C**ausabuntur ipm supuacuum esse. quoniam absq̄ eo canticis ipi spiritualibus ac mysticis habende se iudicibus fuerint instituti. vt quid ergo afferuntur noua hec quidem auribus inquirunt nostris. que nec patres nostri dignati sunt attingere. **H**uic ter ruis e celo cecidit. **A**tho qui super senes qui super omnes docentes se intellexit. **A**t uero ista nihil mouent simplices animos. scientes spiritum sanctum spirare vbi vult quando vult. et quomō vult. **A**lio qui nō diceretur apud **D**anielem Pertransibunt plurimi et multiplex erit scientia. **P**rohibetur pmo q̄ offeruntur sed non in foro rerū / venelium clamoso. non in cecis fedis q̄ libidinum. p̄stibus. non in agro bouum cuz fratre seniore qui de foris symphoniam et chororum domi non nouerat. **N**on deniq̄ p uerso corde qd̄ est abominabile dissile nec inueniet bonum nec yllam scientiam retinebit. **A**dditur et illud. **A**cerum in vitro / q̄ cantat carmina cordi pessimo / pcul tale pcul. **G**amma mysticum non melius formare possumus q̄ ad exemplar domini nostri **J**esu xpi crucifixi vt dicat puer in christo. **T**roix de pardieu gallis. **H**oc plāe est signaculum qd̄ maria posuit supra cor suum in meditationibus et sup brachium in opationibus. **Q**ue gloriatur in canticis dices Fasciculus mirre dilectus meus mihi inter ybera mea cōmorabitur. **F**ascicu-

lus vtiq̄ puulus humilis et paucus quale querimus esse gamma nostrum. **R**ecedant vetera de ore vestro dicebat illa cuius cor exultabat in domino. **V**etus anna mater noua qz deus scientiarum dominus est et ipi pparantur cogitationes. **N**olite ergo multiplicare loqui sublimia glorianes nisi forsau in domino. **N**ibi absit gloria ri cantat **P**aulus renouatus de saulo veteris. nisi i cruce dñi nostri **J**esu xpi p que mihi mundus crucifixus ē et ego mūdō. **C**uius iterū hec verba sunt. **N**ō enim iudicauit me scire aliquid inter vos nisi **J**hm christū et hūc crucifixū / qui et bucinabat omnibz de cetero nemo mihi molestus sit. **E**go enim stigmata **J**esu in corpe meo porto. **S**uus quoq̄ coapulus **P**etrus xpo ait passo i carne. et vos eadem cogitatione armami / ni. **N**am crux lignum salutare est qd̄ ad p̄mam dignitatem renouauit omnia. **S**ic pollicitus fuerat xpus dicens iudeis. **E**go si exaltatus fuero a terra omnia trabaz ad meipm. **I**n qua tu benignissime et innocētissime **J**esu ppendisti. vbi fuit extensum tui corporis organū. istar tympani. vbi ce einisti verba salutis nostre. vbi quinq̄ plagis capitalibus quasi toridem notulis vel characteribus te insigniisti. et propriū sanguinis minio rubricasti. vbi tu piscina p̄batica salutaris / quinq̄ porticus vulnerū habens. dedisti haurire aquas in gaudios fontibus saluatoris. p̄cipue tibi p̄senti teq̄ videnti tibi concinenti o beata beatariū. tu digitulos illic cōplodebas quos sp̄ad bellum spūs docuerat benedictus deus. **Q**ui mirra stillabant p̄batissima / qui app̄bēderūt fufum p̄ tunica viri sui et filij **J**esu que cibauerat quem contrectauerat. cuius lacrimas siccauerant et nunc describebāt sibi cū sensibus alijs quinq̄ voces inenarrabiles canticordi quales inquirimus. **G**amma mysticum fas nobis est ad quinq̄ notulas seu voces vel litterulas puncta vel characteres figurare. **S**ic licet homo noster ver̄ crebro nobis aduersus. nihilo minus loquebatur de ipso mysticus sermo prophete. **T**u vero vnanimis dux meus et notus meus. **Q**ui simul mecum dulces capebas cibos. in domo domini ambulamus cum consensu. **T**unc recolens dissidium per demones ingestum. cōuersus ad illos imprecatur venire mortem super illos. **E**t hoc p̄dicto tamen tante lantudinis

mysterio hoc vnum trahimus ad rem presensentem / q̄ vetus homo dicitur noster q̄ necesse est fm̄ ph̄z quęcūq̄ intelligētē fāta smata speculari et a sensibz cognitionem accipere. Cōsentaneuz est igitur vt gamma noui hominis / cōsonet ad gamma veteris . et si nō sit in omnibus prorsus idem. **H**oc autē gamma / q̄ manuale pueris instituit / sec̄ vocibz diffinitur. licet fm̄ frasim et thesim multimode repetitis. que sunt. vt. re. mi. fa. sol. la. **T**eneamus p̄inde fm̄ phicam disciplinā q̄ oēs veteris hoīs voces seu notule passionū / reducuntur ad quattuor notas a poeta. cui cōsonat apud boentiū phia **Tu** q̄ q̄ si vis lumine claro rē. Deniq̄ complectatur illas ecclesia mater nostra dum canit in prosa. **L**ōfusa sunt hic omnia. spes metus meror gaudium. **E**cce quattuor voces ep̄stilas quas enumerando dedit eccia q̄ n̄ tam aliam intelligi. dum confusas esse notat. quasi vicia vna sit ex omnibus aut multis composita. resulta n̄sq̄ sicut ex quattuor elementis simplicibus / mixta fiunt. hanc certe compassionē nominamus a con. q̄ ē sil et passio q̄ si sil passio. hāc alr̄ possum⁹ noīare miseratiōez seu miam. cuius te matrem et reginam p̄ orbem terrarum confite tur ecclesia **O** maria. **G**amma. a. misticuz potest elegia diuina cantatrice amor castorum sub duplici metro complecti. **A** sita / amor gaudens. spes **E** compassio iora **O** ti met v. q̄ dolens odit et ista notes **B**ene dictus deus factus p̄ nobis verbuz abbreviatum / qui nobis hoc breue verbuz post multam conquisitiōem suggere dignatus est / q̄ emulatur signum thau. cor fixū q̄ z̄ tentum q̄ in ip̄o **J**esum xpm̄ representat q̄ simul ad puerile gamma veteris hominis se conformat. q̄ p̄inde phicis disciplinis cū theologice anagogis resonanter est accommodum. p̄ quod ad extremū quodlibet canticum. sit psalmus. sit hymnus. sit in sonotube. sit in cythara. sit in psalterio. sit in tympano et choris. sit in cordis et organo. **D**eniq̄ quodlibet omnis sp̄s laudet dominū poterit annotari. **P**ape dicit aliquis nimum grandis est hec promissio **G**randis plane sed simplici corde recepta / fidelis est et vera pp̄tio illo qui dicit **D**ilata os tuuz et implebo illud **Q**ualiter impleuerat psalmistam qui dicebat ex sententia. **I**mmisit in os meum canticum nouum / carmē deo nostro. **C**onuertamus oculos etiā car

nis ad signum q̄ exaltauit deus in nationibus. cuius typum tenuit eneus serpens exaltat⁹ in deserto. **E**cce istic est longitudo latitudo sublimitas et pfundum. **E**cce quattuor extremitates inspiciamus. et i sublimi sursum rationabiliter collocamus primam litteram que gaudium et amorem significat. quoniam vertitur ad celos vbi nihil quod nō sit gaudium exercetur. **G**loriosa inquit psalmista dicta sunt de te ciuitas dei. **S**icut letantium omnium habitatio est in te. **A**c perinde resonantium ab. a. vocali prima gaudio vel amore nostrum gamma tanq̄ a digniori sumit initium. **L**eterum colloamus in extrema profunditate deorsum. v. vocalem que designat dolorem et odium. **N**am profundum inferni quid aliud sonat. vbi dolor et fletus et stridor dentium. odium quoq̄ p̄uar dei sanctorum sanctarumq̄ omnium. **P**onimus subinde in tono sub brachio dextro. e. vocalem que deputatur spei significande seu desiderio. **N**am et illic sperauit beatus iastro et sperans audiuit. **H**odie mecum eris in paradiso. **D**ebinc transeuntes ad tonū siue brachium sinistrum / configim⁹. o. vocalem que timorem infirmat. **Q**uid enim terribilius q̄ vox a sinistra sonatura. **D**iscendite malidicti in eternum. **S**ic hēmus quattuor orbis exrema que sunt oriens occidens **S**eptentrio **E**meridies **O** tanq̄ in vulgari rota fortune. fiat hec reuolutio. **R**egno. a. regnabo. e. regnauit. o. sum sine regno. v. **A**mplius in **X** littera que circa tempus natiuitatis christi. litteris latinis addita est / aptissime vocales quinque situamus tanq̄ in quoq̄ zodiaco sit. **A**uero respicientes in actorem et consumatorem salutis nostre **J**esum configum in medio. quid aliud queso videbimus. q̄ alteram q̄ si mixtam ex omnibus compassionē quaz **I**vocalis notat. a qua nomen **J**esu incipit. **D**inc est nostra redemptio amor et desiderium. **D**inc deus meus ait psalmista et misericordia mea. **D**inc appellabat **I**gnatius amorem suum crucifixum. **H**unc andreas moriturus videbat in spiritu atq̄ de crucis supplicio gestiebat. **V**idit hūc franciscus quasi seraph alatum quando quinque stigmatibus seu signis conscriptus ē ab eo lesibili libro carnis. **H**ic inspiciēs p̄ssima mater misericordie. nonne poterat vti verbū **I**saia posuit. **V**eter meus ad moab

quasi cythara sonabit. **D**oab interpretat
 & patre. quonia a patre et filia genitus est.
 Sic licet prauus et ex damnato concubito
 fuerit. mihi pfit tamen vt p metaphoraz si
 gnificet Iesum. qui ex patre deo vt fili⁹ ei⁹
 et maria concupus est. no virili semine. sed
 mistico spiramine. **A**dducyenter marie be
 atificat⁹ a muliere de turba. **T**uc sicut cyta
 ra neruis tortis extētis & siccatis aprata/so
 nauit ad te bndictū fructuz ventris sui. **I**n
 cuius corde tūc indiffonant⁹ hec oia spes
 metus meror gaudiū. **N**ō dubiū quin pa
 riter cōpassio q̄ ab ytero egressa est secum.
Ecce q̄ instar moyfi et bezelceel fabrican
 tiū sedens archam fecimus gāma nostruz
 fm exemplar qd̄ vidimus in monte. quem
 mōtem ex lapide absciso sine manibz tradi
 dit daniel/excreuisse et impleuisse terram. &
 hic est deus noster Iesus xpus. lapis quez
 reprobauerūt edificātes factus est in caput
 anguli. lapis q̄ digiti dauid goliam pstra
 uerūt. **C**oapremus deinceps ad gāma
 manuale/spūale. nfm / et attendam⁹ q̄ ser
 uatule noian⁹ p quinqz vocales. si cōsonā
 tes detraheris. que si ordinātur vt ponatur
 bis. a. l. r. a. s. c. i. n. fa. et la. **L**ibscit aut̄ frequ
 ter fa. in. mi. p. b. molle. **E**t est ordo talis. v.
 e. i. a. o. a. s. c. i. n. l. a. l. a. **D**eniqz cōtum ex ve
 teribz fas est conijcere cantus est sensualis
 traditus p has quinqz vocales. imo et qui
 dam discantus que cōtrapunctū dicimus
 neumata deniqz sic insinuabatur que sunt
 cōsonāne tonoz finales. **S**ic ordinant⁹ h
 mum hymni metrū de Jobe baptista q̄ di
 xit. **V**t queant laxis resonare mira famuli
 solue labia. **E**rubescant hic nostri sapi
 entes et prudentes in oculis suis / quo
 rum nihil oculus nisi sublime vult inspie
 re. qm̄ ipi summi pphete carmina sua diges
 serunt p literas alphabeti. nō sine misterio
 vt treni Jeremie. vt Salomon de muliere
 forti. in misterio sacre legis au. virgis glo
 riose / vt ps. p̄terea. **B**eati immaculati p oc
 tonabia decurrens. vt alter iste psal. **A**d te
 dñe leuau aiā meam &c. **Q**uid vltra? **V**i
 debis sile in ecciastico hymno. **A** solis or
 tus cardine. **E**t. **H**ostis herodes imple
Coluit p̄terea dñs noster Iesus xps ma
 gnū aliqd̄ in seminario literarū designare
 qm̄ vehementer exaggerans dixit. **A**mē di
 co vobis. nec vnū iota **E**cce iota neutri ge
 neris sicut de gamma ponimus. qd̄ apud
 grecos / est littera quinta. apud nos. g. nec

vnus aper transibit a lege donec omnia fi
 ant. **P**orro non minoris est ponderis /
 q̄ se Iesus alpha et o dignatus est nomi
 nare. **N**otus est inde fortassis abbas Jo
 achim vt ex seminario. i. literis alphabeti
 intellectum colligeret p̄teritoz futuroz
 qz tempoz. **C**onsonant hec omnia nep
 catius irrideatur gamma nfm / in cui⁹ or
 dinatione sequi videmur non volūtarium
 tantūmodo. sed naturalem. que mētiri ne
 scit impositionem dicens. a. e. i. o. v. **V**bi
 sub typo psalterij / sonus inchoat a sursum
 corda. et prodit vclut in deorsum. qd̄ sentit
 vnusquisqz qui solerter aspiratiōem nota
 uerit. quemadmodum porces grammatici
 prozsus oculati et cordati viri / sapuerunt.
Est autem gaudium vel amor sicut a in
 quadam latitudine cordis. **D**einde sicut e
 spes contractior est. **D**ebinc mollior est si
 cut i. compassio. **D**̄ p̄terea significans me
 tum. et. v. dolorem vel odium ad labia vsqz
 perueniant. **A**c perinde grauitatem ipius
 sicut primis sublimitatem damus vel acu
 tiem. **P**ossemus ad adaptationes alias su
 mere vel ex quattuor elementis et eoz qua
 litatibus p̄mis. vel ex dispositione celestij
 planetarum. vel ex cōbinatione seu cōfigu
 ratione complexionis humane et humori
 bus ipm corpus per neruos & arterias agi
 tantibus. sed ad p̄sens sufficiant adaptati
 ones premisse. si descriptiōem addiderim⁹
 manualem. sed gamma (p̄out de re clarissi
 ma promptissima dici mos est) supra digi
 tos posuimus. **S**cimus in manu quin
 qz digitos esse. sextum monstra quedā hab
 uerunt. **D**ividuntur aliquando tres con
 tra duos. de deo dicit **I**saias q̄ appēdit tri
 bus digitis molem terre. de christo q̄ misit
 digitum in auriculas surdi et audiuit. q̄ p̄
 terea dicit **T**home **I**nter digitum tuū huc
 latus ostendens. vt certus fieret per digitū
Legimus quoqz digitos apud **D**anielem
 scribentes in pariete. **D**ane thetel phares
Describens quoqz sapiens stultum dicit.
 q̄ digito loquitur. **N**on culpans. quia di
 gito loquitur. sed q̄ discole peruerse q̄ loq
 tur illud scilicet scdm̄ **I**saiam quod non p
 dest. **H**ominantur ad extremum hi q̄n
 qz digiti. **P**ollex **I**ndex **D**edius **D**edi
 cus **A**uricularis. **C**ur autem hec omnia
 nisi p collatiōne ratiōnali vocaliū que cō
 ponunt gamma nostrū. quatinus in digi
 tis possit tam oculis se prodere q̄ auribus

loqui exemplo monachorum nutibus loquen-
tium (vel aliorum in gamma cantantium. Pol-
lex tanquam pollentior et dignior habetur a gau-
diam. Index monstrans non iam habita sed
prima et certa habet e. spem. Collocatur
in medio longiori brevis. i. mileratione pro-
ducitur. Nonne propterea timor. o. medietas est
qui peccatum expellit. Demum dolor. v. datur
auriculari. quia sola veritas dat intellectum
auditiui. et aures quas culpa claudit aperit
De sunt quinque lampades mystice lucetes
in manibus virginum prudentium ad illumina-
tionem sensuum quinque suorum. **C** **A** **B**ama nram
non idcirco indicandum superuacuum quia non pre-
stat sua cognitione confestim canticorum exer-
cendorum facultatem. **H**oratur hec considera-
tio propter illos qui fortassis auditu primo su-
spiciuntur hoc fieri debet si dicenda sit ars
talis efficaciter aut utilis. quos arguunt alie
quelibet artes. ipsa in primis grammatica quam
non propterea totam cognoscimus si suum tene-
rimus memoriter alphabetum. **S**ic de mus-
sicali gamma manuali. **S**ic de preceptis rbe-
toricis quali dicit rhetor precipuus absque
usu et exercitio et viuacitate ingenii nequa-
quam sufficere. potest tamen ad certiorum fide-
liorem quam noticiam quamuis sine alphabeto
sine gamma manuali. sine rhetorica arte mul-
ti loquuntur. cantent perorent apertissime.
Sic in proposito recipiatur gamma nouum si-
ne quo tot litterari tot illiterati. cecinerunt
in cordibus suis domino. **A** **A**uero quia
promissum est consideratione precedenti / pos-
se gamma nostrum ad omnia cantica mys-
tica. illa etiam que per instrumenta se demon-
strent. **E**t hec pars tractatum speciale depo-
stulat. **D**icimus ad presens quantum satis est
per declarationem promissionis opinamur.
Concurrunt siquidem in musica sensibili
sive fiat cantu sive pulsu sive flatu / agens.
passum. medium. sonus. obiectum. **S**icut in
psalterio est ille qui ludit tanquam agens et ip-
sum vas sive instrumentum psalterii. est me-
dium scilicet aer percussus. est ipse sonus qui
est qualitas sensibilis ab auditu proprie per-
ceptibilis. est obiectum littera scilicet seu psalmus
qui cantatur sive sensus eius. **C**onstat au-
tem quod gamma manuale non agit per suam co-
gnitionem aliquid istorum. quia nec causat ip-
sum qui agit. nec passum in quod agit. nec
medium per quod agit. nec sonum quem effi-
cit. sed est tantummodo quoddam exemplum
exterius quod aspiciens ipse qui agit / for-

mat in animo suo vel in corde spiritus seu mo-
dum cantandi. **I**nde est quod potest aliquis
habere talem formam seu speciem in animo
qui nullum formabit canticum. vel quod non
vult vel quia non potest propter defectum in-
strumenti vel medij. **A**rs ista nihilominus
manualis non dicitur inutilis. quoniam
docet numerum pondus et mensuram quibus
est formandus sonus ut reddatur ar-
monicus. **D**iscreuit utraque qui dicitur ex-
erce studium quamuis propter artem. **Q**uali
se exercitio probabile est mariam occupas-
se nutriendo puerum Iesum. vocaliter etiam
concinendo / instar angelorum canentium Glo-
ria in altissimis deo. **E**t hoc vel ad pueri
reuelationem mammabilis dormituri. vel
ad deuotionem simul et consolationem tem-
poris peregrinationis sue psallendo nunc
Magnificat. tunc **B**enedictus vel **A**unc
dimittis. vel alia cantica syon cum psalmis
quos de filio suo nouerat prophetice compo-
sitos audiente crebro cum religiosa pietate
sponso suo virginali Ioseph ubi et pre-
ueniebant angeli coniuincti psallentibus in
medio iuencularum tympanistriarum. **E**t ibi
puer Iesus beniamin adulescentulus in me-
tis excessu. **Q**uas hoc loco poetarum musas
protuleris verbo sapientie / quod est fons vi-
te. non equi voluentis pede productus in
pernaso monte. sed emanans a throno dei
cristallo similis a montibus eternis. quem
fontem ambiunt pro musis nouem ordines
angelorum. qui non cessant una voce laut
dare. benedicere. glorificare viuentem in se-
cula non palladem fabulosam sed sapien-
tiam dei veram. **V**erum pergamus ad reliqua
Gamma mysticum plus confert in can-
tificio seu canticordis spiritualibus quam ma-
nuale gamma in cantico sensibili oris vel in-
strumenti musicalis. **H**oc est profecto no-
randum valde misterium quod elicitur et pro-
missis in assignatione distinctionis canti-
cordis a cantico oris. quoniam primum li-
berum est elicitue. non secundum. **C**ocurrunt in pri-
mo voluntas hominis per agente simul partem
tenie et medio nil aliud est quam liberum velle
suum **P**otest igitur dum vult et quando vult psal-
lere in se iuxta exemplar quod inspexerit in
gamma nostro. nunc concinendo per a. gaudium.
per e. spem. nunc per i. compassioem. aut si volue-
rit fiat in se. o. timor. vel. v. dolor. grauis **P**u-
to quod si sapienter nec minus humiliter ac-
tenderit cognoscat fructuosum esse gamma

nostrū. Fructuosum dixerimus vt nouella
 corda in xpo dū aduenerit ips amantū in
 tra pabolam Ezechielis. dum euaserint in
 etatem illā in qua sue sint libertatis p libi
 to volūtatē vt aiment et cantent. **S**ciant
 paulatim cōponere cātica amatoria castis
 simi cordis. vt addiscāt hymnis iam cōpo
 sitis/suos affectus cōsonare. quēadmodū
 nouerat beata illa aia marie frequentando
 dulcia cantica canticoꝝ q̄ dicitur dragma
 vel dragmata vel dragmatica. vbi scz sit a
 mantū mutua. nō exp̄ssis nominibꝝ p̄p̄is
 allocutio. Inchoante dilecta et dilecto m̄
 dente. Itaqꝫ vox oris vox iocūda vox de
 cora q̄n laudi cōcanoza pura est vox cordis
 um. **G**amma misticū potest ad cōsonan
 tias musicales que vulgariter appellantur
 tertia. quinta. octaua. deseruire similis et ad
 tonos seu neumata. Posset hoc intuitu p̄
 mo videri cōtrariū pdictis de distinctione
 canticoꝝ a cantico oris. qm̄ fit introitus
 cāticordū nec p̄cipat cū eo alienus. nec p̄
 cōsequens ipi cōsonat p̄ diatesseron aut di
 apente aut diapasōn. **Q**m̄ insup aduersari
 videtur illud p̄phisop̄icū. q̄ impossibile ē
 intellectu simul plura intelligere. Similit
 igitur nec canere seu notulare. deniqꝫ non
 dum apparet ars tradita de tonis affectio
 num quēadmodū de vocalibꝝ neumis in
 uenitur. **D**ifficilia ista nec vsitata fate
 mur. sed nō nihil nos speramus esse dictu
 ros. **L**egitur beatus Ignatius vir tot⁹ ig
 nei cordis et p̄hilo cap̄ in xpm̄/voce an
 gelicas audisse supra montem vnū qui p̄
 missis antiphonis /cōsequēter in tonabāt
 hymnos. quēadmodū deduxit ad ecclesiaz
 suam celebrandam. **S**i velucrit igitur ali
 quis cantare in corde suo. exemplo anne et
 apli /et plurimoz /cur non poterit sibi com
 ponere neumata iuxta variam psalmoz et
 affectū qualitatem? **N**oc autem vocabu
 lum neuama /cur ad signandū sp̄m̄ sanctum
 tractum est non satis inuenio. nisi q̄ sp̄i
 tus domini /cōtinet omnia. et scientiam h̄z
 vocis /q̄d p̄picuum fuit in aplis **S**ignifi
 cat autem neuama /cōbinationē vocum vel
 notularum /ordinatā. **P**orro sicut ado
 lescentuli disciplinantur p̄mitus vt notu
 las et voces cantici oris sciant nominare /
 digitis iuncturis q̄ iūgere. sciant postmo
 dum dum nunc vno nūc alio modo can
 rādo combinare. **D**einde litteram notalis
 applicant tandem generatur /in eis ars

cantandi sine numeratione cuiuslibet no
 tule. **I**mpedirentur enim. que si p̄fecta est
 dicente philosopho non deliberat. **N**ō ali
 ter q̄sto fuerit aliquis in meditando verita
 tes salubres habilior /in canendis affectio
 nibus ordinatis agilior /tanto fit /ceteris
 paribꝝ /ad canticoꝝ dū p̄mp̄ior. adeo q̄ vo
 cales quinqꝫ /poterit in quolibet verbo re
 pertas /ad meditatioem reducere cum affe
 ctu. **S**ed quia non omnū est hec exer
 citatio /poterit saltem vnusquisqꝫ dum sen
 serit euaginatioem sue mentis extra litterā
 vel sensum eius /redire p̄tinus ad cor et dis
 cere velut p̄ interiectionem et suspiriū vel ge
 mitum. **O**p̄ timore. **A**p̄ dolore. **I**p̄ mise
 ratione. **E**p̄ spe. **A**p̄ sp̄iali leticia reparā
 da in se. **D**icemus hic vnū p̄ vagis et p̄fus
 gis in cantibus ecclesie. q̄d p̄ium valde nec
 obliuioni tradendū in grate. **N**esi quidem
 q̄trumlibet oberrauerit in cogitationibus
 etiam criminalibus /si rediens hoc mō ad
 cor ingemuerit dicens. **P**enitet me **R**eddi
 tur cōtinuo virtus efficac̄ et viuax suo can
 tico nedū interiori sed vocali. q̄uis ex prio
 ri fuerit origine culpabile. **N**ihil enī probi
 bet diuersoz eundem actū exteriorē na
 turaliter fieri nūc bonum nunc malū mo
 raliter. **H**inc Ambrosi⁹ monet in hymno.
Flāmescat igne caritas accendat ardor p̄
 ximos. qm̄ si caritas asit. non erit iam ve
 lutes sonans a cymbalū tinniens. **G**amma
 misticum. /fas est multiplicare fm̄ fra
 sim. hoc est eleuatioem et depl̄sionē sub di
 ctis quinqꝫ vocalibꝝ. et amplius q̄ m̄l̄pli
 catur gamma vetus sub sec̄notis vel vocibꝝ
 bus. **E**xemplū fuit in spiritibus christi et
 marie. qui voces affectū eleuauerunt vsqꝫ
 ad clamorem altissimum. et ad humiliatio
 nem inattigibilem /deduxerunt. **S**ic de
 beatis spiritibus dicit ps̄a. **P**irantur hic
 eleuatio. et deficiunt hic omnimoda depl̄
 sio. **N**ō est igitur /necessaria multiplicatio
 frasis quinqꝫ vocalium /in gamma nostro
Nō siqꝫ multiplicatioem figurari vellet /
 poterit h̄ vl̄ p̄ additionē p̄ictoz in sursum
 vel depl̄sionē in deorsuz /aut certe p̄ lineas
 q̄nqꝫ vel sex /istud oñdere vel in libris l̄ mu
 sicis instrumentis exemplum. **G**amma
 nouū multiplicatur fm̄ thesim. p̄ductioez
 scz et breuiatioem p̄ pausas in sup̄ et diasp̄al
 mata **R**ō silis est ad p̄cedentem signifi
 onem quam vocales recipient. sc̄m q̄ in
 anteriora fiet punctuatio plus aut minus

Hoc autem facere non est oim sed cōrepla
tuoꝝ et meditatioꝝ qui p cōsuetudie ex
ercitatos sensus habent. Verū attendēdū
est illud phi. fabricādo fabri simus Ita d
cāntico. Spectaculū istud gratissimū cer
nere erat apud deū et marie spm̄. Quanta
putas intercissione vocis cordis / q̄tis cum
internallis nūc celerioribus nunc tardiori
bus cantat dilecta de dilecto. Dilectus in
quit meus mihi. O q̄t dedit intelligi vocē
frangens rep̄mens et secū multa volutans
prius q̄ subiūgeret. Et ego illi. **S**āma mi
stici canticordi / recipit cōsonantias intel
ligibiles a spū cantante in ordine ad exteri
ora cantica vel cordis vel oris vel operis.
Teneamus in p̄mis certū de maria / q̄ cā
ticū liberum mētis / deriuabat p̄ impiū i or
ganū cordis carnis. Probabile est in super
imo certū ex euangelio q̄ cecinit cāntico or̄
dū cōsonans iubilationi Elizabeth et sue vo
ci clamose et magne Beata q̄ credidisti La
pauit os vt caneret secū. Magnificat ania
mea dñm. Quid si addiderimus cōsonan
tiam pueri Jesu / si Joseph virginalis sp̄s
si. imo melodias spū angelici / qualiter con
cessum est marie magdalene. q̄liter Igna
tio. q̄liter Vincentio. et ita de plurimis au
dire. Quibz pbabile est illud euenisse cōso
nando sibi. In cōspectu angeloꝝ psallam
tibi. Audi qd Agnes de agno suo philoca
pta gloriatur. Lius inquit organa mihi
modulantibz vocibz cantant. Hōne tibi p̄
suasum est mariam dñi fuit prima morti / ci
gneū aliqd̄ suauissimū in sua resolutōe cā
tasse. Sic de xpo dicit ps̄. Ascendit de⁹ in
iubilatione. et dñs in voce tube. Falloꝝ si
nō addere fas habemus ad cōsonantā ma
rie carmina omnū celestū terrestriū et in
fernoꝝ. Qualiter eccia hymnifardi. Auro
ra lucis rutilat. celū laudibz intonat. mun
dus exultans iubilat. gemens infernus vl
lulat. Qd si mirabiliter aliq̄s posse strido
res inferni fletus. vlulatus et ve. cōciner̄ ce
lo et sanctis eius. Attendat q̄ pacto fit vt le
tetur iustus cū viderit vindictam. Quo pa
cto rursus p̄d̄ hō etiā viator repare videt
carnē suā q̄tūcumq̄ dissonū pus p̄ obstre
pentē malā voluntatē. dū tradit se ad penitē
tem affectū. vt q̄ pus erat sub tenore dānan
tis iusticie / nūc fiat sub molli cantu cōpati
entis et indulgētis mie. Expectet tñ q̄sq̄s ē
hmōi lamētationes et ve canendas sibi eē.
qm̄ mandauit dñs in nocte culpe vel pene

canticum eius. **D**issonant venialia pluri
ma sed ipm̄ carmen non obrumpit. Refar
tiunt potius assiduis suspirijs. ingemiscē
do nunc p. v. nunc per. o. nunc p. a. speran
do deniq̄ vel gaudēdo p. e. a. **A**tuero non
opus est hic et nūc carmina veteris homi
nis venūdati sub peccato vocē habent ob
tusam et raucam vel pene nullam recor da
ri. q̄uis mutua cōpatiōe / nrm̄ canticordū
cū gāma suo suauius appareret. q̄uis p̄ter
rea redderetur credibilis aiali hōi quicqd̄
spūalis affirmat de canticis p̄ijs / suis q̄
iocūditatibus virtuosis. vt si fieret compa
tio philocapti fatui / cū casto philocapro i
celesti amoze. ebrij carnaliter cū ebrio sobe
spūaliter zelantis seu zelotipi / prauiter / a ze
lo bono fm̄ sciam. Et ita de silibz. **F**ie
bat obiectio superius q̄ mens nō p̄t̄ itel
ligere nec exinde cantare simul plura. sed a
pud phos cōquisitio remaneat. Certū no
bis est animam marie et multo ampli⁹ chri
sti / beatos q̄z spūs / tam in verbo q̄ in pro
prio genere / tot simul intueri. tot simul ob
iectis affici q̄ nō est numerus. **V**idit Bñs
dictus q̄si sub vno salis radio mundū col
lectū. **C**olligit Anselmus / ex gaudioꝝ reflec
tionibz / gaudium in quolibet infinitū q̄n
cape sed intrare dicitur. **V**idet ocul⁹ arbo
mos innumerabiles radiante sole. et prem
toram hemispherij circūgiratione facillima
cernit. Porro quid auris in iocundo mur
mure rini. quid in tremoribus cordarū vel
cymbaloꝝ ifinit⁹ valeat percipere cognoscim⁹
Siquidem sonus omnis minutias / secū
dum proportionem habet infinitas. sicut et
omne continuum in semp̄ diuisibilia seca
bile constat esse. **A**mplius in tonis sensibi
libus videre est sup̄vnum tempus / posse fi
eri verb. ala seu floretes vel flosculos p̄ mi
nutias notularum / quādoq̄ quattuor q̄n
q̄ sex. **S**icut qui p̄ncipatiōem ad octo de
ducunt. iuxta vocis molliciem ductibilem
Quanto facultas talis amplior esse in can
ticordo mentis censenda est. **E**xemplifi
cemus in. **A**. gaudio. et in. **V**. dolore. et sin
gulum horum ad denarium facili deducti
one flectamus. et ita de alijs tribus fiet per
spicuum. **E**cce gaudeo primo / quia sancte
gaudeo **S**ecūdo quia non male gaudeo.
Tertio quia sancte spero **Q**uarto quia nō
male spero **Q**uinto. quia bene misereor
or. **S**exto. quia non male misereor.
Septimo iterum gaudeo. q̄ sancte timeo

Octavo qz nō male timeo. nono qz rite doleo vt in pnia. decimo qz nō male doleo. vt defeculi tristitia. **R**ursus idē apiamnis in. v. dolore qsi viceversa. **E**cce doleo. primo qz male doleo. secūdo qz nō bñ doleo. tertio qz male timeo. q̄to qz n̄ bene timeo q̄nto qz male misereor. sexto qz non bñ misereor. septimo qz n̄ bñ spero. octauo quia male spero vt in vanis. nono qz male gaudeo sic q̄ exultant in rebz pessimis. decimo qz nō sancte gaudeo de diuinis. **P**ossimus p̄formiter ad hāc multitudinē oñdes re qz non ē psalm⁹. non versus psalmi. non v̄bū. n̄ deniqz sillaba/ ad quā r̄ fm quā nō possint p̄one ad vocalē suā sit. a. sit. e. sit. i. sit. o. sit. y. voces spūales quasiiber z quot liber depromere. **S**ic Maria in suo magnificat p̄ oēm vocē musicale/ agili voce p̄currit. sic in alfabeto. sici p̄ noster. sic in suo Ave maria. sic in Credo fuit. ea vs̄ uete cōpositū. sic in Bñdicit⁹. sic in nūc d̄m̄it⁹. Quid conor p̄ singla cū i q̄libz hymno. dicā ampli⁹ in q̄libet verbo suo/ p̄ oēm vocalē p̄ se vel primis p̄cinere fas hēbat. **I**rideat nūc aliqz si p̄t si audeat gāma mistici. Imo vero n̄ lā irideat. n̄ reūciat. n̄ p̄p̄uat. qz si sapiēs ē ip̄e audies sapiētior erit. si insipiēs/ poterit ad sapiam venire salutare p̄ter laudis. r̄i vacet vt videat. si q̄ escat vt audiat. si oriet vt sapiat. si mereat p̄ oēm. tādē agnoscere qd psalm⁹ iste sonet. **H**īs p̄pls q̄ scit iubilatōz. **B**āma mistici p̄ exponi v̄l apliari p̄ nomia q̄nqz passionū q̄i totidē vocū. h̄ in p̄notatōe/ v̄ba seu v̄bula deficiāt. Et p̄mo sp̄s ois r̄e/ pantie z fortitudis q̄ sūt in p̄cupiscibili et irascibili mediāt in p̄ passionē v̄riusqz v̄tiosas. **S**z discurrā p̄ singulas voces. **E**cce reducū ad. **A**. delectatio. q̄si q̄daz delectatio. q̄m vt lac se infūdīt dū meditatio p̄mūt. affectio sugit. **L**etitia q̄si latitia. qz dilatat. voluptas q̄i volubilitas. n̄c hac nūcillac/ circa r̄e dilectā app̄bensā. **J**ocunditas qz puocat ad iocū q̄ facilis est nec laborat. **H**ilaritas qz se foris facieten⁹ se explicat marie p̄ oculos in honore lero. **A**lacritas q̄ est vigor vtēdi se z suis officijs expedite. **L**iq̄factio q̄ se p̄rijs terminis non p̄tinet p̄l⁹ q̄ aer aut aq̄. h̄ labif in r̄e amatā **D**efectio q̄ n̄ subsistit in sua v̄tute conatu v̄l opatōe h̄ cadit in r̄e dilectā sic liq̄factio. **E**brietas q̄ nō videt eē sui p̄pos p̄ amoris magnitudie. **S**atietas in q̄ nō excludit d̄

sideriū h̄ fastidiū vt ibi/ frūit nec fastidiū q̄ frūi magis sūt. **F**ruitio q̄ ē in b̄sine in re amata p̄t se/ cū h̄ere. **T**ransformatio n̄ p̄ subam h̄ assimilatoz q̄lrativā in amore viuo. exultatio. tripudiū. iubilatio. plausus saltatio. ḡaactio. vor laudis. **R**educū ad. **E**. spem q̄ n̄ accipit h̄ put est virtus theologica h̄ generalit p̄ desiderio boni futuri. tēdētia. expectatio. euries sitis. ardor audacia bona. ira bōa. ieb⁹ bo⁹. anbelatio emulatio bona. suspiriū p̄cupia. **R**educū ad. **J**. p̄ passionē. misatio. mia. pietas mititas. māfuctudo. benignitas. libalitas munificētia. elemosina. i. affect⁹ misandi tā in spūalibz q̄ in corp̄alibz incōmodis **R**educū ad. **D**. timorē. fuga. desp̄atio bōa. segnities bōa. stupor bon⁹. admiratō erubescētia bōa. v̄ecūdia bōa. horror. agonia. trepidatio. formido. abominatio pcti nausea voluptatis male. fastidiū bonū. tēdiū bonū v̄teb⁹. timor reuerētia h̄ est q̄ dā resilitio in p̄riā p̄uitatē/ ex p̄sideratiōe supioris maiestatis. aut ē resilitio formidabil ad p̄riū adiutorē cū p̄sideratiōe vigēt necitatis. **R**educū ad. **T**. tristitia. p̄ritio. dolor. odiū bonū. detestatio. iuidia bona. cruciat⁹. torisio. plāc⁹ seu plāgor. lamētiū. rugit⁹. gemit⁹. vlulat⁹. lāguor. **P**ossem⁹ oēs has q̄nqz resonātia/ i aspectu crucis notare z in. x. l̄ra **I**n x̄po q̄z q̄ fuit in misterio redēpt⁹ q̄nqz fidelis. **S**z in m̄re ei⁹ fm euāgelij tenorē z notulas. **V**is audi re cārico: dū marie in. a. **D**grāia mea dñz **V**is in. e. **E**cce ācilla dñi fi. mi. fm. v̄. tuū **V**is in. j. **V**inū nō h̄nt. **V**is in. o. **T**urbata ē in voce āgeli z timuit illo ire. **Q**uis nēpe: **J**oseph sp̄sus n̄ dubiū qn sp̄sa maria timoris p̄sors fuit. **V**is in. v. **E**cce p̄tū z ego do. q̄re. te. **V**is rursus in. j. siml oia p̄onāte. **E**rige cordis aures ad voces sp̄s sui. dū p̄riū filiū/ dū dilectū oris sui viscerz q̄z suor z v̄torz/ p̄sensit crucifigi p̄ redēptiōe n̄ri. dās nob̄ illum v̄riqz cū gaudior exultatōe q̄ sumā supabāt carnis āgustā. **A**lio q̄n q̄lter ipleret qd d̄. **H**ilarem datorē diligit d̄s. **D**esideriū rursus qd̄ habuerat cū filio nos p̄ cruce redimi/ dū implebat. **H**ōne q̄s̄o delectabat. **H**unq̄d nō p̄trea crediderim⁹ eā p̄gratulasse saluti latronis/ cū audiuit a filio. **H**odie mecū eris in paradiso. **L**ū orauit isup fili⁹ p̄ p̄seq̄ntibz **P**̄ dimitte ill⁹ qz nesciūt qd faciūt. **V**is derer sup̄stū/ si p̄p̄i cāticū p̄ has q̄nqz voces

scipue p mollē cantū mie q̄ nil hoībꝫ acce/
ptabili eē dyvellē intīmare. **C** Exhilarare
sce ad hec r̄ speratu q̄ pieras mīfande hō.
Quid vltra negare tibi mī mic poterit si p
pziū p te filiū o sensu offerri tante miserie?
Quid decedat bñficata in cel/ q̄ talia dabat
in terr/ afflicta. **P**erdidit miseriā nunqd̄ r̄
miam: p̄didit passiōz/ s; nunqd̄ cōpassiōez
Perdidit p̄fecto cōpassiōē afflictiā/ sed
retinet cōpassiōz electiā atq; succursiuam
Reddam⁹ ei vicissitudinē. q̄liter h̄ in d̄/
es fiet. **A**ptem⁹ ei iugit̄ voces cāticordi nri
p̄ vba cāticordi sui vni verbo euāgelij. **C**ō
cordem⁹ piter voci cōsiliij vocē volūtat; nre
q̄dcūq; dixerit vob in d̄t facite. **S**z h̄ q̄dcū
q; facere scis oīno n̄ posse nos o b̄tā nisi di
cēs fili⁹ tu⁹ dederit voci sue vocē d̄nt. **I**n
cui⁹ vbo lat̄. ātes opatiōis r̄bere r̄ sil op̄ fe
rēte cōpleam⁹ iussū tuū. q̄dcūq; dixerit vo/
bis facite. **A**tuero pausanū est tandez
aliqñ/ verboq; nro finis dādus ē. **N**ec i gra
mus futuros eē nōnullos q̄b; aptio: / vide
bit q̄dā simplicitas vni⁹ vel paucor; affe/
ctiū p̄ sua exercitāōē. quē admodū simpli
cib; rusticanis/ pl⁹ placet aliqñ tympanuz
gallice tabour omeruedon. r̄ fistula repe/
tēs assidue idē: qm̄ aures ad subtiles armo
ni r̄ nō h̄nt idoneas. **D**emus in collatio
nib; patz d̄ reductiōē oīm affectiū ad hec
vba. **D**e⁹ in adiuro. meū intēd. dñe ad ad
iu. me. se. **E**didim⁹ nup̄ monocorduz/ sup
ozōem dñicaz/ sub vna amoris corda. **D**e
hinc psalteriū decacordū/ sup vna t̄mō/
fm̄ vna cōsideratōz aut sup trib; fm̄ alteraz
aut deniq; sup decē cōformit̄ ad legis decēz
verba. **A**lijs vero delectabili⁹ ē alternis vni
cū natura p̄ sua mutabilitate i mutatiōē de
lectet. **D**emū gāma n̄m sub q̄nq; verb
q̄ volebat ap̄ls loq̄ sensu suo/ poterit oībus
accōmodū fieri rudib; r̄ p̄tis. multiuolis r̄
pauca q̄rentib; sint pueri. sint senes/ sint
puelle v̄l virgīes. marie q̄ diuinis mācipā
tur psalmodijs. plus ei valet h̄ loco pia de
uotio. q̄ eruditio l̄rata. plus penitēs affe/
ctus q̄ vestigijs intellect⁹. put in opuscul
r̄ industrijs de theologia mystica inueneri
mus ānotasse. **T**̄mō discat discipul⁹ chri
stian⁹ reducere se ad se/ vt p̄currat por; i do/
mū suā r̄ illic ludat. cōceptiones suas agat.
Nō in delictis ait sapiēs. nec in verbo sup
bo q̄d p̄sus aduersum ē verbo dei. **S**u
p̄sunt ad extremū multa sup̄ auditu melo/
diosissimo vbo dei. q̄ n̄m gāma nouum

ornaret. vt q̄s auditor. q̄s cātor. q̄s exau/
ditoz idoneus vbi de oī genere musicoz in
psalmis memoratoz. cātu. pulsu. flatu. mē
te. spū. prax̄is addēda ē ad gāma nostrum
De cāticis insup̄ ecultatiōis r̄ lamētatiōis
p̄ maximas q̄les sunt in dialectica r̄ rhetori
ca loci/ ad triplicē inuestigatiōē historica;
vicijs p̄bificā r̄ theologica. lat⁹ optet cātico
rū oīm originē naturāq; venari **E**legia de
niq; casta versib; iparib; castos cātabit a/
mores. **S**z tāta sūt ad p̄ns dicta sat; h̄cor
dante nro p̄centore q̄ ait. **B**ti q̄ audiūt ver
bū dei r̄ custo. illd̄. **I**n cui⁹ fiducia vbi/ va
cās p̄ vacātib; cāticordi verbū feci.

Tertium opusculū 3

Qlumē aliud colligit in se tho/
mos tres. pl⁹ fm̄ modos tradit
nōis varios/ q̄ p̄ diuersitate ma
terie. **P**rim⁹ thom⁹ cōliat et
seq̄ facit facerā elegiā cātatrices amoz dñe
theologie q̄si lirici r̄ odaz carmē. **S**e/
cūdus thom⁹ alt̄ scōs h̄z canones seu regu
las amphorismos vel magias aut theoreu
mata de cāticis p̄ notulas q̄nqua ginta. **T**er
ti⁹ thom⁹ alt̄ terti⁹ verbū solatiū multi
plex in se dirigit p̄ p̄tulas q̄nq̄ ginta. **E**t
ita iūcti sil̄ bi duo thomi/ cētilogiū cōstituit

Carmē super reco/ gitatione mortis.

Duc cor in alta.
Erne quis es. q̄d agis/ moreris dic/
Loz cruce p̄pugant spes timor ardor
amans
Latica/ saltū/ lamētū/ plāctūq; frēq̄nta.
Iugito iocūdū psalteriū cythare. (mors
Lōcine sic olor tua dum mors imminet/ o
Dortua morte iesu/ sis mihi porta poli
Tps adest aia q̄ sponsa cubile bñm
Spōsi cōcendas federe p̄petuo.
Ergo cāter himē/ mens/ os/ cor/ lingua/ vi
Plaude/ salū corā/ te iubilus rapiat. (gorq;
Tem̄ r̄ tua fle/ tua sit spes vnica christi
Passio/ sit meritū gratia sola tuum.
Buccinet aure tua sonitu vario tuba du/
Terreat ite tonās/ blāda vēite leuet (plex
Turturis hec faciēs iūges suspiria/ suau
Dō vel alauda canit v̄l philomena melos
Loz tremet ob tract⁹ varios/ dū leticie vis
Loz vebit i altū/ mox p̄mit anxietas
Larmia nocte de⁹ tibi dat dū te p̄gre fers
Fac resonet sua laus iugiter ore suo.

De laude musice.

Quædam diuini noua pulsu q̄ sit amor
 Extolli nulla laude satis poterit.
 Cor recreat. curas abigit. fastidia mulcet.
 Fitq̄ pegrinis q̄s vehit apta comes.
 Per medias hiemes p̄ soles carmine filius
 Ibo spe patiens / let̄ / alacris / ouans.
 Nā fugiūt tristes cātū p̄ inania cure
 Dis̄ / insidiās hostica pestis hebet.
 Vertit̄ occurfu psallentū saul velut alter.
 Factus hō / psallit / fitq̄ p̄beta nonus.
 Eragitat neq̄s dū spūs hūc / cytharedus
 Pastor p̄ nūeros cogit abire dauid
 Gaudic̄ deerat belizeo spūs / olim /
 Dū cecinit psaltes p̄tinus iplet eum.
 Pitthagoras mor̄ fuerat cōponere cordis
 Adiectis cythare cōpositis numeris.
 Spūs ecce monet spirās p̄ carnia vatū
 Ad dñi laudes cuncta creata simul.
 Ut inbilēt / psallāt / ecclēt / vt cytharā dēt /
 Tympana cū cordis / organa / nabla / choz
 Corpa spir̄itibz sūt organa / s̄ona. mūdus
 Est chorus vn̄ / quo ludere noys amat.
 Larmie mūdano sibi dissona p̄aua volū /
 Lōcordās toti / fit moderāte deo (ras
 Dmat / r̄ ipa nos breuibz lōgis ve camenā
 Improba viuēdi mors variādo vices.
 Discantū mollē miserās dat grā / raucis
 Stridet de penis culpa tenore graui.
 Deu fuge te tali fuge dep̄cor eē tenore
 Ut sis sub molli molle cor addetibi.
 Quid q̄ corpibz curādis musica p̄dest.
 Dū cor lenificat / lenit / r̄ alleuiat
 Dant vtrūq̄ tibi gētilis / pulcer appollo
 Larmis / r̄ medice p̄bebe rector opis.
 Colligit pulsu venaz / musica cordis.
 Que sit temperies q̄ frasis / atq̄ thēsis.
 Hoc medic̄ tactu iuuenis piccit amorem
 Luius in aq̄here cor furit igne graui
 Larmia nō loq̄mur nūc exēcrāda magoz.
 Nec nisi mistic̄ est ip̄e poeta placet.
 Amphion ac orphē cātū mouisse ferunt
 Sic lapides diras h̄ furias berebi.
 Poribz hec duris si trāsfero instituēdis
 Putādiq̄ bona dogma salubre canūt
 Addeq̄ in populis mutat vel iā variatos
 Insinuat mores musica cuiq̄ sua
 Est gūis huic / petulās illi / moll̄ v̄l agrestis
 Unaq̄ dilatās cor vehit / ista p̄mit
 Est diatesserō ē diapente cū diapason
 Triplex legitimis copula nera tonis.
 Rurs̄ i octo tonos finē / mediū / caput oēs

Latus partiri suscipit ecclesia.
 Antiphōas dedit ad psalmos ignati aptas
 Dore put q̄dam desup audierat.
 Turpibz / r̄ fedis infantū queso caute
 Flexibiles animos cantibz inficere.
 Festinat in teneras energia carnis aures.
 Uret vt vtrice cor tibi lubrica vox.
 Urit cantādo facit idem sepe videndo.
 Femina / flagicij fundit vtrūq̄ virus
 Quid numerem̄ aues hūano q̄ capiunt.
 Lantu / nec cantū despicit vlla suum.
 Pisces / r̄ cerui mulcentur cantibz / egris
 Antidotum varijs musica crebro fuit.
 Prebe fides grecis delphin̄ ariona vecit.
 Fluctus p̄ medios / dum lira mulcet eum.
 Fistula pastoris pecudes / armēta gregisq̄
 Solat / nec eas terret imago lupi
 Pascua tūc secura metū / minuitq̄ m̄gō.
 Tedia pascēdi rusticus iste sonus
 Fistula pan p̄bebi cythare certauit agrestis
 Judicete mida vic̄ apollo fuit.
 Judiciū nam cuiq̄ suū / sua cuiq̄ voluptas
 Sic natura suū grande melos variat
 Buccina terribilis animosum pectus eq̄z
 Bellis exacuit / militis ira vigeat
 Femina dū tecit donec pueroq̄ soporem.
 Ducēs in cunis cātāt inepta rudis.
 Leticā turba iesu nati fescennia cantat.
 Pax homini terris / gloria cella deo
 Rustic̄ arua colēs / an vociferādo iocatur
 Cantat / r̄ alleuiat inde viator iter.
 Artem q̄sq̄ suā mulcet durūq̄ laborem
 Qualicunq̄ sono / sit licet asperior.
 Vox deuota deū placat iratū / placet armis
 Ciuibz / ipa choris / cinit angelicis.
 Vocibz eccleie pater augustine fateris
 Dotū te lachrymis ora rigasse pijs.
 Felix cuius erāt p̄ctā relecta maria
 Que toties voces celitus aure capis.
 Organa dū cātāt sibi soli / corde canentē
 Corde deo pleno Leclia legimus.
 Cordibz vt n̄ris psallam̄ / paulē monebat
 Actio nā talis iure beat duplici.
 Inchoat hic / r̄ nūc cellū / viteq̄ beate.
 Doribz / r̄ ritu degit in exilio
 Doris vēit in tra q̄ carnis vincula resoluūt
 Lātantē in psalmis victor in alta vehit

Ecclesiasticorum ex

hortatio ad cantum

Semp̄ ore tuo sit laus / sint cārica s̄io.
 Quāuis captiuū te babylone doles.
 Fac h̄ p̄cipue / cui cantus ecclesie dant.

Ji 2

Absq; labore cibos veste domoq; regi.
Hoc leue pōd' / r tibi spē iugū posuisti
Fer/nec dū viues rumpe vel exutias.
Sed teder dices eadē toniens iterari
Dentē cum cerebro vor reboando grauat
Duo crucier dōleāq; mō nescitis amici.
Fūdere sufficiat corde pces domino
Fratē nil magnū sine magno vita labore
Fert hoim/perstes / vsus alacris erit.
Tu tibi mer crebro dic ecclie vice fungor.
Psallentisq; dolor vtitur in meritum
Paucis crede datur constans orō cordis.
Laudandū sed opus dum canis ore / facit
Reddis vota deo / tua fratū debita soluis
Corpus dū torq; frigore / fame / siti.
Lebec est hois veter / labor r sudor h sit.
Posterius reqes ve sine / cānica / laus.
Vivere nō fas est hoī semp prout opat
Dp'ter qd lex vult / r sua tempa dant.
Redde pus dño qd debes / deinde vacab.
Scripto vel studio / seu meditare silens.
Scito valere nihil studiū .n̄ mar yriū .nec
Lor raptum . nisi sit iussio facta dei
Inde metre tuos instinc' / qū sequendi.
Nam motus cordis fallere crebro solent.
Te desiderio cordis committere noli.
Lōmentisq; tuis sed patris imperio.
Esto mis ita sollicitus studijs / qsi semper.
Lor sit ad arbitriū presto redire tuum.
Gratia dux hoc sola potest / ferre / p'cemur
B'ra sit iurijs / sit comes assidua.
Tristis es eā tunc caio psallēs tibi vim / fac.
Vim panē celū / vim faciamus es.
Dor vēiet / gaud' / mors te d carcere soluet
Psalmis cantantē victor ad alta veber.

De laudibus elegie

spiritualis.

Quisq; amat psal / metris igscito nr̄is
Spōte stilo veniūt / corq; lepore tras
Diuos blāda libēs elegia cāz amores (hūt
Tracta malis toniens sua libidinibus.
Solec senium / iam non captiua relectis.
Vnguibus r casto coniugis apta thoro
Lur nō ancille fronesis si libera fiat.
Dundaq; complacito cōfouere sinu.
Non maicstati dictorum / detrahit vsus
Deterorum / maius pondus eis tribuit
Versibus omnimodis vates scplisse sciūt
Ut hieremias / iob / sic dauid / r moyses.
Lamina cōposuit salomō rex milia qnq;
Lantata est mulier fortis ab ore suo . Cis
Frenāt ne vaga sit metra mētē / plima pau

Artant / r pstant esse sui memores
Plus sensus / pl' lucis hñ / pl' ordie pollēt
Versus / si cor eis cū studio dederis.
Verius r breuius seruant scripta ligata.
Detro / nā vitū p'rinus insinuant.
Fortior est vor q per stricta forania trāsīt.
Quā que decursu liberioz ē meat.
Non aliter metris sententia p'ssa canoris.
Hi maiorē sonat / percutit / r penetrat.

Legatur per modū

dialogi.

Quēspit an senū repetēs puerilia . n̄ / s;
Vult ad le ritu / vita redire prior.
Demonium caueas lateat ne meridians
Vanis in studijs p'dere tempus amans.
Lēdāt vana p'cor / cedant / sed cū pietate
Larmibus tectis / fructus inesse potest.
At meliora pōt / s'fēdi quoq; temp' r etas
Et q's in hoc euo scire poemata vult?
Que meliora potest excludus ab oib' exul.
Officijs sed nec carmina ferevetant
Hoctē d's dat / ait iob / carmia / retribulat?
Visit ait dñs carmen in ore nouum
Rara nimis fateor poesis nō / sed cano cel
Forsthan / r veniet tps amicitius.
Scenica nob sunt vel ludicra iure fugāda
Quis pia culparit sub nūctis redigi.
Lurus nostra leges nō hic portēda deoz
Non hic q castis moribus obuia sint.
Plus p'desse volunt q's delectare / minoz
Duo fit vt ornatum querere sat sis eis.
Dcia tpa dant quib' est sapiētia dictis.
Danda / ielus testis / ocia pigra necant.

De eodem

Prope fidē grec' delphinis ariona ve /
Fluct' p' medios dū lira mlēz cū / rit
Alter delphinus rex seuū p mare vectos
Nos tandem tuto litore constituit.
Iste deus / tibi laus / nobis bec oia fecit.
Ludere cū cythara psalterioq; dedit
Exemplar quoz trāsmissim' r monocordū
Scacorūm quoq; mēs addere nra cupit
Dffer q'sq; suo grat' sua munera regi.
Larmina nō nihil est mistica posse dare
Inq; dies intus si noster homo puerefcit.
Quis neget huic puero ludere carminib.
Dum cor feruet ei / dū tot' amat / p amoz
Dum venit etas r tps amantis ei
Consiliat sacros hymenū carmen amoz
Coniugiū nec gens adsq; canore probat.
S; caueat puer h qd degeneres i amoz

Rursus et in veteres corde redire feces.
 Ebrietas in eo sit sobria. sitque cubile
 Sancti. complexus oscula casta nimis.
 Sit nec amore suo vel mas vel femina/ car
 nis.
 Audus et abs seculi spiritus est et amor.
 Est quod mireris tamē istic femina virg.
 Sponsam dilectam sponsus amicus habet
 Spiritus hic anime sit cum diuisus opoz
 tet.

Tale sciendum cui misterium fuerit
 Sermo dei viuis valet vnicus ista secare
 Discretor cordis cunctaque pspiciens.
 Humus est zelus sponsi sponseque fruēdi.
 Se totis superest vnica spes patrie
 Hinc fuge dilecte mi clamat sponsa. scit ip
 sa.

Non hic sed celis esse viri thalamum.
 Ipa subinde petit/ vbi pascit/ vbi cubat al
 Meridie/ teris ne vaga sit stolidis
 Pascitur interea si suscipit oscula sponsi
 Ubera si tractet que redolentia sunt.
 Ebraia fulcitur malis et floribus/ inter.
 Brachia se sponsi pigit in requiem.
 Felici fruitur somno/ sponsus coniu rat/ et
 omnes.

Audeat vt somnū rumpere nemo suum
 Ad vigilem quādoque venit saliens et alacris
 Alaculo pspiciens voce sonante veni.
 Alternat veniendo vices/ alternat amica.
 Querendi studium/ languet amore pio
 Ad vocē liquefit spōsi gaudentes vicissim
 Laude sua demū quicquid agunt amor est.
 Dcia sola placent sponse loca sola requirit.
 Nec sponso nec ei turbida turba placet
 Rūpit verba sibi vigor igneus estuat int?
 Quē nec corde capit/ nec reserare valet
 Duo rapimur quo nos elegia protrahit
 euge.

Concaluit video spiritualis amor.
 Nā sileas olim veniet speciosior hora
 Hunc satis in labijs te liberaisse malis.

Thomas secundus

Centilogium de canticis et solatio.
 Primum verbum de descriptione can
 tici per quinque verba.

Canticum est vox numerosa ad
 dei gloriam ordinata. Vox ibi
 ponitur pro genere et quasi ma
 teria. Ponitur numerosa p dif

ferentia et quasi forma. Finis debet esse dei
 gloria. Canticum in sua generalitate des
 scriptum/ accipit vocem consona ad apo
 stolum dicentem nihil esse sine voce. Et at
 tendit quod omnia fecit dominus in numero
 et propter seipsum. et sic in omnibus est vox
 numerosa ad dei gloriam ordinata. Cā
 ticum habet deo agente modum. per deum
 exemplantem speciem. in deo finiente or
 dinem. Canticum redditur ex numero/
 sa proportione hoc pulcrum et decorum s
 suaue et iocundum. hoc vtile et salutiferum
 et oppositos disproportionis parit effectus.

Canticum curat omnis creatura et ad illud
 inuitat vel naturali instinctu. vel aiali sensu
 vel rōnali seu intellectuali ductu. Cānti
 corum naturam cognoscere non infimum
 est hominis officium. sicut homo cum om
 ni creatura participat. diuineque glorie con
 ditus est esse capax. Canticum vnum
 est sensuale vel animale/ aliud est rationalis
 seu morale/ aliud est intellectuale seu di
 uinale sicut est sonus animalis rationalis
 et intellectualis. et ita de voce vel numero
 Canticum sensuale quod magis est in ac
 ceptione communi/ dijudicatur tripliciter
 visu vt in gesticulationibus. auditu vt in
 carminibus. tactu vt in venis pulsantibus.

Canticum sensuale vnum est comicum
 aliud est satiricum. aliud tragicum. Et quod
 libet eorum solebat in theatris representari ob
 scuraliter tam ad oculos nutibus quā ad aures
 vocibus et fistulationibus seu fidibus
 Canticum sensuale et ad aures corporis
 fit tripliciter. pulsu vt in tympano. voce vt
 in choro. flatu vt in organo. Unde poeti
 ca fictio/ tres pmitus esse musas sumpsit
 quis ad nouenarium/ deinceps pderit.

Canticum cum pulsu fit tripliciter aut in
 rotatu vt in symphonia. aut tractu. aut re
 tractu sicut in viella aut rebela. siue cuz im
 pulsu vel impulsu quodam tactu cū vi
 guibus vel plectro cū virgula vt in cythara
 et giterna lituo psalterio quoque tympano
 atque campanulis. cymbala vero sese collis
 dendo tinnunt. Canticum cum voce vel
 animali cātu fit tripliciter. vnum cū naturali
 significatione vt in auiū garribus et in hū
 nis interiectionibus. Aliud cū voluntaria in
 stitutione vt in hominum idiomatibus. Aliud
 cū artificiali modulatione vt in rignis in
 metris et carminibus. Canticum sensuale

Centilogium de canticis

cum flatu / sit aliquando folle. quod dicitur vito
sepius ore. primum artificialiter in organo
aliud naturaliter in arboribus et vndis. tertium
susceptibiliter in tibijs fistulis et musicis. **C**
Canticum sensuale. habet effectus in brutis
animalibus. in auiibus. et in hominibus. et secundum philosophiam
medicinam et theologiam. **C** Canticum sensua-
le corporaliter audibile / variatur per fraxim. id est
elevationem et depressionem tantum in ponde-
re. per thesim. id est per plorationem et breui-
tationem tantum in mensura. simul et per multi-
plicem combinationem et proportionem tantum appro-
priate in numero. **C** Canticum rationale seu mo-
rale / consistit non solum in voce exteriori visibili-
suale. sed in interiori corde. quod dicitur esse tri-
plex. vnum rationis superioris. aliud rationis infer-
rioris. tertium imaginatiois. De quorum quo-
libet accipi potest applica monito. ut carmen in
cordibus nostris domino. **C** Canticum rationale seu
morale quod possunt dicere canticorum dicitur. id est
canticum cordis tot habet voces. tot sonos
aut resonationes / quos sunt proprie vel ceter
dicere passionis. affectus vel amores. **C** Canti-
cum morale seu canticorum dicitur / voces habet
quasdam generales et principales / quasdam
speciales et individuales. quasdam mixtas aut
in se multiplices secundum numerum et distinctionem
passionum. **C** Canticum morale distinctio-
nem capit in iuis vocibus tam philosophice quam medici-
naliter quam theologice. et secundum quolibet harum
sciarum / prout oes claro compendio reduci ad quatuor
quod sunt spes metus / meror et gaudium. **C**
Canticum morale seu canticorum dicitur / potest reducere
suas voces numericaliter ad vnam. nunc ad
binam. nunc ad trinam. vna est amor dei et pro-
mi. Bina est idem amor dei cum odio peccati.
Trina complectitur amorem et odium cum seruire
zeli. vel spem de saluatione. timorem de dam-
natione. et compassionem de se et quilibet viatore
C Canticum morale. vnum est laudabile.
aliud vitupabile. tertium indifferens. **C** Canti-
cum morale vnum est meritorium. aliud est pe-
meritorium. tertium dicitur moraliter bonum
vel malum. **C** Canticum morale vnum est leticie.
aliud tristicie. tertium mixtum ex utroque. iuxta
volumen Ezechielii datum in quod erat carmina ve-
re et lameta. **C** Canticum morale vnum letificat so-
brie. aliud edificat. aliud sanctificat. iuste. scilicet
ad seipsum. ad deum. ad primum. **C** Canticum mo-
rale vnum est terrenum quod ipsum est et deicit. quod dicitur
animal quod ebrium est inficit. quod dicitur diabolicum quod
neque est et inficit. **C** Canticum morale. vnum est

secundum virtutes cardinales. bonum quod dicitur. scilicet quod dicitur
vel depresso. vnum est spirituale per donorum infusio-
nes velut acutum. alterum diuinale per beatitudines
quod si superacuum. **C** Canticum morale fit cum mistis
co pulsu seu plectro gratie diuinalis. aliquando dicitur
te gratias. aliquando significatis. aliquando spe vel re be-
ficatis. **C** Canticum morale format quod quod cogi-
tatio vaga sine arte et fructu. quod quod meditatio
sedula cum arte et conatu. quod quod preteritum / cla-
ra cum arte et agili vsu. **C** Canticum morale in-
tra parabola peccatoris nostri christi / prinet saltum. quod
est eculatio / iubilus et tripudium spirituale leticie et
i epithalamio. **C** Canticum morale quod est tristitia
non seculi sed patie secundum deum. prinet platum salu-
ta rumpente. et i luctu beato. **C** Canticorum corda
seu fistula / si sonat suauiter si fuerit dirupta si
corrupta. si improporionata. **C** Canticorum mo-
ralium iudei auris cordis impedire pruribus cu-
riositas. tinnibus solitudinis et foridibus libi-
dis. secundum triplicem radicem cupiditatis. **C** Canti-
corum diuinorum / materia et arte mistra sunt libri.
vnum nature et artis in creaturis. aliud septem-
sive in psalmis et trenis. aliud prout dicitur in me-
ditationibus scriptis et pijs. **C** Cantica diuina bo-
nus angelus iuuat. actuat. prout dicitur. malus ve-
ro dissonat. dissipat et obscurat. **C** Canti-
corum moralium vasahellinistrumeta repitit
in omni resonabili solui intra in cordibus prout
tun extrahit vocibus prout extra in opationibus
C Canticum oes sudatum est in monocordo amo-
ris. scilicet applicat diuersimode nunc in diacordo-
do. nunc in tricolordo. nunc in tetraordo. rursus
in peracordo. in hexacordo. in hebdaordo-
do. rursus in octataordo. in nonicordo. in
decaordo. tam dicitur in oi policoordo sine termino
C Canticum vnum prout resonat tenore iusticie.
aliud prout molle cantum mic. aliud mixtum quod est
nor resonat gram cum rigore. **C** Canticum pu-
re leticie repitit apud deum gloriosus suo modo. et apud
angelos bonum. et apud homines beatum. **C** Canti-
cum pure tristicie vel quod repitit in demodibus
in danatis hominibus. in despatis viatoribus. **C**
Canticum mixtum viatorum / spei. scilicet et timoris di-
uerficat secundum tres statum incipientium quod purga-
tur. proficientium quod illuminant. approximantium
quod proficiunt. in quibus exprimur quod quod lameta gau-
diosa esse et gaudia luctuosa. per diuersitate
finitum vel obiectorum. sic mixtum coplacet duz fili-
cum lachrymis quod est carum. aut dominus in catuli cla-
moribus post absentem / delectat. **C** Canticum
damnatorum est ipis turpissimum. horribilissi-
mum et dolorosissimum. sed deo et iustis reddi-

et consideratōe ordiis iusticie decoz suave
 z letum sicut letat iust? cū audit clamores
 pessimoz q̄ torq̄ntur. **L**aticū in purga
 torio h̄z cū afflictione solatiuz et certa spe
 britudinis. et ecclie generalibz subsidijs et
 pijs amicoz suffragijs. z qz caritas in eis
 p̄gander vitati correctiois. **L**aticū via/
 toz et p̄fectoz h̄z cū fletu solatiū. cū h̄su so
 brio fastidiū. Et vit h̄z hora dimidia pau
 sam vt silentiū sic nec vnq̄s in eodē statu p̄
 manet. sec? vbi n̄ crūt volubiles cogitatio
 nes n̄re fixe deo. **L**aticū intellectuale di
 uidit sol' auri by mētis aut sinderis. z illō sic
 flatu amoris q̄ est vital' spūs. mouēs q̄cqd
 est ens de q̄ phia. **O** felicis boium gen? si ve
 stros aios amor q̄ celū regit regat. **L**ati
 cū intellectuale p̄r descriptiue dici amor nūe
 rosus. qm̄ eni facta sunt i armonia mēsurā
 ta mūda z amoris q̄ ē pōd? rez q̄ mouent
 q̄cungz mouēt sic ipsa ē materia moueat
 ad formā sic ad appetibile suuz. deniqz fm̄
 h̄ amor ē vnison? in p̄patione facta ad deū. et
 oison? p̄ collatōem creaturaz ad inuicē
Laticū intellectuale figurari p̄r in vniver
 so p̄ exēpla horologij ipatissimi cū campa
 nul' aut chori p̄cordissimi aut simphonie
 suauissime. aut organoz tot fistul' q̄t crea
 ture sūt sonatiū. fm̄ ip̄fectōis gucs/ z p̄fecti
 onis acutas voces p̄ciores aut p̄fiores
Ladē sic in oē genere musico ludit in eis
 diuina sapia suauit oia disponēs. **L**aticū
 exercere monēt ois creatura i ordie ad deū
 in q̄ oia viuūt z spirādo melodisant qd̄ p̄
 piūt aures illoz q̄ philosphisāt in creatu
 ris oibz. z plus illi q̄ theologicalr anagogi
 sāt. q̄ fit in. xij. spēs aut plures cātica amor
 qd̄ d̄: nuptiale vel ep̄itbalamiū cātica cāti
 coz po sūm? annotare. **A**ubit ad lram vir
 cū liba z socia. **A**ubit cū ancilla. **A**ubit cū
 dñā sic ioseph cū maria. **S**ic nuptiomisti
 cēp̄s cū ecclia liba. **A**upsit cūz suagoga
 q̄ fuit in fuiturē generās. **A**ubit plar? cum
 ecclia sua dñs. **A**upsit xps cū natura hūā/
 na vnitate suppositi. **A**ubit cū aīa rōnali.
Aubit cū angelica natura. **A**ubit in super
 spūs deiformis in tridinio hoīs instar Ja
 cob ip̄i rachel rōni supiori. **L**yerōni inferio
 ri. bale z zelphe sensualitati tā exteriori q̄
 intōri tanq̄ ancill'. **A**ubit tandē sapie idēz
 ip̄e spūs deiformis. **L**aticū intellectuā/
 le tot h̄z flar? pulsus aut tact? q̄t sūt amor
 spēs. tot notulas z sbula q̄t sunt vitates.
 tot p̄sonātiās q̄t appetitū sūt p̄binatē p̄

portiones. nec vllā patif dissonātiā in an
 ribz iusti. qz h̄z obstreper mala volūtas dissi
 dēs sibi p̄p. p̄sonare repit in toto ordie vni
 uersi. **L**aticoz oim p̄r auditor eē/ q̄libz
 h̄is fidē de deo z p̄ductiue creaturaz cum
 bona z p̄sentanca volūrate credēs vt tādēz
 itelligat. **I**n fidel' d̄o p̄sus ē alien'. auri b̄
 ei caret spiritalibz nec gloriā dei sinez b̄t.
Laticoz p̄fect? cātor sol? est vir desides
 rior in gutture vel vas scāz. meditationū
 p̄formit ad lram z notulas libri multiplici
 nature. sc̄pture z picture p̄ voces nūerosaz
 affectionū. **L**aticoz exauditor: est ip̄e de
 us p̄ se p̄ncipalr z m̄sterialr p̄ suos āgelos
 z scōs. dāt cātica nūcleticie. nunc mesticie.
 nūc put vult ex vtroqz t̄pata vt i viatoribz
 resulter solatiū de q̄ sūt q̄nq̄ginta vba scōn
 tia. **P**rimū sbū solaciū z q̄nq̄gesimū p̄
 mū in ordie p̄cedētiū. vbi describit solatiū
 Et notificat p̄ decē vba sub generalitate

Thomas tertius.

Solaciū ē mulcebris passio/ cōsur
 gēs ex p̄ceptiōe z iusticiōis obiecti
 p̄ueniēns cū subiecto p̄ueniēti. **U**t
 sic. **S**olaciū ē p̄ceptio p̄ueniēns p̄ueniēti
Solaciū sumit ample vt se extēdit ad om̄
 nē potentiā cognitiuā. sensualē. rōnalem
 z intellectuāle. vt dicim? deū z angelos et
 aīalia delectari vel solaciari. **S**olacium
 ample diffinitū sic habuit p̄ genere passio
 nē. sic p̄ differētijs suis reliq̄ sumplit. vt
 tristitias oēs positus est qd̄ est mulcebris
 seu p̄ueniēns passio. **A**dditū est nomē per
 ceptionis seu app̄hensionis vel app̄rentie
 excludendo p̄ h̄ mot? rez q̄ om̄i penitus ca
 rent sensu rōne vel intellectu. **S**olaciū
 app̄opate sumptū est gaudiū/ nō q̄lcunq̄
 q̄ sed int̄ anxietates molestias z dolores
 p̄ueniēs apud boiem seuz manentē. vt in
 fletu sit solaciū. **U**n illud. **S**olantē miseri
 nūc mea fata senis. **V**inc spūs sauer? d̄: cō
 solator. z s̄go maria p̄solatrix miseroz. dā
 te deo p̄fert. **S**olaciū p̄surgit ex p̄ceptiō
 ne duplicis iusticiōis obiecti p̄ueniēns
 q̄z vna est realis. altera solū intentionalis
 seu spiritalis vt in ratione vel intellectu
 vel etiam in imaginatione. **E**t fm̄ h̄ nomi
 na solaciū generaliter accepti/ z oppositi do
 loris/ multiplicat fm̄ p̄hs/ p̄sertim stoicos
 variantur. qui ponunt gaudium non nisi
 in sensu seu motōne sensuali z reali. **S**o
 lacium in nob de? sicut p̄ncipale efficiens/
 314

A
T
E

angelus de celo sicut subfines et ministras
opaf vt dū appuit xpo angelus de celo cou
fortat eū. Solaciū qdlibet orit ex amore
iō q̄lis ē amoris. tal' est solaciū bonitas et fi
nis. Tūc sic duas ciuitates duo amores
p̄stuntur sic et duo solacia. Solaciū ter
renū aiāle et diabolicū instar epicureoz o
paf amor sui vsq; ad p̄ceptū dei. Solaciū
sō q̄le desursū ē p̄iū pudicū pacificū suasi
bile et mia plenū carā amor dei vsq; ad p̄c
ptū sui. Solaciū n̄m q̄le debem' in q̄re
re fuit in xpo exemplarē et multiplicat demon
stratū. Solaciū qd sit realit' an opatio
vel aliqd ab opatioe distinctū n̄ opret a de
not' curiose p̄curari. s; scholasticis dereli
qui tāq; pbleuma rōem ad vtrāq; p̄c hūs
videt q opatio fit p̄ exp̄sionē. solaciū seu
delectatio p̄ imp̄sionē. fructio p̄ p̄nerionē
Solaciū p̄ varietate p̄sonaz ipm et lo
coz p̄uenit variari. et ad ei' adeptiōem do
ctinā et p̄gnitōy alit' et alit' n̄m in puer' in i
sp̄ientib; in p̄ficiētib; in p̄fectis. quē ad mo
dū variat s̄m etates et p̄fect' oīm tā sensua
liū q̄ moralitū et intellectualiū melodia cā
ticoz. Solaciū in hoie multiplex repit
intra multiplicē in ip̄o potētā cognitiua
atq; subiectiua. quē ad modū notauit xp̄us
exp̄mens aiā sp̄m carnē dum ait. Tristis
est aiā mea vsq; ad mortē. Sp̄s qdē p̄m
ptus est caro aut infirma. Solaciū in
firme carnis est delectatio sensus exterior'
cuius subiectū est caro aut neruus sensibil'
mediāte spiritu corporali et subtili vñ p̄sur
git facilitas aut difficultas locū iuxta com
plexiōis corporalis q̄litate accidētale vñ in
natā. Solaciū aiē tristis q̄nq; est gaudiū
imaginatiue vel cogitatiue virtutis organo
no corporeo int' vtētis. Et inde p̄surgit vt
pus in solacio varietas s̄m diuersitate or
gani et spiritū aiāliū ex q̄tuor hūorib; san
guine colera. fleumate. melācolia. Et ex di
uers' habitib; in imaginatione vel fantasia
Solaciū aiē tristis q̄nq; est gaudiū rō
nis organo corporeo nō vtētis in actibus
suis. vbi plurimū valēt habituales et actuales
in rōcinādo dispositiones per abstractiōes
sp̄ez intelligibiliū a fantasmatib; cū virtu
tū moralium eq̄li serenac; tranquillitate.
Solaciū p̄mpti sp̄s est gaudiū mentis q̄
superior ē portō rōnis sic p̄cedēs est inferior
vbi plurimū valēt irradiatō superiori gratui
ta ex legib; eternis et per hitus donoz atq;
bitudinū et reformationē sensū spirituali

um. in q̄b; q̄to sensus est intimior. s̄m q̄o
tāto purior est. Duo p̄tra fit in sensib; coz
pis. tact' enī sp̄ualis et gustus puriores sūt
q̄ deo intimiores p̄ caritatis āplexū. Sol
laciū qdlib; in hoie repit' d; aliq̄n solaciū
cordis. aliq̄n solaciū aiē. aliq̄n solaciū sp̄s
aliq̄n solaciū carnis iuxta diuersos a do
ctozib; modos vtēdi p̄dicis nominib;. Sol
laciū in q̄buldā reb; q̄drifarie vt in bo
mine. in q̄buldā bifarie vt in brutis. in q̄
buldā nullo mō sic in reb; sine aiā repit'.
Solaciū intrinsece libez vel laudabile. n̄
inuēit p̄ter q̄ in vtentiū iudicio rōnis.
Solatiū p̄cipatiue s; nō eēntialiter et ins
trinsece libez. repit' in imaginatiua vel est
matuua p̄te hois q̄ nata ē obedire rōni p̄iū
ere et expedite dū impat et mouet. Sola
ciū infirme carnis exterioris et q̄si brutal' n̄
lo mō est elicitue libez. necq; laude per cō
seq̄ns necq; vituperio intrinsece dignū. sed
nec p̄cipal' libez arbitriū oī sensitiue vtu
ti sic nutritiue vel vegetabili. q̄ p̄ statu isto
nō audiūt rōnis imp̄iū. q̄ qd de statu ino
cētie diceret. Solaciū sic h; p̄ obiecto
adeq̄ro bonū apparēs p̄iunctū. sic eē qd ē
aut apparere p̄ bonū vel p̄ueniēs p̄t dici
obiectū solaciū. Solaciū deceptorū tot
modis oriri p̄t q̄t modis potētā cap̄hens
ue p̄nt in apparētijs et iudicijs suis falli.
Solaciū deceptorū nullū fuisse in statu
nature p̄mitus institute. nec in vigilia. nec
in sōno. nec in diuersa rōne obiectoz p̄
diuersa media q̄m rōnis iudiciū omnia dire
xisset vt in astrologo vidente solē q̄si bipes
dalis q̄tūtatē. Solaciū a deceptione
multū auertit per habitus virtuales tā in
tellectuales q̄ morales q̄ insuses supra
naturales imo et per naturales. Solaciū
freq̄nter inficit et deprauat per affectum vi
nosum q̄lem cunq;. Dine dicitū est. Exces
cauit eos malicia eoz. et oīe mal' ignorās.
et q̄t capita. i. affectiones. tot sine. Sola
ciū h̄re p̄t suū p̄trariū sic tristitiā et dolatō
nē p̄ obiecto et cōtra. vt penitēs gaudet qz
dolet. et d' leticia tristat. sic ignis frigidus sta
tu. frigiditas per calidū circūstās nec pene
trās p̄forat. Solaciū q̄nq; ē deceptorū
um nō moralit' aut demeritorie vitiosū vt
dū error est inuincibil' vel eoz q̄ sciri nō de
bent. Solaciū sic variat ex apparētijs
diuersitate sic apparētie suā diuersificatio
nē accipiūt in hoie et potētis suis cogitā
tis p̄t colligationē h̄mōi potētijs adin

uicem. qz rota trahit rotā. sic cortina corti-
nā. 7 orbē orbē. **S**olacioz apparetie va-
riant nedū p varietate cognitionū sz vt di-
ctū est ē affectuū. qzuis alia 7 alia rōne.
qz obiectū intellectū practici nō est vez ab-
solute sz vez vt cōpat affectuū. **S**olaci-
is in hoie puenit rarior deceptio si poten-
tia iudicativa q̄libet nonerit de dubijs et
suspectis apparetis / suspēsum tenere iu-
diciū p arbitriū facultatē. **S**olaciū cau-
sar in nob angelus de celo vel bon⁹ vel ma-
lus. sic nomiat duplex celus empyreū vbi
boni. 7 aereū vbi demones q̄ mystice dñr
volucres celi. **S**olaciū cānt in nob de-
cē spūs inspirationū vel instinctū sic ali-
quā p spūs cū illabentē aut hitū causantez
sic ab angelo bono multiplicat. sic a malo
angelo. sic a celo. sic ab elemētis circūstā-
tibus. sic a cōplectōe naturali. sic a cōplectōe
accidēti. sic ab hitū pgnitiue potētie.
sic ab hitū affectiue. Et in his omib⁹ vez
est. q̄ diligentib⁹ deū / oēs inspiratiōes iste
coopant in bonū de p se vel p accidens ce-
dūt in malū. nec p̄ regula tradi generalis.
sz q̄ solaciū in dño solet. **S**olaciū cau-
sant in nob hoies q̄ angeloz officiū nomē
qz forniunt. vt doctores 7 plani. 7 offerētes
p solacio libros scōs. nec nō veritatē ordi-
re pponētes. **S**olaciū puenire p̄ dilige-
tib⁹ deū a sex differentijs positiōis surū. de
orsū. an. retro. a dextis 7 a sinistris. **S**ideran-
do gloriā. infernū. p̄ciā p̄terita. picula futu-
ra. p̄ speritatē 7 a dversitatē. **S**olaciū
nōnunq̄ a desolatione q̄si p antiparistatē
7 vice coas generat. h̄ in Jacob timētē fra-
trē Elau. h̄ in mltiplici scōz claruit passio-
ni. **S**olaciū sepe a temptatiōnū angu-
stijs roborat qd̄ senserat q̄ dicit. Dñ̄ auxi-
a ref̄ cor meū in petra exaltasti me. Et rursus
fm̄ multitudinē doloꝝ in corde meo so-
latoz tue lenificasti aiām meā. Et xps̄ Tris-
ticia v̄ra veret̄ in gaudiū. **S**olaciū cau-
est aliq̄ fuga solaciū sicut econuerso q̄rere
nimis solaciū p̄fertim corpale / impedit
spūale. p̄ter hoc psalmista. Renuit solari
aiā mea. memor fui dei 7 delectat⁹ sum
Solaciū aliq̄ inter beatitudines. aliq̄ in-
ter fruct⁹. aliq̄ inter vtutes 7 dona nūerat
sic par luce⁹ 7 paciētia **S**olaciū solacio
freq̄nter opponit. nec se mutuo patiunt.
quē ad modū de carne 7 spū notatū est.
Solaciū freq̄nter impedit a solationib⁹

aut solari volentib⁹. alioq̄n non dixisset
Job. cōsolatores onerosi vos estis. **S**o-
laciū q̄ sine q̄ra expedit coḡscere vt et̄ de
bonitas ipius vel malicia moral̄ seu gra-
tuita cognoscat. cū finis sit forma vturū
si bo⁹ est. deformatas vitioꝝ. **S**olaciū
querendū est p̄ncipaliter p̄ter deū vt hūili-
us timeat. seruēt⁹ diligat. 7 alacri⁹ hono-
ret. Sic agebat p̄ha loquēs op̄rab̄ fidus
deo. Letet̄ cor meū vt timeat nomē tuū
Solaciū q̄rere p̄t hō p̄ se nō tñ p̄ncipalr
sz sub deo sic inclinatur psalmista cor suū
ad faciēdas dei iustificatiōes in eternū p̄
pter retributiōz **S**olaciū p̄ se p̄ncipali-
ter q̄rere ē tale solaciū q̄le docebat 7 q̄rebat
Epicur⁹ hō ad serēferēs oīa 7 se fr̄es
Solaciū media / q̄lia notat in eplis seneca
epicuri posuisse vel aristipū cū sectatorib⁹
laudabilia sūt in mult⁹ si ad vez sinez sola-
ciū vtent. vt prudent̄ declinare nociua.
nemine ledere. forit̄ ferre q̄ necitas affert.
p̄tenere mortē. frugaliter viuere. cupidita-
tib⁹ impare. diligere paup̄tatē. 7 ita de pli-
mis. **S**olaciū Epicuri nō poterat ad-
pisci sine luctu. dolore vel tristitia. 7 h̄ p̄t
innatā sensualitatis 7 cupiditatis vehemē-
tiā q̄s vel rep̄mere vel sanare / tristitia est. sz
in rep̄mendo lāguoz maior. **S**olaciū
q̄d̄libet in hac vita suspectū esse d̄y qd̄ non
luctū iūctū vel in luctu fundatū est. Dñe
liber Ezechieli traditus hēbat cum carni-
ne solaciū lamētationes 7 penalitatis 7 pec-
cati. **S**olacioz fines q̄les a mundanis
p̄stituit / nō solatiōnē sed desolationem
inducūt. similr 7 finis q̄lem stoyci p̄stue-
bāt / aut falsus aut impossibilis de imagin-
nario quodam bonesto sine deo vero. **S**
Solaciū cuiuslib⁹ laudabilis exēplar d̄dit
xps̄ tā actiue q̄ passiuē. 7 post eū btā mat̄
sua ab infantia vsq̄ ad mortē. in sūma pau-
p̄tate spūs. sūma micitate. maxio luctu. ves-
bemētissima esurie 7 siti iusticia. sūma mia-
7 misatōe purissima cordis mūdicia. 7 in
tranq̄llissima pace. **S**olaciū xpi seq̄tur
suo mō q̄ xpm̄ iduit. h̄ ē q̄ sibi sic exēplari
viuēdo p̄format. neq̄ ei tali deerit āgelus
de celo p̄fortas eū dñ̄ factus erit in agonia
Quisq̄s tristat̄ aspiciat h̄ exēplar 7 psal-
lat bono aiō / exultat̄ ad gaudēte xpm̄ 7 cū
lamētate plāgēs qd̄ docuit sub pabola pue-
roz sedentiū i foroz clamatiū cocq̄libo. Ce-
cinim⁹ vob 7 nō saltastis. lamētauimus et
non planxistis. **Finis.**